

„Śrī Īśopaniṣad“

Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada.

AUTORINĖS TEISĖS:

Tai yra elektroninė šios spausdintos knygos versija, skirta susipažinimui, ir neskirta **PERPARDAVIMUI**.

Ši elektroninės knygos versija skirta tiktai asmeniniam nekomerciniam vartojimui, remiantis tarptautiniais „Fair Use“ autorių teisių principais. Jūs galite naudoti šią elektroninę spausdintos knygos versiją susipažinimui informacijos tikslais: asmeniniam vartojimui, trumpiems citavimams akademinuose darbuose, moksliniuose tyrinėjimuose, studentų darbuose, pristatymuose ir panašiai. Jūs galite platinti šią versiją kitiems internetu nekeisdami autorių teisių informacijos bei šio dokumento ir jo turinio. Jūs negalite panaudoti daugiau negu dešimt procentų (10%) šios knygos bet kokiose visuomenės informavimo priemonėse be specialaus raštiško autoriaus teisių saugotojų leidimo.

Citatas nurodyti tokiu būdu: „Cituota iš: knygos pavadinimas, autorius, autorinės teisės priklauso Bhaktivedanta Book Trust International, www.krishna.com.“

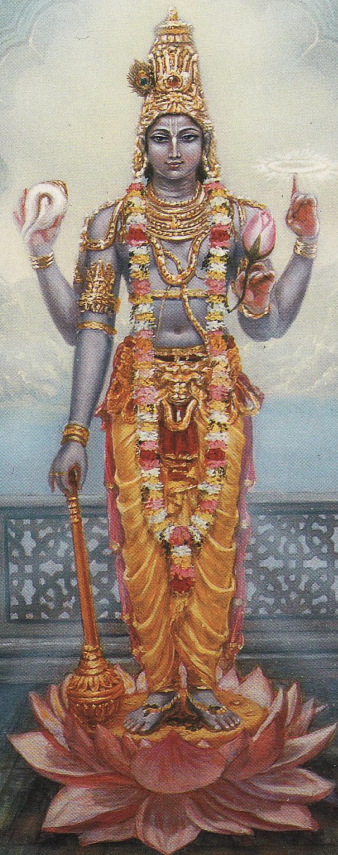
Šios knygos ir elektroninio dokumento autorinės teisės priklauso Bhaktivedanta Book Trust International, 3764 Watseka Avenue, Los Angeles, California 90034, USA. Visos teisės yra saugomos. Jeigu turite klausimų, pastabų, norite susisiekti ar susipažinti su daugybe kitų šios kolekcijos knygų, aplankykite leidėjų interneto svetainę www.krishna.com.

Jo Dieviškoji Malonė

A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda

Tarptautinės Krišnos sąmonės organizacijos Įkūrėjas-ācārya

ŚRĪ ĪSOPANIṢADA

Tebūna pašlovinti Śrī Guru ir Gaurāṅga

ŚRĪ ĪŚOPANIṢADA

*Tiesos, kurios priartina žmogų prie
Aukščiausiojo Dievo Asmens,
Kṛṣṇos*

Jo Dieviškoji Malonė

A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda

Tarptautinės Krišnos sąmonės organizacijos Įkūrėjas-ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Jo Dieviškosios Malonės A.C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, Pirmoji Giesmė (2 tomai)
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopanišada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam, 1-10 Giesmės
Śrī Caitanya-caritāmṛta (17 tomų)
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Civilization and Transcendence
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ (Īkūrėjas)

Śrī Īsopaniṣad (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bedrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius

tel. +370-5-2135218

vilnius@pamho.net

www.gauranga.lt

www.krishna.lt

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas

tel. +370-37-222574

krsna.info@gmail.com

www.nitaigauracandra.lt

ISKCON

Kauno Vedų kultūros centras

Panerių g. 187, 48437, Kaunas

tel. +370-37-360710

info@veducentras.lt

www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:

Bhaktivedanta Library Services

Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium

www.blservices.com

Copyright © 1994 The Bhaktivedanta Book Trust

International, Inc.

www.krishna.com

www.bbt.info

ISBN 91-7149-151-1

Išleidimo metai: 1994

Turiny

Įvadas	vii
Įžanginė mantra	1
Pirma mantra	4
Antra mantra	8
Trečia mantra	11
Ketvirta mantra	14
Penkta mantra	17
Šešta mantra	21
Septinta mantra	24
Aštunta mantra	28
Devinta mantra	33
Dešimta mantra	37
Vienuolikta mantra	41
Dvylikta mantra	46
Trylikta mantra	51
Keturiolikta mantra	58
Penkiolikta mantra	63
Šešiolikta mantra	69
Septyniolikta mantra	73
Aštuoniolikta mantra	80
Priedas	
Apie autorių	87
Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantra	89

Mitybos yoga
Cituoti šaltiniai
Žodynėlis
Kaip tarti sanskritą
Sanskrito posmų rodyklė
Cituotų posmų rodyklė
Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

Įvadas

„Vedų mokymas“

(*Jo Dieviškosios Malonės A.C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos paskaita, įvykusi 1969 metų spalio 6 dieną Anglijoje, Londone, Conway Halle.*)

Ponios ir ponai, šios dienos tema — Vedų mokymas. Kas yra Vedos? Sanskrito žodžio *veda* veiksmažodinę šaknį galima aiškinti įvairiai, tačiau iš esmės *veda* reiškia „žinios“. Vedų mokymas yra pirminės žinios, todėl visas mūsų turimas žinias galime pavadinti *veda*. Kol esame sąlygoti materijos, mūsų žinios turi daug trūkumų. Sąlygota siela skiriasi nuo išsivadavusios tuo, kad sąlygotai sielai būdingi keturi trūkumai. Pirmasis trūkumas tas, kad ji pasmerкта klysti. Pavyzdžiui, mūsų šalyje Mahatma Gandhis laikomas didžiu žmogumi, tačiau ir jis daug kartų klydo. Paskutiniąją jo gyvenimo dieną patarėjas perspėjo jį: „Mahatma Gandhi, neikite į susirinkimą Nju Delyje. Iš savo draugų girdėjau, kad ten pavojinga“. Tačiau jis nepaklausė. Jis atkakliai laikėsi savo nuomonės, kad turi eiti, ir buvo nužudytas. Klysta net tokios didžios asmenybės, kaip Mahatma Gandhis ar prezidentas Kennedy — visų nė neišvardinsi. Klysti žmogiška. Toks vienas iš sąlygotos sielos trūkumų.

Kitas trūkumas — pasiduoti iliuzijos apgaulei. Iliuzija reiškia matyti tai, ko nėra (*māyā*). *Māyā* reiškia „tai, ko nėra“. Kiekvienas savo kūną laiko savuoju „aš“. Paklaustas, kas esate, atsakysite: „Aš misteris Džonas, aš turtingas žmogus, aš tas ir tas“, t. y. tapatinsite save su kūnu. Bet jūs — ne kūnas. Tai iliuzija.

Trečiasis trūkumas — polinkis apgaudinėti. Kiekvienas yra linkęs apgaudinėti kitus. Visiškas kvailys, ir tas, dedasi labai protingas. Akivaizdu, kad jis nieko nesupranta ir daro klaidas, tačiau jis vis tiek samprotauja: „Manau, yra taip ir taip“, nors iš tikrųjų nė nenuokia, kas yra patsai ir dėl ko gyvena. Jis rašo filosofines knygas, nors pats toli gražu nėra tobulas. Tai liga, kuri vadinasi apga-vystė.

Ir pagaliau paskutinis trūkumas — mūsų jauslių netobulumas.

Mes labai didžiuojamės, kad galime regėti. Dažnas iššaukiamai klausia: „O ar galite parodyti man Dievą?“ Bet ar jūs turite akis, kad pamatytumėte Dievą? Neturint jų, tai padaryti neįmanoma. Jei dabar kambaryje staiga užgestų šviesa, jūs nepamatytumėte net savo paties rankos. Tad ko vertas jūsų regėjimas? Taigi, turėdami netobulus jutimus, mes negalime tikėtis įgyti žinių (*vedų*). Sąlygota siela, turinti šiuos trūkumus, negali suteikti tobulų žinių. Be to, mes ir patys netobuli. Štai kodėl mes priimame Vedas tokias, kokios jos yra.

Jūs pavadinsite Vedas „induizmo“ raštais, tačiau iš tikrųjų žodžiai „induištas, indas“ yra svetimos kilmės. Mes ne induistai. Geriausiai mūsų kultūrą apibrėžia žodis *varṇāśrama*. Šis žodis nurodo į tuos, kurie gyvena pagal Vedas ir pripažįsta visuomenės skirstymo į keturias *varṇas* ir keturias *āśramas* pagrįstumą. Yra keturios visuomenės klasės ir keturios dvasinio gyvenimo pakopos. Ši sistema vadinasi *varṇāśrama*. „Bhagavad-gītoje“ (4.13) pasakyta: „Šios klasės egzistuoja visur, nes jas sukūrė Dievas“. Keturios visuomenės klasės, tai: *brāhmaṇas*, *kṣatriyas*, *vaiśyas* ir *sūndros*. *Brāhmaṇas* yra labai protingi žmonės, pažinę Brahmaną. Kita protingų žmonių klasė — *kṣatriyas*, valdytojai. Trečioji — *vaiśyas*, arba prekijai. Šis natūralus visuomenės skirstymas į klases sutinkamas visur. Toks yra Vedų principas, ir mes jį laikome teisingu. Vedų principus reikia pripažinti kaip neginčijamą tiesą, kadangi Vedos neklysta. Tokia žodžio „pripažinti“ prasmė. Antai Indijoje karvės mėšlas, nors ir yra gyvulio išmatos, laikomas švariu. Vienur Vedos sako, kad prisilietus prie išmatų, reikia nedelsiant išsimaudyti, o kitur — kad karvės mėšlas švarus. Išvalius karvės mėšlu nešvarią vietą, ji tampa švari. Įprastinė mūsų logika sakys: „Tai prieštaravimas.“ Ir iš tikrųjų, įprastiniu požiūriu pastarasis nurodymas prieštarauja ankstesniajam, tačiau čia nėra klaidos. Tai faktas. Kalkutoje vienas garsus mokslininkas medikas ištyrė karvės mėšlą ir nustatė, kad jis puikus antiseptikas.

Jeigu Indijoje žmogus pasakytų kam nors: „Tu turi daryti taip“, jis išgirstų atsakymą: „Ką tu nori tuo pasakyti? Ar taip liepia Vedos, kad aš neprieštaraudamas turėčiau klausyti tavęs?“ Vedų nurodymų negalima aiškinti, kaip kam patinka. Ir jeigu atidžiai panagrinėsime kiekvieną šių nurodymų, galų gale įsitikinsite, kad visi jie teisingi.

Vedų išmintis nėra žmonių sukauptos žinios. Vedų žinių šaltinis yra dvasinis pasaulis, Viešpats Kṛṣṇa. Kitas Vedų pavadinimas yra *śruti*. *Śruti* — tai žinios, įgyjamos ne eksperimentinio mokslo keliu, o tiesiog klausantis. *Śruti* yra tarsi motina. Iš motinos mes daug ką sužinome. Antai, jeigu jūs norite sužinoti, kas jūsų tėvas, į šį jūsų klausimą gali atsakyti tik motina. Kai motina sako: „Štai tavo tėvas“, belieka tuo patikėti, nes eksperimentiškai to patikrinti negalima. Analogiškai, jeigu norite pažinti tai, kas yra už patyrimo ribų, kas nepasiekiamo jutimams ir yra aukščiau eksperimentinio mokslo galių, turite kreiptis į Vedas. Apie eksperimentus čia negali būti ir kalbos. Viskas jau išbandyta ir patikrinta. Reikia patikėti motinos žodžiais. Kitos išeities nėra.

Vedos laikomos motina, o Brahmā vadinamas seneliu, arba proseniu, kadangi kūrimo aušroje jis pirmasis gavo Vedų žinias. Brahmā buvo pirmoji gyvoji būtybė. Gautąsias Vedų žinias jis perteikė Nārada ir kitiems mokiniams bei sūnams, o šie savo ruožtu perdavė jas savo mokiniams. Taip mokinių seka Vedų žinios pasiekė mus. „Bhagavad-gītā“ irgi patvirtina, kad Vedų žinios perteikiamos tokiu būdu. Eksperimentuodami priešime prie tų pačių išvadų. Geriau iškart pripažinti Vedų teiginius — taip sutaupysite laiką. Jeigu norite sužinoti, kas jūsų tėvas, ir autoritetas šiuo klausimu jums yra motina, tai nesiginčydami sutiksime su tuo, ką ji sakys. Yra trys įrodymų būdai: *pratyakṣa*, *anumāna* ir *śabda*. *Pratyakṣa* reiškia „tiesioginis stebėjimas“. Tiesioginis stebėjimas nėra pats geriausias, nes mūsų jutimai netobuli. Mes kasdien matome saulę, ir mums ji panaši į nedidelį skritulį, nors iš tikrųjų ji daug kartų didesnė už daugelį planetų. Tad ko vertas stebėjimas? Norėdami daugiau sužinoti apie saulę, turime skaityti knygas. Vadinasi, tiesioginis patyrimas netobulas. Egzistuoja dar ir kitas pažinimo būdas — *anumāna*, induktyvioji logika, arba hipotezė: „Galbūt yra taip“. Antai Darwino teorija sako: „Gali būti, kad yra taip ir taip“. Tačiau tai ne mokslas. Tai spėjimas, o spėjimas, kaip ir tiesioginis patyrimas, negali būti tobulas. Patikimiausios yra tos žinios, kurios gaunamos iš autoritetinių šaltinių. Kai jūs gaunate radijo laidų programą, kurią išleido radijo stotis, jūs tikite ja. Jūs nemėginate jos neigti. Jums nereikalingi jokie eksperimentai, nes gavote ją iš patikimo šaltinio.

Vedų žinios vadinasi *śabda-pramāṇa*, arba *śruti*. *Śruti* reiškia, kad tas žinias reikia įgyti klausantis. Vedos moko, kad, norėdami su-

vokti transcendentinį mokslą, turime klausytis žmogaus, kuris jį išmano. Transcendentinės žinios — tai žinios iš anapus visatos. Visatos ribose gaunamos žinios yra materialios, o žinios iš anapus visatos — transcendentinės. Mes neįstengiame nuskrietį ten, kur baigiasi visata, o ką kalbėti apie dvasinį pasaulį. Taigi gauti pilnaverčių žinių mes negalime.

Dvasinis pasaulis realiai egzistuoja. Egzistuoja kita būtis anapus to, kas esti tai išreikšta, tai neišreikšta. Tačiau kaip sužinoti, kad egzistuoja pasaulis, kurio planetos ir gyventojai amžini? Žinių apie jį turime, bet kaip jas eksperimentiškai patikrinti? Tai neįmanoma. Todėl turime kreiptis pagalbos į Vedas. Toks yra Vedų pažinimo metodas. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas gauna žinias iš aukščiausiojo autoriteto, Kṛṣṇos. Aukščiausiuoju autoritetu Kṛṣṇą pripažįsta visų kategorijų žmonės. Visų pirma aš kalbu apie dvi transcendentalistų kategorijas. Viena jų — impersonalistai, *māyāvādžiai*. Paprastai juos vadina *vedāntistais*, Śaṅkarācāryos pasekėjais. Kita transcendentalistų kategorija — *vaiṣṇavos*. Jiems priklauso Rāmānujācārya, Madhvācārya bei Viṣṇusvāmī. Ir Śaṅkara-sampradāya, ir Vaiṣṇava-sampradāya pripažįsta Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Śaṅkarācārya paprastai laikomas impersonalistu, nes jis skelbė impersonalizmą ir beasmenio Brahmano idėją, tačiau iš tikrųjų jis buvo užsislėpęs personalistas. Komentuodamas „Bhagavad-gītā“ jis rašė: „Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, egzistuoja anapus šio kosminio pasaulio“. Ir toliau: „Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Nārāyaṇa, — tai Kṛṣṇa. Jis atėjo į žemę kaip Devakī ir Vasudevos sūnus“. Śaṅkarācārya neatsitiktinai pamini Kṛṣṇos tėvo ir motinos vardus. Taigi visi transcendentalistai pripažįsta Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Tai yra neginčijama. Kṛṣṇos sąmonėje žinių mes semiamės tiesiogiai iš Kṛṣṇos, skaitydami „Bhagavad-gītā“. Mes išleidome „Bhagavad-gītā, kokia ji yra“, kadangi priimame Paties Kṛṣṇos žodžius tiesiogiai, neinterpretuodami jų kaip mums patinka. Toks yra Vedų pažinimo metodas. Vedų žinios yra grynos, todėl mes pripažįstame jas. Mes pripažįstame viską, ką sako Kṛṣṇa. Tai Kṛṣṇos sąmonė. Taip sutaupome daug laiko. Pasirinkus tinkamą autoritetą arba žinių šaltinį, galima sutaupyti laiko. Pavyzdžiui, materialiam pasaulyje yra du pažinimo metodai: indukcijos ir dedukcijos. Kad žmogus mirtingas, pripažįstame vadovaudamiesi dedukcijos metodu. Jūsų tėvas, sesuo — visi aplink

tvirtina, kad žmogus mirtingas, tačiau pats jūs nedarote eksperimentų. Jūs neabejojate, kad žmogus mirtingas. O jeigu norėtumėte patikrinti, ar tikrai žmogus mirtingas, turėtumėte iširti visus iki vieno žmones, ir vis tiek liktų abejonė, kad kažkur yra nemirtingas žmogus, tik jūs jo nesutikote. Jūsų tyrinėjimams nebūtų galo. Sanskrito kalba šis metodas vadinasi *āroha*, aukštyneigis. Jeigu norite įgyti žinių savo jėgomis, pasitikėdamas vien netobulais juti- mais, niekada neprieisite prie teisingų išvadų. Tai neįmanoma.

„Brahma-saṁhitoje“ pasakyta: „Sėskite į lėktuvą, skriejantį minties greičiu“. Mūsų materialūs lėktuvai gali pasiekti dviejų tūkstančių mylių per valandą greitį, o koks gi minties greitis? Sėdėdami namuose, jūs staiga pagalvojate apie Indiją, kuri, sakykime, yra už dešimties tūkstančių mylių, ir išsyk Indijos vaizdas iškyla prieš jūsų akis, ji — jūsų namuose. Jūsų mintys nuskriejo tenai. Štai koks didelis minties greitis. Todėl pasakyta: „Jei tokiu greičiu skriesite milijonus metų, įsitikinsite, kad dvasinis dangus beribis“. Prie jo neįmanoma net priartėti. Todėl Vedos nurodo, kad reikia (vartojamas žodis „privalu“) kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją, *guru*. Kokius reikalavimus turi atitikti tikras dvasinis mokytojas? Jis turi būti suvokęs Vedų esmę ir išgirdęs ją iš teisingo šaltinio. Priešingu atveju, jo negalima pavadinti tikru. Jis turi būti įsitvirtinęs Brahmane. Tai dvi ypatybės, kuriomis jis privalo pasižymėti. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas yra autoritetingas ir atitinka visus Vedų principus. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: „Tikrasis Vedų tyrinėjimo tikslas — pažinti Mane“. „Brahma-saṁhitoje“ taip pat teigiama: „Kṛṣṇa, Govinda, reiškiasi begaline daugybe pavidalų, bet visi jie yra tas pats Kṛṣṇa“. Jo pavidalai nepanašūs į netobulus mūsų kūnus. Jo kūnas tobulas. Mano kūnas turi pradžia, o Jo kūnas pradžios neturi. Jis yra *ananta*. Jis reiškiasi begaline daugybe įvairiausių pavidalų. Aš dabar esu čia, o mano bute manęs nėra. Jūs taip pat esate čia, o jūsų bute jūsų nėra. Tuo tarpu Kṛṣṇa vienu metu yra visur. Jis yra ir Goloka Vṛndāvanoje, ir sykiu visur. Jis visur esantis. Jis pirmapradis bei pats seniausias, tačiau pažvelgę į bet kurį Jo atvaizdą, išvysite penkiolikos–dvidešimties metų jaunuolį. Jūs niekada nepamatysite senio. Jums turbūt teko matyti „Bhagavad-gītos“ iliustraciją, kurioje Kṛṣṇa yra vežėjas. Anuomet Jam buvo ne mažiau kaip šimtas metų ir Jis jau turėjo proanūkių, bet atrodė kaip jaunuolis. Kṛṣṇa, Dievas, niekada nesensta. Tai

Jo aukščiausiosios galybės apraiška. Jeigu bandysite pažinti Kṛṣṇą vien studijuodami Vedų raštus, tik susipainiosite. Pažinti Jį studijuojant Vedas gal ir įmanoma, bet labai sunku. Tačiau jūs galite lengvai sužinoti apie Jį iš Jo bhaktos*. Kṛṣṇos bhakta gali Jį jums duoti: „Štai Jis, imkite“. Tokia Kṛṣṇos bhaktų galia.

Iš pradžių tebuvo viena Veda, ir jos skaityti nereikėjo. Žmonės buvo tokie išmintingi ir pasižymėjo tokia puikia atmintimi, kad išmokdavo ją vienąsyk teišgirdę iš dvasinio mokytojo lūpų. Jie išsyk perprasdavo visą esmę. Tačiau prieš penkis tūkstančius metų Vyāsadeva užrašė Vedas dabartinio Kali-yugos amžiaus žmonėms. Jis žinojo, kad ilgainiui žmonių gyvenimas sutrumpės, nusilps atmintis ir proto galios. „Todėl aš turiu paskelbti Vedų mokslą raštu“. Vieną Vedą jis padalijo į keturias: „Rg“, „Sāma“, „Atharva“ ir „Yajur“, ir kiekvieną iš jų patikėjo globoti savo mokiniam. Jis neužmiršo ir menkesnės nuovokos žmonių — *strī, sūdrū* ir *dvija-bandhu*, t. y. moterų, *sūdrū* (darbininkų klasės) ir *dvija-bandhu*. *Dvija-bandhu* — tai kilmingos šeimos palikuonys, kurie neatitiko jiems keliamų reikalavimų. *Dvija-bandhu* vadinamas tas, kuris gimė *brāhmaṇos* šeimoje, bet neturi *brāhmaṇos* ypatybių. Tokiems žmonėms Vyāsadeva sudėjo „Mahābhārata“, kuri vadinama Indijos istorija, ir aštuoniolika Purāṇų. Vedų literatūrą sudaro Purāṇos, „Mahābhārata“, keturios Vedos ir Upaniṣados. Upaniṣados — tai Vedų dalis. Po to „Vedānta-sūtroje“ Vyāsadeva apibendrino visas Vedų žinias mokslininkams ir filosofams. „Vedānta-sūtra“ — galutinis Vedų žodis. Vyāsadeva parašė „Vedānta-sūtra“ savo Guru Mahārājos (dvasinio mokytojo) Nārados nurodymu, ir vis dėlto jis nesijautė visiškai patenkintas. Tai ilga istorija, ji pasakojama „Śrīmad-Bhāgavatam“. Vedavyāsa nejuto pasitenkinimo ir parašęs daugelį Purāṇų, Upaniṣadas bei „Vedānta-sūtra“. Tada Vedavyāsos dvasinis mokytojas Nārada jam nurodė: „Paaiškind „Vedānta-sūtra“. *Vedānta* reiškia „galutinės žinios“, o galutinės žinios — tai Kṛṣṇa, nes Pats Kṛṣṇa sako, kad svarbiausias Vedų tikslas yra pažinti Jį: *vedānta-kṛd veda-vid eva cāham*. Kṛṣṇa sako: „Aš — „Vedānta-sūtros“ sudarytojas, ir Aš Vedų žinovas“. Taigi galutinis tikslas yra Kṛṣṇa. Taip moko visi *vaiṣṇavų* komentarai, aiškinantys *vedāntos*

* *Bhakta* (sansk.) — atsidavęs Viešpaties pasekėjas.

filosofija. Mes, Gauḍīyos *vaiṣṇavos*, turime savą *vedāntos* filosofijos komentara — „Govinda-bhāṣya“, kurio autorius Baladeva Vi-dyābhūṣaṇa. Rāmānujācārya bei Madhvācārya taip pat parašė „Vedāntos“ komentarus. Śāṅkarācāryos komentaras nėra vienintelis. „Vedāntos“ komentarų yra daug, tačiau *vaiṣṇavų* komentaras buvo ne pirmasis, todėl žmonėms susidaro neteisingas įspūdis, jog Śāṅkarācāryos „Vedāntos“ komentaras yra vienintelis. Be to, Vyāsa-deva pats parašė puikų „Vedāntos“ komentara — „Śrīmad-Bhāgavatam“. „Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda tais pačiais žodžiais, kaip ir „Vedānta-sūtra“: *janmādy asya yataḥ*. O žodžių *janmādy asya yataḥ* prasmė išsamiai paaiškinta „Śrīmad-Bhāgavatam“. „Vedānta-sūtra“ tik užsimena, kas yra Brahmanas, Absoliuti Tiesa: „Absoliuti Tiesa yra tai, iš ko viskas kyla“. Tai tėra glaustas apibendrinimas, o smulkiai šis klausimas aiškinamas „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jei viskas kyla iš Absoliučios Tiesos, tai kokia Jos prigimtis? Į šį klausimą išsamiai atsako „Śrīmad-Bhāgavatam“. Absoliuti Tiesa turi būti sąmoninga. Ji spinduliuoja šviesą (*sva-rāṭ*). Mes pažįstame pasaulį ir ugdome savo sąmonę, gaudami žinių iš aplinkinių, o Viešpats, pasakyta, švyti Pats. „Vedānta-sūtra“ glaustai apibendrina Vedų mokslą, o ją pats autorius paaiškina „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose. Baigdami mes norėtume paprašyti tų, kuriuos iš tiesų domina Vedų mokslas, studijuoti „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Bhagavad-gītā“, nes šios knygos geriausiai atskleidžia Vedų mokslo esmę.

ĪŽANGINĖ MANTRA

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते ।
पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥

*om pūrṇam adaḥ pūrṇam idam
pūrṇāt pūrṇam udacyate
pūrṇasya pūrṇam ādāya
pūrṇam evāvaśiṣyate*

om—absoliuti visuma; *pūrṇam*—visiškai tobula; *adaḥ*—ta; *pūrṇam*—visa; *idam*—šis reiškinių pasaulis; *pūrṇāt*—iš visų tobuliausio; *pūrṇam*—pilnavertė dalis; *udacyate*—sukuriama; *pūrṇasya*—iš absoliučios visumos; *pūrṇam*—visiškai viską; *ādāya*—atėmus; *pūrṇam*—visiška pusiausvyra; *eva*—net; *avaśiṣyate*—išlieka.

VERTIMAS

Dievo Asmuo yra tobulas ir absoliutus, ir kadangi Jis visiškai tobulas, visa, kas iš Jo kyla, taip pat ir šis reiškinių pasaulis, yra tobulai aprūpinta viskuo, kas būtina pilnavertei visumai. Viskas, kas kyla iš tobulos visumos, irgi yra tobula. Kadangi Jis — tobula visuma, tai net atsiskyrus nuo Jo daugybei pilnaverčių dalių, Jis Pats išlaiko visišką pusiausvyrą.

KOMENTARAS

Tobula visuma, Aukščiausioji Absoliuti Tiesa, — tai absoliutus Dievo Asmuo. Beasmenio Brahmano ar Paramātmos, Supersielos, pažinimas yra nevisiškas Absoliučios Visumos pažinimas. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra *sac-cid-ānanda-vigraha*, ir beasmenio Brahmano pažinimas — tai Jo *sat* bruožo, kitaip sakant, Jo amžinatvės aspekto pažinimas. O Paramātmos, Supersielos, pažinimas — tai Jo *sat* ir *cit* bruožų, t. y. amžinatvės ir žinojimo aspektų

pažinimas. Tačiau pažinti Dievo Asmenį reiškia pažinti iškart visus transcendentinius Jo bruožus: *sat*, *cit* ir *ānanda*, palaimą. Kai žmogus pažįsta Aukščiausiąjį Asmenį, jis pažįsta šiuos tris Absoliučiosios Tiesos aspektus iki galo. Kaip jau minėjome, Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra *sac-cid-ānanda-vigraha*. *Vigraha* reiškia „pavidalas“. Taigi tobula visuma turi pavidalą. Jei Ji neturėtų pavidalo arba kokia kita prasme būtų menkesnė už Savo kūrinį, Ji nebūtų absoliuti. Absoliuti visuma turi aprėpti viską — ir tai, ką mes galime patirti, ir tai, kas yra už mūsų patyrimo ribų. Antraip Ji nebūtų absoliuti.

Absoliučios visumos, Dievo Asmens, galios neišsemiamos. Jos yra tobulos, kaip ir Pats Dievo Asmuo. Taigi šis reiškinių pasaulis irgi vidujai tobulas. Materiali visata — tai laikinas pasaulis, sudarytas iš dvidešimt keturių pradų, kurie, jungdamiesi vienas su kitu, gali sukurti viską, kas reikalinga visatai palaikyti ir egzistuoti. Jokios pašalinės pagalbos tam nereikia. Visata funkcionuoja pagal savo laiką, kurį nustato absoliučiosios visumos energija. Kai skirtasis laikas baigiasi, pagal tobulą visumos tvarką šis laikinas pasaulis sunaikinamas.

Pilnavertėms dalelėms (t. y. gyvosioms būtybėms) sudarytos visos galimybės, kad jos galėtų pažinti absoliučiąją visumą. Visi pasaulio netobulumai, kuriuos mes matome, yra išsamių žinių apie absoliučią visumą neturėjimo rezultatas. Kai gyva būtybė gauna žmogaus gyvybės formą (šią formą ji įgyja, evoliucionuodama per 8 400 000 gyvybės rūšių ir nuolat gimdama bei mirdama), tada iki galo atsiskleidžia jos sąmonė. Ir jei, būdama žmogumi ir apdovanota tobula sąmone, gyva esybė nesuvokia savęs kaip absoliučios visumos pilnavertės dalies, ji praranda galimybę realizuoti savo tobulumą ir materialios gamtos dėsniai vėl įstumia ją į evoliucijos ciklą.

Nesuvokdami, kad gamtoje yra nustatyta tobula tvarka mūsų egzistencijai palaikyti, mes stengiamės kuo plačiau panaudoti gamtos išteklius ir sukurti vadinamąjį pilnavertį gyvenimą, kurio esmė — jutiminiai džiaugsmiai. Tai yra paklydimas. Manyti, kad nesiedama savęs su absoliučiąja visuma ir tesiekdama patenkinti savo jausmus gyvoji esybė bus laiminga, yra iliuzija. Ranka yra pilnavertė kūno dalis, kol ji susijusi su visu kūnu. Atskyrus ranką nuo kūno, ji tēbėra panaši į ranką, tačiau jau nebeturi rankai būdingų ypatybių.

Taip lygiai ir gyvosios būtybės yra neatsiejamos absoliučiosios visumos dalelės, ir, atsiejus jas nuo absoliučiosios visumos, iliuzinis savo pilnatvės pajautimas nebegali suteikti joms tikro pasitenkinimo.

Visos žmogaus galios tegali būti iki galo realizuotos, tarnaujant absoliučiajai visumai. Kad ir kam tarnautume šiame pasaulyje — visuomeniniams, politiniams, socialiniams, tarptautiniams ar net tarpplanetiniams interesams, ši tarnystė nebus pilnavertė, kol nesusiesime jos su absoliučiaja visuma. Kai viskas siejama su absoliučiaja visuma, jos neatskiriamos dalelės irgi tampa pilnavertės.

PIRMA MANTRA

ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत् ।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्य खिद् धनम् ॥ १ ॥

*īśāvāsyam idam̐ sarvam̐
yat kiñca jagatyām̐ jagat
tena tyaktena bhujñithā
mā ḡrdhaḥ kasya svid dhanam*

īśa—Viešpaties; *āvāsyam*—valdoma; *idam*—tas; *sarvam*—viskas; *yat kiñca*—kas tik; *jagatyām*—visatoje; *jagat*—visa, kas gyva ir negyva; *tena*—Jo; *tyaktena*—skirtą dalį; *bhujñithā*—tu turi paimti; *mā*—ne; *ḡrdhaḥ*—stenkis įgyti; *kasya svid*—kieno nors kito; *dhanam*—turta.

VERTIMAS

Visa, kas gyva ir negyva šioje visatoje, priklauso Viešpačiui ir yra Jo valioje. Todėl žmogus turi imti tik būtinausius dalykus, kurie skirti jam kaip jo dalis, ir nesikėsinti į kitką, gerai žinodamas, kam viskas priklauso.

KOMENTARAS

Vedų žinios neklaidingos, nes jos pasiekia mus tobula dvasinių mokytojų seka, kurią pradėjo Pats Viešpats. Vedų žinių semiamasi iš transcendentinių šaltinių, o pirmąjį jų žodį ištarė Patsai Viešpats. Viešpaties žodžiai vadinasi *apauruṣeya*. Tai reiškia, kad juos ištarė ne šio materialaus pasaulio gyventojas. Materialiame pasaulyje gyvenančioms gyvosioms būtybėms būdingi keturi trūkumai: 1) jos pasmerktos klysti, 2) jos pasiduoda iliuzijai, 3) jos linkusios apgauti kitus ir 4) jų jautimai netobuli. Ribojamas šių keturių trūkumų, žmogus nepajėgus išsamiai ir teisingai atsakyti į visus būties klausimus. Vedos nėra tokių netobulų būtybių, kaip žmogus,

kūrinys. Pasaulio aušroje Vedų žinios buvo įdėtos į pirmosios su-kurtos gyvos būtybės — Brahmos širdį, o Brahmā savo ruožtu per-teikė jas savo sūnams ir mokiniams, kurie toliau tęsė jo pradėtą darbą iki pat mūsų dienų.

Viešpats yra *pūrṇam*, visų tobuliausias, Jis valdo materialiąją gamtą, todėl gamtos dėsniai Jo neveikia. O štai gyvosios esybės ir negyvus objektus valdo gamtos dėsniai, taigi galų gale juos valdo Viešpaties galia. „Īsopaniṣada“ yra „Yajur Vedos“ dalis, todėl joje yra informacijos apie tai, kam priklauso visi daiktai visatoje.

Septintasis „Bhagavad-gīto“ skyrius (7.4–5), kuriame nagrinėja-mos *parā* ir *aparā prakṛti*, patvirtina, kad viskas visatoje priklauso Viešpačiui. Gamtos pradai: žemė, vanduo, ugnis, oras, eteris, pro-tas, intelektas ir ego — priklauso žemesniajai, materialiai Viešpa-ties energijai, o gyvoji būtybė, arba gyvoji energija, yra Viešpaties *parā prakṛti* (aukštesnioji energija). Abi energijos (*prakṛti*) kyla iš Viešpaties, todėl Jis yra galutinis būties valdovas. Visatoje nėra nieko, kas nepriklausytų *parā* arba *aparā prakṛti*. Todėl viskas yra Aukščiausiosios Būtybės nuosavybė.

Aukščiausioji Būtybė, Absolutus Dievo Asmuo, — tobula asme-nybė. Jam būdinga tobula sąmonė, todėl įvairių Savo galių dėka Jis valdo viską. Aukščiausioji Būtybė dažnai lyginama su ugnimi, o visa, kas gyva ir negyva, — su ugnies skleidžiama šiluma ir šviesa. Viešpats įvairiais pavidalais išspinduliuoja Savo energiją, panašiai kaip ugnis išspinduliuoja šilumą ir šviesą. Jis visada yra viršiausia-sis valdovas ir palaikytojas. Jis viską žino ir visiems daro gera. Jis kupinas nesuvokiamų galių: valdžios, turtų, šlovės, grožio, žinių ir atsižadėjimo.

Todėl reikia būti išmintingam ir suprasti, kad viskas priklauso Viešpačiui, ir niekam daugiau. Žmogus turi imti tik tai, kas skirta jam Viešpaties kaip jo dalis. Pavyzdžiui, karvė duoda pieno. Pati ji negeria pieno ir ėda žolę bei grūdus, o jos pienas skirtas žmogui. Taip sutvarkyta Viešpaties, todėl mes turime pasitenkinti tais da-lykais, kuriuos Jis mums maloningai skiria, ir privalome visad at-minti, kam iš tikrųjų priklauso visa tai, ką turime.

Antai namai statomi iš žemės, medžio, akmens, geležies, cemen-to bei daugelio kitų materialių medžiagų. Jei mąstytime apie tai „Śrī Īsopaniṣados“ dvasia, turėtume pripažinti, kad patys negalime sukurti nė vienos iš šių medžiagų. Mes tegalime jas sudėti į krū-

vą ir savo pastangomis suteikti joms norimą pavidalą. Darbininkas negali reikšti pretenzijų į daikto nuosavybę vien todėl, kad sunkiai dirbo, kol jį pagamino.

Šiuolaikinėje visuomenėje darbininkai ir kapitalistai niekaip neranda bendros kalbos. Nesutarimai tarp jų įgavo tarptautinį mastą ir pasaulis atsidūrė pavojuje. Žmonės žvelgia vieni į kitus kaip į priešus ir tarsi katės bei šunys šiepia dantis. „Śrī Īsopaniṣada“ bejėgė ką nors patarti katėms ir šunims, tačiau žmogui *bona fide ācāryu* (šventų mokytojų) lūpomis ji skelbia Dievo žodį. Žmogaus pareiga išiklausyti, ką sako Vedų išmintis, „Īsopaniṣada“, ir baigti kivirčius dėl materialios nuosavybės. Reikia pasitenkinti tomis lengvatomis, kurias maloningai dovanoja Viešpats. Taika neįmanoma, kol darbininkai, kapitalistai ar kuri kita klasė pretenduoja valdyti gamtos išteklius. Visi gamtos ištekliai yra Viešpaties nuosavybė. Kapitalistai nesutramdys komunistų politiniais manevrais, o komunistai nenugalės kapitalistų, kovodami dėl pavogto duonos kąsnio. Jeigu jie nepripažįsta Aukščiausiojo Dievo Asmens nuosavybės teisių, visas turtas, kurį jie laiko savu, yra vogtas. Gamtos dėsniai būtinai juos už tai nubaus. Ir komunistai, ir kapitalistai turi atominius ginklus, ir jeigu nei vieni, nei kiti nepripažins, kad viskas priklauso Aukščiausiam Viešpačiui, šie ginklai galų gale pražudys juos visus. Todėl jei abi pusės nori išgelbėti savo gyvybę ir išsaugoti pasaulyje taiką, jos turi vykdyti „Śrī Īsopaniṣados“ nurodymus.

Žmonės sukurti ne tam, kad rietūsi tarsi katės ir šunys. Jiems turėtų pakakti išminties suvokti žmogaus gyvybės svarbą ir prasmę. Vedų raštai skirti žmonėms, o ne katėms ir šunims. Katės ir šunys, ieškodami maisto, gali žudyti kitus gyvūnus neužsitraukdami nuodėmės, tačiau žmogus atsakingas už gamtos dėsnių laužymą, ir jeigu jis nužudo gyvulį savo skonio receptoriams patenkinti, jis turi būti nubaustas.

Reikalavimai, keliami žmonėms, negali būti taikomi gyvūnams. Tigras neėda ryžių, kviečių ir negeria karvės pieno, nes jam skirta misti gyvulių mėsa. Yra labai daug įvairių rūšių žvėrių ir paukščių (žolėdžių bei mėšėdžių), bet nė vienas iš jų nepažeidžia Dievo valia nustatytų gamtos dėsnių. Žvėrys, paukščiai, ropliai ir kitų žemesnių gyvybės formų atstovai griežtai paklūsta gamtos dėsniams, todėl jie nenusideda, be to, Vedų nurodymai skirti ne jiems. Tik žmogus atsako už savo veiksmus.

Neteisinga būtų manyti, kad pakanka tapti vegetaru ir gamtos dėsnių nebepažeisi. Augalai irgi gyvi. Toks jau gamtos dėsnis, kad viena gyva būtybė yra kitos maistas, todėl žmogui būtina pripažinti Aukščiausiąjį Viešpatį. Ir neverta labai didžiulis, kad esi prisiekęs vegetaras. Gyvulių sąmonė nėra tiek atsiskleidusi, kad pažintų Viešpatį, tačiau žmogus yra pakankamai protingas, kad išmoktų Vedų raštų pamokas, suprastų gamtos dėsnių veikimą ir pasinaudotų tomis žiniomis. Ignoruodamas Vedų raštų nurodymus, žmogus labai rizikuoja. Todėl mes turime pripažinti Aukščiausiojo Viešpaties visavaldystę. Žmogus turi atsiduoti Viešpačiui, Jam tarnauti ir valgyti tik Viešpačiui paaukoto maisto likučius. Taip jis deramai atliks savo priedermę. „Bhagavad-gītoje“ (9.26) Viešpats sako, kad priima augalinės kilmės maistą iš tyro bhaktos rankų. Todėl nepakanka būti griežtu vegetaru, reikia tapti Viešpaties bhakta, aukoti Jam visą savo maistą ir valgyti *prasāda*, t. y. Dievo malonę. Tik šitaip besielgiantis bhakta tegali tinkamai atlikti žmogaus priedermę. Tie, kurie neaukoja maisto Viešpačiui, minta nuodėme ir pasmerkia save įvairioms kančioms, kurios yra nuodėmių padarinys (Bg. 3.13).

Nuodėmės priežastis — sąmoningas nepaklusimas gamtos dėsniams, atsisakant pripažinti, kad viskas priklauso Viešpačiui. Nepakludamas gamtos dėsniams, t. y. Viešpaties valiai, žmogus ruošia sau pražūtį. Tačiau sveikai protaujantis žmogus, kuris žino gamtos dėsnius ir nepasiduoda nereikalingam potraukiui ar neapykantai, būtinai patrauks Viešpaties dėmesį ir pelnys teisę grįžti pas Dievą, atgal į amžinuosius savo namus.

ANTRA MANTRA

कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतः समाः ।
एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥ २ ॥

*kurvann eveha karmāṇi
jijīviṣec chataṁ samāḥ
evam tvayi nānyatheto 'sti
na karma lipyate nare*

kurvan—nuolatos atlikdamas; *eva*—taip; *iha*—ši gyvenimą; *karmāṇi*—darba; *jijīviṣet*—žmogus norės gyventi; *śatam*—šimtą; *samāḥ*—metų; *evam*—taip gyvenančiam; *tvayi*—tau; *na*—ne; *anyathā*—kito pasirinkimo; *itaḥ*—negu šis kelias; *asti*—yra; *na*—ne; *karma*—darbas; *lipyate*—gali supančioti; *nare*—žmogus.

VERTIMAS

Žmogus norės gyventi šimtus metų, jei nuolat taip elgsis, nes tada jo nesurakins karmos dėsnis. Ir nėra jam kito kelio.

KOMENTARAS

Niekas nenori mirti, kiekvienas trokšta gyventi kiek galima ilgiau. Ši tendencija būdinga ne tik atskiram individui, bet ir bendruomenei, visuomenei, tautai. Visų rūšių gyvos esybės atkakliai kovoja dėl būvio, ir Vedos teigia, kad tai natūralu. Gyva būtybė iš prigimties amžina, bet, patekusi į materialios egzistencijos nelaisvę, ji priversta nuolat keisti savo kūną. Šis procesas vadinamas sielos persikūnijimu. Sielos persikūnijimo priežastis yra *karma-bandhana* — veiklos pančiai. Norėdama pragyventi, gyva būtybė turi dirbti — toks materialios gamtos dėsnis. Vengdama atlikti nurodytąsias pareigas, ji pažeidžia gamtos dėsni ir yra priversta įsikūnyti kaskart vis kitokia gyvybės forma, t.y. ją dar giliau įtraukia gimimo ir mirčių verpetas.

Ne tiktai žmogaus, bet ir visos kitos gyvybės formos, nuolatos gimsta ir miršta, tačiau kai gyvoji esybė gauna žmogaus kūną, ji turi galimybę sutraukti *karmos* dėsnio grandines. *Karmos*, *akarmos* ir *vikarmos* principai labai aiškiai apibrėžti „Bhagavad-gītoje“. Veiksmai, kuriuos žmogus atlieka pagal apreikštųjų šventraščių nurodytas pareigas, vadinasi *karma*. Veiksmai, išvaduojantys iš gimimo ir mirties ciklo, vadinasi *akarma*. O veiksmai, kuriuos žmogus atlieka, piktnaudžiaudamas savo laisve, ir kurie veda į žemesniausias gyvybės formas, vadinasi *vikarma*. Iš minėtųjų trijų veiklos rūšių išmintingi žmonės pasirenka tą, kuri išvaduoja iš *karmos* nelaisvės. Paprasti žmonės nori atlikti gerus darbus, tikėdamiesi būti pripažinti, iškilti šiame pasaulyje arba patekti į dangų. Tačiau tie, kurie pasiekė didesnės dvasinės pažangos, stengiasi išvengti paties veiksmo bei jo padarinių. Išmintingieji puikiai žino, kad ir geri, ir blogi darbai susaisto ir kad visi veiksmai yra materialių kančių priežastis. Todėl jie stengiasi veikti taip, kad išvengtų tiek blogų, tiek gerų darbų padarinių. Apie tokią veiklą, kuri įgalina žmogų išsivaduoti, kaip tik ir kalbama „Śrī Īsopanišados“ puslapiuose.

„Śrī Īsopanišados“ pamokymus plačiau gvildena „Bhagavad-gītā“, kurią kartais vadina „Gītopanišada“ — visų Upanišadų „kvint-esencija“. „Bhagavad-gītoje“ (3.9–16) Dievo Asmuo sako, kad, neatliekant Vedų raštų nurodytų pareigų, *naiškarmyos* ar *akarmos* pasiekti neįmanoma. Vedos nukreipia žmogaus veiklos energiją tokiu linkme, kad palengva jis ima suvokti Aukščiausiosios Būtybės visavaldystę. Dievo Asmens, Vāsudevos, arba Kṛṣṇos, visavaldystės suvokimas — tai pozityvaus pažinimo stadija. Pasiekus šią apsilvymo stadiją, gamtos *gunos* (dorybė, aistra ir neišmanymas) žmogui nebeturi įtakos, ir tai leidžia jam veikti *naiškarmyos* lygiu. Tokia veikla neįstumia žmogaus į gimimo ir mirties ciklą.

Iš esmės nereikia daryti nieko daugiau, o tik su atsidavimu tarnauti Viešpačiui. Tačiau egzistuojant žemesniais būties lygiais, mums nepavyksta iš karto pradėti atsidavimo tarnystę ir visiškai nutraukti karminę veiklą. Sąlygota siela įpratusi veikti dėl jutiminių malonumų, savanaudiškais interesais — tiek siaurąja, tiek plačiąja šio žodžio prasme. Paprastas žmogus dirba dėl jutiminių malonumų. Jutiminių malonumų siekimo principą perkėlus aplinkiniams žmonėms — visuomenei, tautai ar visai žmonijai, jam duodami skambūs pavadinimai: altruizmas, socializmas, komunizmas,

nacionalizmas, humanizmas ir pan. Visi šie „izmai“, be jokios abejonės, yra labai patrauklios *karma-bandhanos* (žmogų surakinančios veiklos) formos. Tačiau norinčiuosius paaukoti savo gyvenimą, įgyvendinant šiuos „izmus“, Vedos, „Śrī Īsopaniṣada“, moko suteikti jiems dievacentrinę orientaciją. Nieko bloga, jei žmogus sukuria šeimą, tampa altruistas, socialistas, komunistas, nacionalistas ar humanistas, tačiau jo veikla turi būti grindžiama *īśāvāsyā* — dievacentrine samprata.

„Bhagavad-gītā“ (2.40) pažymi, kad Dievo vardan atliekami veiksmai yra neįkainojamos vertės, nes pakanka vos kelių žingsnių šia kryptimi, kad žmogus išsigelbėtų nuo didžiausio pavojaus nuslysti į gimimo ir mirties ciklą ir vėl evoliucionuoti per 8 400 000 gyvybės rūšių. Tas, kuris dėl vienokių ar kitokių priežasčių nepasinaudoja galimybe dvasiškai tobulėti, kurią suteikia žmogaus gyvybės forma, ir vėl nuslysta į evoliucinį ciklą, laikytinas didžiausių nevykėliu, nors jutimų netobulumas trukdo kvailam žmogui šitai suprasti. Todėl „Śrī Īsopaniṣada“ mums pataria eikvoti energiją *īśāvāsyos* dvasia. Taip besielgiančio žmogaus noras ilgai gyventi visiškai pateisinamas, antraip ilgas amžius neturi jokios vertės. Medis gyvena šimtus, o gal net tūkstančius metų, tačiau kokia prasmė ilgai gyventi medžio kūne arba alsuoti tarsi dumplėms, gimdyti vaikus kaip kiaulėms bei šunims ir valgyti kaip kupranugariams. Kuklus gyvenimas dėl Dievo daug vertingesnis už didžiąją apgaulę — aukojimąsi įgyvendinant bedieviško altruizmo ir socializmo idealus.

Kai altruistinė veikla atliekama „Śrī Īsopaniṣados“ dvasia, ji tampa viena *karma-yogos* formų, kurią atlikti rekomenduoja „Bhagavad-gītā“ (18.5–9), mat ji apsaugo veikėją nuo pavojaus nuslysti į evoliucinį gimimo ir mirties ciklą. Net ir tuo atveju, kai veikla, turinti dievacentrinę linkmę, atliekama netobulai, ji yra naudinga žmogui, nes laiduoja jam žmogaus gyvybės formą kitą gyvenimą. Taip žmogus gauna dar vieną galimybę žengti kelis žingsnius išsivadavimo link.

Kaip pasinerti į dievacentrinę veiklą, išsamiai paaiškinta Śrīlos Rūpos Gosvāmio knygoje „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“, kurią mes išvertėme į anglų kalbą ir pavadinome „Nectar of Devotion“ („Atsidavimo nektaras“). Ši vertingą veikalą rekomenduojame visiems, kurie nori veikti „Śrī Īsopaniṣados“ dvasia.

TREČIA MANTRA

असुर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसाऽऽवृताः ।
तास्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः ॥ ३ ॥

*asuryā nāma te lokā
andhena tamasāvṛtāḥ
tāṁs te pretyābhigacchanti
ye ke cātma-hano janāḥ*

asuryāḥ—skirtos *asuroms*; *nāma*—garsėjančios vardu; *te*—tos; *lo-*
kāḥ—planetos; *andhena*—neišmanymo; *tamasā*—tamsybė; *āvṛ-*
tāḥ—apgaubtos; *tān*—į tas planetas; *te*—jie; *pretya*—po mirties;
abhigacchanti—eina; *ye*—kurie; *ke*—visi; *ca*—ir; *ātma-hanaḥ*—
sielos žudikai; *janāḥ*—asmenys.

VERTIMAS

**Sielos žudikas, kad ir kas jis būtų, eis ten, kur viešpatauja tam-
sa ir neišmanymas, į planetas, kurios vadinamos netikėjimo pasau-
liais.**

KOMENTARAS

Žmogus nuo gyvulio skiriasi tuo, kad jam tenka žymiai didesnė atsakomybė. Tie, kurie suvokia savo atsakomybę ir ja grindžia savo veiklą, vadinami *suromis* (dievotais žmonėmis), o tie, kurie užmiršta apie atsakomybę, tekusią jiems gimus žmonėmis, arba nieko apie ją nežino, vadinami *asuromis* (demonais). Šie du žmonių tipai sutinkami visoje visatoje. „Rg Vedoje“ tvirtinama, kad *suros* visada siekia Aukščiausiojo Viešpaties Višņu lotoso pėdų, ir tai atsispindi jų veikloje. Jų keliai šviesūs kaip saulės takas.

Išmintingi žmonės turi nuolat atminti, kad dabartinė žmogaus kūno forma įgyjama po milijonus metų trukusios evoliucijos, praėjus ilgą sielos transmigracijos kelią. Materialus pasaulis kitąsyk

lyginamas su vandenynu, o žmogaus kūnas — su tvirtu laivu, specialiai pastatytu šiam vandenynui perplaukti. Vedų raštai ir *ācāryos*, šventieji mokytojai, yra tarsi patyrę kapitonai, o žmogaus kūno galimybės — tarsi palankūs brizai, padedantys laivui be kliūčių pasiekti tikslą. Jei turėdamos visas šias palankias sąlygas, žmogus gyvena ne tam, kad pažintų savąjį „aš“, jį reikia laikyti *ātma-hā* — sielos žudiku. „Śrī Īsopaniṣada“ be užuolankų perspėja, kad sielos žudikui lemta atsidurti tamsiausiose neišmanymo srityse ir amžinai kentėti.

Kiaulėms, šunims, kupranugariams, asilams ir kitiems gyvuliams jų gyvybiniai poreikiai tiek pat svarbūs, kaip ir mums, tačiau jų ekonominės problemos sprendžiamos pasibjaurėtinomis sąlygomis. Gamtos dėsniai žmogui suteikia visas sąlygas gyventi patogiai, nes žmogaus gyvybės forma daug reikšmingesnė ir vertingesnė negu gyvulio. Kodėl žmogus gyvena geriau už kiaulę bei kitus gyvulius? Kodėl aukšto rango tarnautojui suteikiamos geresnės sąlygos negu eiliniam klerkui? Esmė ta, kad aukšto rango pareigūnas eina atsakingesnes pareigas. Analogiškai ir žmogaus pareigos atsakingesnės už gyvulio, kuriam terūpi prikimšti savo alkaną pilvą. Šiuolaikinė sielą žudanti civilizacija tik paaštrino alkanos pilvo problemas. Jeigu mes kreiptumės į rafinuotą gyvulį, turintį šiuolaikinio civilizuoto žmogaus išvaizdą, ir pasiūlytume jam daugiau dėmesio skirti savęs pažinimui, jis atsakytų, kad tenorįs pasirūpinti savo pilvu ir kad alkanam savęs pažinimas nerūpi. Tačiau gamtos dėsniai negailestingi, ir, nepaisant to, kad žmogus neigia poreikį pažinti save ir pasiryžęs lieti prakaitą dėl sotaus pilvo, virš jo galvos nuolat pakibus nedarbo grėsmė.

Žmogaus gyvybės forma mums suteikta ne tam, kad sunkiai dirbtume kaip asilai ar kiaulės, bet tam, kad pasiektume aukščiausią gyvenimo tobulumą. Jeigu pro pirštus žiūrėsime į savęs suvokimą, gamtos dėsniai privers mus lieti devynis prakaitus, net jei to ir nenorėsime. Mūsų amžiuje žmonės priversti dirbti išsijuosę tarsi įkinkyti asilai ar jaučiai. Šiame „Śrī Īsopaniṣados“ posme aprašytos kai kurios sritys, į kurias siunčiami dirbti *asuros*. Tas, kuris neatlieka savo, kaip žmogaus, priedermės, yra priverstas transmigruoti į *asuryos* planetas, kur viešpatauja tamsa bei neišmanymas, ir gimti tarp žemiausių gyvybės formų, kad dieną naktį išsijuosęs dirbtų.

„Bhagavad-gītoje“ (6.41–43) pasakyta, kad žmogui, kuris stojo į savęs pažinimo kelią, tačiau, nepaisant nuoširdžių pastangų, nepasiekė tikslo, sudaroma galimybė gimti *śuci* arba *śrīmat* šeimoje. Žodis *śuci* nurodo dvasiškai pažengusį *brāhmaṇą*, o *śrīmat* — *vaiśya*, prekijų luomo narį. Tai ženklas, kad už nuoširdžias pastangas, siekiant suvokti savo santykius su Dievu ankstesniuose gyvenimuose, jam suteikiamos geresnės galimybės tęsti savęs pažinimą. Jeigu net puolusiam kandidatui sudaroma galimybė gimti gerbiamoje ir kilmingoje šeimoje, tai ar galima išsivaizduoti padėtį to, kuris patyrė sėkmę. Vien pastangos pažinti Dievą laiduoja gimimą turtingoje ar kilmingoje šeimoje. Tačiau tas, kuris nededa jokių pastangų ir nori gyventi su iliuzijos aptemdyta sąmone, kitaip tariant, yra perdėm materialistiškas ir negali atsisakyti materialių malonumų, eis į tamsiausias pragaro sritis. Taip tvirtina visi Vėdų raštai. Tokie materialistai *asuros* kitąsyk dedasi religingais, tačiau svarbiausia jiems — materiali gerovė. „Bhagavad-gītā“ (16.17–18) smerkia šiuos žmones, vadindama juos *ātma-sambhāvitā*, nes gerą vardą jie pelnė apgaulės būdu, o valdžią — neišmanėlių balsais ir savo materialiais turtais. Žmonės, kurie nesidomi savęs pažinimu ir neturi žinių apie *īśāvāsyā*, Viešpatį, yra *asuros* ir patenka į tamsiausias visatos sritis.

Taigi žmogaus uždavinys — ne spręsti ekonomikos problemas, atsirėmus į netvirtą pagrindą, o išsivaduoti iš visų materialios būties problemų, kurias mums lemia gamtos dėsniai.

KETVIRTA MANTRA

अनेजदेकं मनसो जवीयो नैनहेवा आप्नुवन् पूर्वमर्षत् ।
तद्भावतोऽन्यानत्येति तिष्ठत्सिद्धपो मातरिश्वा दधाति ॥ ४ ॥

*anejad ekam manaso javīyo
nainad devā āpnuvan pūrvam arṣat
tad dhāvato 'nyān atyeti tiṣṭhat
tasminn apo mātariśvā dadhāti*

anejat—nejudantis; *ekam*—vienas; *manasaḥ*—už protą; *javīyaḥ*—greitesnis; *na*—ne; *enat*—ši Aukščiausiaji Viešpatį; *devāḥ*—tokie pusdieviai, kaip Indra ir kt.; *āpnuvan*—gali pavyti; *pūrvam*—iš priekio; *arṣat*—greitai judanti; *tat*—Jis; *dhāvataḥ*—bėgančius; *anyān*—kitus; *atyeti*—pralenkia; *tiṣṭhat*—būdamas vienoje vietoje; *tasmin*—Jame; *apaḥ*—lietus; *mātariśvā*—dievai, kurie valdo vėją ir lietu; *dadhāti*—siunčia.

VERTIMAS

Nors Dievo Asmuo niekada nesitraukia iš Savo buveinės, Jis yra greitesnis už mintį ir gali pralenkti visus bėgančius. Jis nepasiekiamas net galingiesiems pusdieviams, ir net būdamas vienoje vietoje, Jis valdo tuos, kurie siunčia vėją ir lietu. Jis — tobuliausiasis, ir niekas negali Jam prilygti.

KOMENTARAS

Aukščiausiasis Viešpats, Absolutusis Dievo Asmuo, nesuvokiamas net paties didžiausio filosofo protui. Pažinti Viešpatį Jo gi Paties malone tegali Jo bhaktos. „Brahma-saṁhitoje“ (5.34) pasakyta, kad netgi milijonus metų keliaudamas vėjo ar minties greičiu, neatsidavęs Viešpačiui filosofas negalėtų prisiartinti prie Absolutiosios Tiesos. Ji tebebūtų be galo toli nuo jo. Absolutusis Dievo

Asmuo, — tęsiama „Brahma-saṁhitoje“ (5.36), — turi Savo transcendentinę buveinę, kuri vadinasi Goloka. Čia Jis gyvena paniręs į Savo žaidimus, tačiau Savo nesuvokiamų galių dėka, sykiu Jis yra bet kurioje Savo kuriamosios energijos dalyje. „Viṣṇu Purāṇa“ Jo galias lygina su ugnies šiluma ir šviesa. Degdama vienoje vietoje, ugnis skleidžia šviesą ir šilumą visomis kryptimis. Taip lygiai ir Absoliutusias Dievo Asmuo, niekur neišeidamas iš Savo transcendentinės buveinės, visur paskleidžia skirtingas Savo energijas.

Viešpaties energijų yra nesuskaičiuojama daugybė, tačiau jas galima suskirstyti į tris pagrindines kategorijas: vidinę, paribio ir išorinę. Kiekviena šių kategorijų turi šimtus milijonų subkategorijų. Pusdieviai — viešpačiai, kuriems suteikta galia valdyti gamtos stichijas (orą, šviesą, lietų ir kt.), priskiriami Absoliučiojo Asmens paribio energijai. Menkesnės gyvosios būtybės, tarp jų ir žmonės, taip pat yra Viešpaties paribio energijos kūriniai. Materialųjį pasaulį yra sukūrusi išorinė Viešpaties galia, o dvasinį dangų, Dievo karalystę, — Jo vidinė galia.

Taigi įvairios Viešpaties energijos pasklidusios visur. Nors Viešpats ir Jo energijos nesiskiria, nevalia painioti šių energijų su Aukščiausiąja Tiesa. Nereiktų klaidingai manyti, kad Aukščiausiasis Viešpats pasklidęs visur kaip kažkokia beasmenė substancija ar kad Jis neegzistuoja kaip asmenybė. Žmonės įpratę daryti išvadas, pasikliaudami savo proto galiomis, tačiau Aukščiausiasis Viešpats ribotam protui nesuvokiamas. Štai kodėl Upaniṣados mus ir išpėja, kad prie Viešpaties neįmanoma priartėti, pasikliaujant savo menkomis galimybėmis.

„Bhagavad-gītoje“ (10.2) Viešpats sako, kad Jo pažinti negali net didieji *ṛṣiai* ir *suros*. Tad ką kalbėti apie *asuras*, kuriems Viešpaties keliai apskritai nežinomi? Ši, ketvirtoji „Śrī Īṣopaniṣados“ *mantra* aiškiai sako, kad Absoliučioji Tiesa galiausiai yra Absoliutusias Asmuo. Antraip, argi būtų prasmė tiek daug kalbėti apie Jo bruožus, patvirtinančius Jį esant asmenybe.

Nors atskiros neatsiejamosios Viešpaties galių dalelės pasižymi tokiais pat, kaip Pats Viešpats, ypatybėmis, jų veiklos sfera yra ribota, todėl jos pačios irgi ribotos. Dalelės niekada nėra lygios visumai, todėl jos negali iki galo pažinti visų Viešpaties galimybių. Veikiamos materialios gamtos, kvailos ir tamsios gyvosios būty-

bės, kurios tėra neatsiejamos Viešpaties dalelės, mėgina įsivaizduoti transcendentinę Viešpaties didybę. „Śrī Īsopaniṣada“ įspėja, kad pastangos abstrakčiais samprotavimais pažinti Viešpatį yra bergždžios. Reikėtų stengtis daugiau sužinoti apie Transcendenciją iš Paties Viešpaties, aukščiausiojo Vedų šaltinio, nes tik Viešpats iki galo pažįsta Transcendenciją.

Kiekviena neatsiejama tobulos visumos dalelė turi tam tikrų savitų galių, kad galėtų veikti vykdydama Viešpaties valią. Jei neatsiejama dalelė, gyvoji esybė, užmiršta, ką ji turi daryti vykdydama Viešpaties valią, vadinasi, ją užvaldė *māyā*, iliuzija. Todėl „Śrī Īsopaniṣada“ iš pat pradžių įspėja mus, kad labai rūpestingai atliktume Viešpaties mums skirtą vaidmenį. Tai nereiškia, kad iš individualios sielos atimta iniciatyva. Ji yra neatsiejama Viešpaties dalelė, todėl, kaip ir Viešpats, turi iniciatyvos laisvę. Kai žmogus teisingai ir su protu panaudoja savo iniciatyvą, arba veikliąją prigimtį, suprasdamas, kad viskas yra Viešpaties energija, atgyja jo pirminė sąmonė, kuri buvo išblėsusi dėl sąlyčio su *māya*, arba išorine energija.

Visą energiją mes gauname iš Viešpaties, todėl naudoti ją reikėtų tiksliai vykdydami Viešpaties valią. Viešpatį pažinti tegali nuolankus, tarnauti Jam pasiryžęs žmogus. Tobulas pažinimas — tai visų Viešpaties bruožų bei galių pažinimas, suvokimas, kaip tos galios veikia, paklusdamos Jo valiai. Tai Viešpats išsamiai paaiškino „Bhagavad-gītoje“, veikale, kuris atskleidžia visų Upaniṣadų esmę.

PENKTA MANTRA

तदेजति तन्नैजति तद् दूरे तदन्तिके ।
तदन्तरस्य सर्वस्य तद् सर्वस्यास्य बाह्यतः ॥ ५ ॥

tad ejati tan naijati
tad dūre tad v antike
tad antar asya sarvasya
tad u sarvasyāsyā bāhyataḥ

tat—tas Aukščiausiasis Viešpats; *ejati*—vaikšto; *tat*—Jis; *na*—ne; *ejati*—vaikšto; *tat*—Jis; *dūre*—toli; *tat*—Jis; *u*—taip pat; *antike*—labai arti; *tat*—Jis; *antaḥ*—viduje; *asya*—to; *sarvasya*—visa ko; *tat*—Jis; *u*—taip pat; *sarvasya*—visa ko; *asya*—to; *bāhyataḥ*—išoreje.

VERTIMAS

Aukščiausiasis Viešpats ir vaikšto, ir nevaikšto. Jis labai toli, bet sykiu ir labai arti. Jis yra visur ir anapus visko.

KOMENTARAS

Čia aprašyti kai kurie iš Aukščiausiojo Viešpaties transcendentinių darbų, kuriuos Jis atlieka nesuvokiamomis Savo galiomis. Vienas kitam prieštaraujantys posmo teiginiai pateikiami įrodyti Viešpaties galių nesuvokiamumą. „Jis vaikšto ir nevaikšto“. Teigdami, kad vaikščiojantis negali vaikščioti, nusizengtume įprastai logikai. Tačiau, kalbant apie Dievą, ši priešprieša tėra priemonė pabrėžti Jo nesuvokiamą galybę. Žinių ribotumas neleidžia mums suderinti šių prieštaravimų, todėl mes mėginame suprasti Viešpatį, kiek tai leidžia padaryti mūsų ribotas protas. Antai *māyāvādos* mokyklos filosofai impersonalistai tepripažįsta tuos Viešpaties darbus, kuriuose neišryškėja Jo, kaip asmenybės, bruožai. Asmenybinį Viešpaties aspektą jie atmeta. Tuo tarpu *bhāgavatos* mokyklos atstovai, grįsdami savo mokymą tobula Viešpaties koncepcija, pripažįsta,

kad Jis turi nesuvokiamas galias, ir supranta, kad Viešpats yra asmenybė ir sykiu Jis beasmenis. *Bhāgavatos* žino, jog nepripažįstant nesuvokiamų Dievo galių, žodžiai „Aukščiausiasis Viešpats“ prarastų savo prasmę.

Jei savo akimis nematome Dievo, tai dar nereiškia, kad Viešpats neegzistuoja kaip asmenybė. „Śrī Īsopaniṣada“ paneigia tokį argumentą, teigdama, kad Viešpats yra labai toli ir sykiu labai arti. Viešpaties buveinė yra anapus materialaus dangaus, o mes netgi nemokame jo išmatuoti. Jeigu net materialus dangus yra toks nepaprėpiamas, tai ką kalbėti apie dvasinį dangų, kuris yra išsidriekęs anapus materialaus? Dvasinis dangus yra be galo toli nuo materialios visatos, tai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (15.6). Ir nors Viešpats labai toli, Jis gali tuojau, per sekundės dalį, atsirasti priešais mus, aplenkęs mintį ar vėją. Ir Jis yra toks greitas, kad niekas negali Jo aplenksti. Apie tai jau buvo rašyta ankstesniajame posme.

Ir vis dėlto, kai Dievo Asmuo pasirodo mums, mes Jį ignoruojame. „Bhagavad-gītoje“ (9.11) Viešpats smerkia tokį nemokšišką ignoravimą ir sako, kad, laikydami paprastu mirtinguoju, kvailiai Jį išjuokia. Jis nėra mirtingas. Kūnas, kuriuo Jis mums pasirodo, nėra materialios gamtos kūrinys. Labai dažnas vadinamasis mokslininkas teigia, kad Viešpats nužengia materialiu kūnu, kaip paprasta gyva būtybė. Nieko neišmanydami apie nesuvokiamą Viešpaties galią, tie kvailiai sulygina Jį su paprastais žmonėmis.

Dievas kupinas nesuvokiamų galių, todėl mūsų tarnystę Jis gali priimti per bet kurį tarpininką ir Savo Paties valia gali pertvarkyti įvairias Savo galias. Bedieviai įrodinėja, kad Viešpats apskritai negali nužengti į šį pasaulį, o jeigu nužengia, tai Jo kūnas būna sudarytas iš materialios energijos. Tačiau jeigu nesuvokiamas Viešpaties energijas pripažįstame realybe, toks argumentas neturi pagrindo. Net ir tuo atveju, jeigu Viešpats pasirodo mums kūnu, sudarytu iš materialios energijos, Jam nesunku šią energiją paversti dvasine. Kadangi energijų šaltinis vienas, jis gali panaudoti jas kaip pats to nori. Viešpats, pavyzdžiui, gali apsireikšti *arcā-vigrahas*, Dievybių, kurios, atrodytų, yra padirbtos iš žemės, akmens ar medžio, pavidalu. Ir nors Dievybės padirbtos iš medžio, akmens ar kokios kitos medžiagos, jos nėra stabai, kaip kad tvirtina ikonoklastai (Dievybių kulto priešininkai).

Dabartinėmis netobulos materialios egzistencijos sąlygomis mes nematome Aukščiausiojo Viešpaties, nes mūsų regėjimas netobulas. Tačiau bhaktoms, trokštantiems išvysti Viešpatį materialiomis akimis, Jis suteikia tą malonę, pasirodydamas vadinamąja materialia forma, kad bhaktos galėtų Jam tarnauti. Nereikia manyti, kad bhaktos, esantys žemiausioje atsidavimo tarnystės pakopoje, garbina stabą. Jie garbina Viešpatį, kuris teikėsi pasirodyti jiems lengvai pasiekiamu pavidalu. *Arcos* pavidalas — tai ne stabas, padirbtas pagal garbintojo užgaidas. Šis pavidalas amžinai egzistuoja kartu su visais savo atributais. Ateistas negali to pajusti, bet nuoširdus bhakta realiai šitai jaučia.

„Bhagavad-gītoje“ (4.11) Viešpats teigia, kad Jis atsidėkoja bhaktai tiek, kiek bhakta Jam atsiduoda. Viešpats pasilieka Sau teisę atsiskleisti ne kam pakliuvo, o tik Jam atsidavusioms sieloms. Todėl atsidavusiai sielai Jis visada lengvai pasiekiamas, o neatsidavusiai — labai tolimas, neprieinamas.

Šia proga atkreiptinas dėmesys į du svarbius žodžius, pasitaikančius apreikštuose raštuose, kai kalbama apie Viešpatį: *saguṇa* („su ypatybėmis“) ir *nirguṇa* („be ypatybių“). Žodis *saguṇa* visai nereikia, kad kai Viešpats nužengia su tam tikromis ypatybėmis, kurias gali patirti mūsų jutimai, Jis turi įgyti materialų pavidalą ir paklusti materialios gamtos dėsniams. Jam nėra skirtumo tarp materialios ir dvasinės energijų, nes Jis — visų energijų šaltinis. Būdamas visų energijų valdovas, Viešpats, priešingai negu mes, niekada nepatenka jų įtakon. Materiali energija vykdo Jo valią, todėl Viešpats gali naudoti ją Savo tikslams, Pats niekada nepakliūdamas materialios energijos ypatybių įtakon. Šia prasme Jis yra *nirguṇa*, „be ypatybių“. Viešpats niekada nevirsta kažkokia beforme esybe, nes iš tikrųjų Jis egzistuoja amžinuoju pavidalu, Jis — pirmapradis Viešpats. Beasmenis Jo aspektas — Brahmano spindesys yra Jo Paties skleidžiami spinduliai, lygiai kaip saulės spinduliai yra saulės dievo spindesys.

Kartą šventąjį vaiką Prahlādą Mahārāją jo bedievis tėvas paklausė: „Kurgi tavo Dievas?“ Kai Prahlāda atsakė, kad Dievas esąs visur, tėvas piktai sušuko: „Vadinasi, Dievas yra ir šių rūmų kolonoje?“ „Taip“, — atsakė berniukas. Tai išgirdęs bedievis karalius vienu smūgiu sudaužė netoli stovėjusią koloną į šipulius, ir tada

iš jos pasirodė Viešpats Nṛsimha pusiau žmogaus, pusiau liūto pavidalu ir nužudė bedievių karalių. Taigi Viešpats yra visuose daiktuose, kuriuos sukūrė skirtingos Jo energijos. Norėdamas suteikti nuoširdiems bhaktoms malonę, nesuvokiamų Savo galių dėka Jis gali pasirodyti bet kur. Viešpats Nṛsimha pasirodė iš kolonos ne todėl, kad to reikalavo ateistiškas karalius, o todėl, kad to troško Jo bhakta Prahlāda. Ateistai negali įsakyti Viešpačiui, kad Jis pasirodytų, tačiau, norėdamas suteikti malonę Savo bhaktai, Viešpats gali apsireikšti kiekvienoje vietoje. „Bhagavad-gītoje“ (4.8) taip pat pasakyta, kad Viešpats ateina sunaikinti bedievių ir apginti tikinčiųjų. Žinoma, Viešpačiui netrūksta nei atitinkamų energijų, nei pagalbininkų, galinčių susidoroti su ateistais, bet Jam maloniau Pačiam parodyti palankumą bhaktai. Dėl to Jis įsikūnija materialame pasaulyje. Jis nužengia, tenorėdamas parodyti prielankumą Savo bhaktoms.

„Brahma-saṁhitoje“ (5.35) pasakyta, kad Govinda, pirmapradis Viešpats, Savo visiška dalimi įeina į visus daiktus. Jis įeina į visatą ir į kiekvieną jos atomą. *Virāṭ* pavidalu Jis esti anapus visų daiktų, o kaip *antaryāmī* Jis yra visuose daiktuose. Kaip *antaryāmī* Jis stebi viską, kas vyksta, o kaip *karma-phala* atlygina mums už mūsų darbus. Mes galime ir užmiršti, ką esame padarę ankstesniuose gyvenimuose, tačiau Viešpats yra mūsų veiksmų liudininkas, tad mūsų veiksmų rezultatai niekur nepradingsta ir mums tenka patirti jų padarinius.

Iš tikrųjų be Dievo niekas kitas ir neegzistuoja — Jis esti visa ko viduje ir anapus visko. Viskas yra Jo energijų apraiškos, kaip kad iš ugnies sklindančios šiluma ir šviesa. Tokiu būdu skirtingos Viešpaties energijos sudaro vienovę. Ir nors egzistuoja vienovė, viskas, kas be galo mažoms, neatsiejamoms Viešpaties dalelėms — gyvosioms esybėms teikia ribotą džiaugsmą, Viešpaties Asmenybei teikia beribį džiaugsmą.

ŠEŠTA MANTRA

यस्तु सर्वाणि भूतान्यात्मन्येवानुपश्यति ।
सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विजुगुप्सते ॥ ६ ॥

*yas tu sarvāṇi bhūtāny
ātmany evānupaśyati
sarva-bhūteṣu cātmānaṁ
tato na vijugupsate*

yaḥ—tas, kuris; *tu*—tačiau; *sarvāṇi*—visas; *bhūtāni*—gyvas esybės; *ātmani*—susijusias su Aukščiausiuoju Viešpačiu; *eva*—tiktai; *anupaśyati*—regi, laikydamasis sistemos; *sarva-bhūteṣu*—kiekvienoje gyvoje būtybėje; *ca*—ir; *ātmānam*—Supersielą; *tataḥ*—nuo tada; *na*—ne; *vijugupsate*—neapkenčia ko.

VERTIMAS

Kas regi, kad viskas susiję su Aukščiausiuoju Viešpačiu, kas į visas gyvas esybes žvelgia kaip į neatsiejamas Jo dalis ir visur mato Aukščiausiąjį Viešpatį, tas niekam niekada nejaucia neapykantos.

KOMENTARAS

Ši *mantra* apibūdina *mahā-bhāgavatą* — didžią asmenybę, kuri mato, kad viskas susiję su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Aukščiausiojo Viešpaties buvimas patiriamas trimis etapais. Tas, kuris pažino Viešpatį mažiausiai, vadinamas *kaniṣṭha-adhikāriū*. Jis lanko maldos namus — šventyklą, bažnyčią ar mečetę, priklausomai nuo to, kokį religinį tikėjimą išpažįsta, ir meldžiasi, kaip nurodo šventraščiai. Šio lygio bhakta mano, kad Viešpats yra tiktai ten, kur Jis garbinamas. Jis negali tiksliai pasakyti, kas kiek atsidavęs Aukščiausiam Viešpačiui ir kas Jį pažino. Tokie bhaktos laikosi nusistovėjusių tradicijų ir neretai kivirčijasi tarpusavyje, vieno tipo

religinę praktiką laikydami geresne už kitą. *Kaniṣṭha-adhikāriai* iš esmės yra materialistiški bhaktos, jie dar tik stengiasi išsiveržti už materijos ribų ir pasiekti dvasinį lygį.

Pasiekusieji antrą dvasinio tobulumo pakopą vadinasi *madhyama-adhikāriai*. Šie bhaktos skiria keturias gyvųjų būtybių kategorijas: 1) Aukščiausiąjį Viešpatį, 2) bhaktas, 3) nekaltuosius, kurie nieko nežino apie Viešpatį, ir 4) Viešpačiu netikinčius ateistus, kurie nekencia Dievui tarnaujančių bhaktų. Su įvairiais keturių kategorijų atstovais *madhyama-adhikāris* elgiasi skirtingai. Jis garbina Viešpatį kaip meilės objektą ir draugauja su tais, kurie tarnauja Viešpačiui. Nekaltųjų širdyse jis žadina snaudžiančią meilę Dievui, bet vengia ateistų, kurie išjuokia Dievo vardą.

Aukštesnį lygį už *madhyama-adhikārį* yra pasiekęs *uttama-adhikāris*, kuris mato, kad viskas susiję su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Toks bhakta neskirsto žmonių į ateistus ir teistus, o kiekvieną suvokia kaip neatsiejamą Dievo dalelę. Jis žino, kad nėra esminio skirtumo tarp labai išsilavinusio *brāhmaṇos* ir valkataujančio šuns, nes abu jie yra neatsiejamos Viešpaties dalelės, nors ir surakinti skirtinguose kūnuose, kuriuos lėmė kokybiškai skirtingi praeitų gyvenimų veiksmai. Jis suvokia, kad Aukščiausiojo Viešpaties dalelė, glūdinti *brāhmaṇos* kūne, teisingai naudojosi Viešpaties jai suteikta ribota nepriklausomybe, o panaši dalelė šuns kūne piktnaudžiavo savo nepriklausomybe, ir dėl to gamtos dėsniai ją nubaudė, įkalindami šuns kūne. Neteikdamas didelės reikšmės skirtumui tarp *brāhmaṇos* ir šuns elgsenos, *uttama-adhikāris* stengiasi daryti gera abiemis. Tokio mokyto bhaktos neklaidina materialūs kūnai, jam svarbiau dvasinė kibirkštis, glūdinti abiejose būtybėse.

Tie, kurie mėgdžiodami *uttama-adhikārį* puikuojasi visuotinės vienybės ir draugiškumo idėjomis, tačiau iš jų elgesio matyti, kad jie temato kūniškąjį pradą, yra netikri filantropai. Teisingo visuotinės brolybės supratimo reikia mokytis iš *uttama-adhikārio*, o ne iš kvailio, kuris dorai nepažįsta individualios sielos ir visur esančios Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijos Supersielos.

Šioje šeštoje *mantrroje* aiškiai pasakyta, kad reikia stebėti arba matyti, laikantis tam tikros sistemos. Tai reiškia, kad reikia sekti ankstesniojo *ācāryos*, tobulo mokytojo, pavyzdžiu. Šiuo atveju vartojamas sanskrito žodis *anupaśyati*. *Anu* — reiškia „sekti“, o *paśyati* — „stebėti“. Taigi žodis *anupaśyati* reiškia, kad turime tikėti

ne tuo, ką matome plika akimi, o sekti pirmtakais *ācāryomis*. Dėl materialių trūkumų plika akis neparodys tikro vaizdo. Neįmanoma teisingai matyti dalykus, neišgirdus paaiškinimų iš aukštesnio šaltinio, o aukščiausiasis šaltinis — tai Paties Viešpaties lūpomis pasakyta Vedų išmintis. Vedų tiesos perduodamos mokinių seka: Viešpats perteikia jas Brahmai, Brahmā — Nārada, Nārada — Vyāsai, o Vyāsa — kitiems mokiniams. Kitados žmonės buvo protingesni ir turėjo aiškesnę atmintį, todėl užrašinėti Vedų žinias nebuvo reikalo. Jiems pakakdavo kartą išklaudyti *bona fide* dvasinio mokytojo pamokymų, ir jie jų laikydavosi.

Mūsų dienomis apreikštiesiems raštams parašyta daug komentarų, tačiau daugelio jų autoriai nepriklauso Śrīlos Vyāsadevos mokinių sekai. Śrīla Vyāsadeva pirmasis užrašė Vedų išmintį. Savo paskutiniame, tobuliausiame ir reikšmingiausiame veikle „Śrīmad-Bhāgavatam“ jis komentuoja „Vedānta-sūtra“. Be to, dar yra „Bhagavad-gītā“, kurią papasakojo Patsai Viešpats, o užrašė Śrīla Vyāsadeva. Tokie patys svarbiausi apreikštieji raštai, ir bet kuris komentaras, prieštaraujantis „Bhagavad-gītos“ ar „Śrīmad-Bhāgavatam“ principams, negali būti autoritetingas. Upaniṣadų, „Vedānta-sūtros“, Vedų, „Bhagavad-gītos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ mokymas vieningas, todėl niekam nevalia daryti kokių nors išvadų dėl Vedų, neišklausius Vyāsadevos mokinių sekos atstovų ar bent tų, kurie tiki Dievo Asmeniu ir įvairiomis Jo energijomis, apie kurias kalbama „Śrī Īsopaniṣadoje“.

Pasak „Bhagavad-gītos“ (18.54), tapti *uttama-adhikārī* bhakta ir į kiekvieną gyvą būtybę žvelgti kaip į savo brolių tegali tas, kuris jau pasiekė išsivadavimo lygį (*brahma-bhūta*). Politikai negali turėti tokio matymo, nes jie visada siekia kokios nors materialios naudos. Mėgdžioti *uttama-adhikārī* — reiškia dėl šlovės ar kitokios materialios naudos tarnauti savo išoriniam apvalkalui, kūnui, o ne dvasinei sielai. Toks mėgdžiotojas nieko nenutuokia apie dvasinį pasaulį. *Uttama-adhikārī* mato gyvą esybę kaip dvasinę sielą ir pats jai kaip sielai tarnauja. Taip savaime patenkinama ir materialioji pusė.

SEPTINTA MANTRA

यस्मिन् सर्वाणि भूतान्यात्मैवामूद् विजानतः ।
तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः ॥ ७ ॥

*yasmin sarvāṇi bhūtāny
ātmaivābhūd vijānataḥ
tatra ko mohaḥ kaḥ śoka
ekatvam anupaśyataḥ*

yasmin—tomis aplinkybėmis; *sarvāṇi*—visose; *bhūtāni*—gyvosiose esybėse; *ātmā*—*cit-kaṇa*, arba dvasinė kibirkštis; *eva*—tiktai; *abhūt*—egzistuoja kaip; *vijānataḥ*—žinančio; *tatra*—ten; *kaḥ*—kokia; *mohaḥ*—iliuzija; *kaḥ*—koks; *śokaḥ*—nerimas; *ekatvam*—kokybinę tapatybę; *anupaśyataḥ*—to, kuris mato, remdamasis autoritetu, arba tam, kuris nuolat šitaip mato daiktus.

VERTIMAS

Kas visada mato gyvas esybes kaip dvasines kibirkštis, kokybiškai tapačias Viešpačiui, tas teisingai pažįsta visų dalykų esmę. Kas tuomet jam iliuzija ar nerimas?

KOMENTARAS

Išskyrus *madhyama-adhikārī* ir *uttama-adhikārī*, apie kuriuos buvo kalbėta anksčiau, niekas teisingai nesupranta gyvos būtybės dvasinės esmės. Gyvosios esybės yra kokybiškai tapačios Aukščiausiam Viešpačiui, kaip kad laužo kibirkštys tapačios liepsnai. Tačiau kiekybės prasme kibirkštys toli gražu neprilygsta laužui, nes jų skleidžiamas šilumos ir šviesos kiekis daug mažesnis. Kai sakoma, kad *mahā-bhāgavata*, didis bhakta, regi visų daiktų vienovę, tai reiškia, kad viską jis suvokia kaip Aukščiausiojo Viešpaties energiją. Energija nesisiskiria nuo energijos šaltinio, tuo ir pasireiškia ši

vienovė. Nors šiluma ir šviesa analitiniu požiūriu skiriasi nuo ugnies, be šilumos ir šviesos žodis „ugnis“ neturėtų prasmės. Todėl, apskritai kalbant, šiluma, šviesa ir ugnis yra viena ir tas pat.

Sanskrito žodžiai *ekatvam anupaśyataḥ* pažymi, kad visų gyvų esybių vienovė turėtų būti suprantama apreikštųjų raštų požiūriu. Individualios aukščiausiosios visumos (Viešpaties) kibirkštys turi beveik aštuoniasdešimt procentų žinomų visumos ypatybių, tačiau kiekybės prasme Aukščiausiajam Viešpačiui jos netolygios. Šios ypatybės menkai teisreikštos, nes gyvos esybės tėra mikroskopinės aukščiausiosios visumos dalelės. Galima pasitelkti kitą palyginimą: druskos kiekis vandens laše toli gražu nelygus druskos kiekiui, esančiam visame vandenyne, nors kokybiškai, savo chemine sudėtimi druska, esanti vandens laše, nesiskiria nuo druskos, esančios vandenyne. Jei individuali gyva būtybė prilygtų Aukščiausiajam Viešpačiui ne tik kokybiškai, bet ir kiekybiškai, materialinė energija neturėtų jai galios. Ankstesnėse *mantrose* jau buvo kalbėta, kad jokia gyva būtybė (net galingieji pusdieviai) niekuo negali pranokti Aukščiausiosios Būtybės. Todėl žodis *ekatvam* nereiškia, kad gyva būtybė visais atžvilgiais prilygsta Aukščiausiajam Viešpačiui. Iš tikrųjų šis žodis pažymi, kad juos vienija interesų bendrumas, lygiai kaip šeimos narius ar valstybės piliečius vienija bendri šeimos ar nacionaliniai interesai, nors visi šalies piliečiai yra individualios asmenybės. Kadangi visos gyvosios esybės yra tos pačios aukščiausios šeimos nariai, jų interesai nesiskiria nuo Aukščiausiosios Būtybės interesų. Visos gyvos būtybės yra Aukščiausiosios Būtybės vaikai. „Bhagavad-gītā“ (7.5) teigia, kad visos gyvos būtybės visuotoje — tarp jų paukščiai, ropliai, vabzdžiai, vandens gyviai, medžiai ir pan. — yra Aukščiausiojo Viešpaties paribio energijos kūriniai. Todėl visi jie priklauso Aukščiausiosios Būtybės šeimai, ir jų interesai nesikerta.

Dvasinės esybės sukurtos džiaugtis. Taip tvirtina „Vedānta-sūtra“ (1.1.12): *ānanda-mayo 'bhyāsāt*. Visoms gyvoms būtybėms — ir Aukščiausiajam Viešpačiui, ir kiekvienai neatsiejamai Jo daliai — skirta patirti amžinąją laimę, nes tokia jų prigimties esmė. Gyvos būtybės, surakintos materialiam kiate, nuolat ieško malonumų, tačiau ieško jų ne ten, kur reikia. Be šio materialaus pasaulio, egzistuoja dar ir dvasinė karalystė, kur nesuskaitomų palydovų drau-

gijoje linksmai leidžia laiką Aukščiausioji Būtybė. Pasiekus tokį lygį, materialių ypatybių nelieka nė žymės, todėl šis lygis vadinasi *nirguṇa*. Egzistuojant *nirguṇos* lygiu, nekyla konfliktų dėl džiaugsmo objekto, tuo tarpu čia, materialiam pasaulyje, vyksta nuolatiniai atskirų individų susidūrimai, nes išleidžiamas iš akių tikrasis džiaugsmo šaltinis. Tikrasis džiaugsmo šaltinis — Aukščiausiasis Viešpats, kuris yra kilnaus dvasinio *rāso* šokio centrinė figūra. Vieni mes sukurti, kad būtume drauge su Juo ir gyventume be jokių kivirčių, turėdami bendrą transcendentinį tikslą. Toks yra aukščiausiasis dvasinių tikslų bendrumo lygis, ir kai mes suvokiame šią tobulą vienovės formą, iliuzija (*moha*) bei sielvartas (*śoka*) išnyksta be pėdsakų.

Bedievišką civilizaciją gimdo iliuzija, o tokios civilizacijos pasekmė — sielvartas. Bedieviška civilizacija, kurią remia šiuolaikiniai politikai, visada apimta rūpesčių, kadangi ji kiekvieną akimirką gali būti sunaikinta. Toks gamtos dėsnis. „Bhagavad-gītoje“ (7.14) teigiama, kad aukščiau griežtų gamtos dėsnių iškyla tik tie, kurie atsiduoda Aukščiausiojo Viešpaties lotoso pėdoms. Taigi, jei norime atsikratyti visų rūpesčių bei iliuzijų ir suvienyti skirtingiausias interesus, visus savo veiksmus turėtume susieti su Dievu.

Mūsų veiklos vaisiai turi tarnauti tik Viešpaties interesams, ir niekam kitam, nes tik tarnaudami Jo interesams galėsime suvokti minėtus *ātma-bhūtos* tikslus. Šioje *mantroje* minimas *ātma-bhūtos* ir „Bhagavad-gītoje“ (18.54) minimas *brahma-bhūtos* tikslai yra viena ir tas pat. Aukščiausioji *ātmā* (siela) yra Patsai Viešpats, o mažoji *ātmā* — tai gyvoji esybė. Aukščiausioji *ātmā*, Paramātmā, viena palaiko visas mikroskopines individualiąsias gyvasias būtybes, nes Aukščiausiasis Viešpats nori patirti džiaugsmą, kurį sukelia gyvų būtybių meilė Jam. Tėvas pratęsia save per vaikus ir augina juos, norėdamas patirti malonumą. Jei vaikai paklusnūs tėvams, šeimos reikalai klostosi gerai, visų interesai sutampa ir namuose vyrauja maloni atmosfera. Tas pats transcendentiniu būdu vyksta ir absoliučioje Parabrahmano, aukščiausiosios dvasios, šeimynoje.

Parabrahmanas, kaip ir kitos individualios esybės, yra asmuo. Nei Viešpats, nei gyvos esybės nėra beasmeniai. Šios transcendentinės asmenybės yra kupinos transcendentinės palaimos, žinojimo ir gyvena amžinai. Tokia yra tikroji dvasinės būties padėtis, ir kai

žmogus iki galo ją įsisąmonina, jis išsyk atsiduoda Aukščiausiosios Būtybės, Śrī Kṛṣṇos, lotoso pėdoms. Tačiau visiškai atsidavusių Viešpačiui *mahātmu*, didžiųjų sielų, labai reta, nes šitoks transcendentinis supratimas pasiekiamas tik daugelį kartų gimus. Kita vertus, pasiekus tokį suvokimą, žmogui daugiau nebeegzistuoja iliuzija, širdgėla, materialios egzistencijos kančios ir gimimai bei mirtys — niekas, ką mes patiriame dabartiniame savo gyvenime. Štai apie ką kalba ši „Śrī Īsopaniṣados“ *mantra*.

AŠTUNTA MANTRA

स पर्यगाच्छुक्रमकायमव्रण-

मस्त्राविरश् शुद्धमपापविद्धम् ।

कविर् मनीषी परिभूः स्वयम्भूर्

याथातथ्यतोऽर्थान् व्यदधाच्छाश्वतीभ्यः सामांभ्यः ॥ ८ ॥

sa paryagāc chukram akāyam avraṇam

asnāviram̐ śuddham apāpa-viddham

kavir manīṣī paribhūḥ svayambhūr

yāthātathyato 'rthān vyadadhāc chāśvatībhyāḥ samābhyaḥ

saḥ—tas asmuo; *paryagāt*—turi iš tikrujų pažinti; *śukram*—visa-gali; *akāyam*—neikūnyta; *avraṇam*—be priekaištų; *asnāviram*—be venų; *śuddham*—antiseptinį; *apāpa-viddham*—profilaktinį; *kaviḥ*—visa žinantis; *manīṣī*—filosofas; *paribhūḥ*—didžiausias iš vi-sų; *svayambhūḥ*—sau pakankamas; *yāthātathyataḥ*—tiesiog vyk-dydamas; *arthān*—norimus dalykus; *vyadadhāt*—dovanoja; *śāśva-tībhyāḥ*—nuo neatmenamų; *samābhyaḥ*—laikų.

VERTIMAS

Toks žmogus turi iš tikrujų pažinti visų didžiausiąjį — Dievo As-menį, kuris yra neikūnytas, visa žinantis, nepriekaištingas, be venų, tyras ir nesuteptas, pats sau pakankamas filosofas, nuo neatmena-mų laikų patenkinantis kiekvieno troškimus.

KOMENTARAS

Šis posmas aprašo transcendentinį ir amžiną Absoliučiojo Die-vo Asmens pavidalą. Aukščiausiasis Viešpats nėra impersonalus, Jis turi transcendentinį pavidalą, kuris nėra kiek nepanašus į mate-rialaus pasaulio pavidalus. Šiame pasaulyje gyvų esybių pavidalus, t. y. kūnus, sukuria materialioji gamta, ir jie funkcionuoja kaip bet

kuris kitas materialus mechanizmas. Anatomijos požiūriu, materialus kūnas yra mechaninė struktūra su venomis ir kitkuo, tuo tarpu transcendentinis Aukščiausiojo Viešpaties kūnas neturi nieko panašaus į venas. Šioje *mantroje* aiškiai pasakyta, kad Jis — neįkūnytas, o tai reiškia, kad Jo kūnas nesiskiria nuo sielos. Priešingai negu mes, Jis nepriverttas gauti kūną, nes gamtos dėsniai Jam negalioja. Materijos nelaisvėje esanti siela skiriasi nuo kūno ir proto — grubaus ir subtilaus savo apvalkalų. Tačiau Aukščiausiajam Viešpačiui skirtumai tarp Jo Paties, Jo kūno ir proto neegzistuoja. Jis — tobula visuma. Jo protas, kūnas ir Jis Pats sudaro vienovę.

Analogiškai Aukščiausiasis Viešpats aprašomas „Brahma-samhitoje“ (5.1). Čia Jis apibūdinamas kaip *sac-cid-ānanda-vigraha*. Tai reiškia, kad Jis yra amžinas ir Savo Asmenyje visiškai įkūnija transcendentinę būtį, žinias ir palaimą. Todėl Jam nereikia turėti atskirus kūną ir protą, kaip kad mums materialiam pasaulyje. Vedų raštai aiškiai nurodo, kad transcendentinis Viešpaties kūnas ir mūsų kūnai yra visiškai nepanašūs vienas į kitą, todėl kartais Jis apibūdinamas kaip neturintis pavidalo. Čia turima galvoje, kad Jo pavidalas ne toks, kaip mūsų, ir kad Jo pavidalo mes negalime suvokti. Toliau „Brahma-samhitoje“ (5.32) sakoma, kad visi Jo organai gali pakeisti vienas kitą. Tai reiškia, kad Viešpats gali vaikščioti rankomis, imti daiktus kojomis, matyti delnais ir pėdomis, valgyti akimis ir pan. *Śruti-mantrose* taip pat pasakyta, kad nors Viešpaties rankos ir kojos ne tokios, kaip mūsų, Jis vis dėlto turi rankas ir kojas, kuriomis priima mūsų aukas ir bėga greičiau už visus. Šie teiginiai patvirtinami šioje, aštuntoje *mantroje* žodžiu *śukram* (visagalis).

Garbinti skirtas Viešpaties pavidalas (*arcā-vigraha*), kurį šventyklose instaliuoja autoritetingi Viešpatį patyrę *ācāryos*, taip pat nesiskiria nuo pirminio Viešpaties pavidalo. Apie tai kalba septinta *mantra*. Pirminis Viešpaties pavidalas yra Śrī Kṛṣṇa. Śrī Kṛṣṇa išsiplėčia į begalinę daugybę pavidalų — tokių, kaip Baladeva, Rāma, Nṛsimha, Varāha ir kt. Visi šie pavidalai — vienas ir tas pats Dievo Asmuo. Šventyklose garbinama *arcā-vigraha* irgi yra Viešpaties ekspansija. Garbinant *arcā-vigraha*, Viešpats akimoju tampa pasiekiamas ir Savo visagalės energijos dėka priima bhaktos tarnystę. Viešpaties *arcā-vigraha* apsiereiškia prašant *ācāryoms*, šventiems mokytojams, ir, padedant visagalei Viešpaties energijai, ji visu kuo

atstoja Paṭi Viešpatį. Kvaili žmonės, nesusipažinę su „Śrī Īsopaniṣada“ arba kitų *śruti-mantrų* mokymu, mano, kad tyrų bhaktų garbinama *arcā-vigraha* yra sudaryta iš materijos elementų. Kvailiems žmonėms ar *kaniṣṭha-adhikāriams*, neturintiems tobulo matymo, šis pavidalas atrodo materialus, tačiau jie nežino, kad visagaliui ir visa žinančiam Viešpačiui nieko nereikia panorėjus materiją paverti dvasia, o dvasią — materija.

„Bhagavad-gītoje“ (9.11–12) Viešpats apgailestauja, kad žmonės yra taip degradavę ir jų žinios tokios menkos, jog laiko Viešpaties kūną materialiu vien dėl to, kad Viešpats nužengia į šį pasaulį žmogaus pavidalu. Tokie menkai išprusę žmonės nieko nežino apie Viešpaties visagalybę. Todėl spekuliatyviems mąstytojams Viešpats iki galo neatsiskleidžia. Pažinti Viešpatį žmogus gali tik tiek, kiek Jam atsiduoda. O nupuola gyvosios esybės todėl, kad užmiršo savo ryšį su Dievu.

Šioje bei kitose Vedų mantrose aiškiai pasakyta, kad Viešpats nuo neatmenamų laikų teikia gyvajai esybei visas gėrybes. Kai gyva būtybė ko nors nori, Viešpats, atsižvelgdamas į tai, kiek ji to verta, suteikia jai trokštamą dalyką. Jeigu žmogus nori būti teisingas aukščiausiajame teisme, jam reikalinga ne tik kvalifikacija, bet ir tam tikrų instancijų, suteikiančių aukščiausiojo teismo teisėjo titulą, sutikimas. Norint užimti postą, vien kvalifikacijos nepakanka — į jį būtinai turi paskirti tam tikros aukštesnės instancijos. Panašiai ir Viešpats dovanoja gyvosioms esybėms laimės tiek, kiek jos vertos, tačiau kad būtum apdovanotas, vien dorybių nepakanka — reikalinga dar Viešpaties malonė.

Gyva būtybė paprastai nežino, ko prašyti Viešpaties ir kokio posto siekti. Tačiau kai gyva būtybė suvokia savo prigimtinę padėtį, ji ima prašyti, kad jai būtų suteikta galimybė transcendentiskai bendrauti su Viešpačiu ir tarnauti Jam su transcendentine meile. Deja, veikiamos materialios gamtos, gyvos būtybės prašo daugelio kitų dalykų. „Bhagavad-gītā“ (2.41) jų galvoseną vadina išsišakojusiu ar išsklaidytu intelektu. Dvasinis intelektas yra vientisas, o pasaulietiškas — daugialypis. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta, kad tie, kurie susižavėjo laikinomis išorinės energijos grožybėmis, užmiršta apie tikrąjį gyvenimo tikslą — grįžimą atgal pas Dievą. Užmiršęs apie tai, žmogus kuria įvairius planus bei projektus ir taip

mėgina išspręsti savo problemas, bet tai reiškia kramtyti tai, kas jau sukramtyta. Tačiau Viešpats gailestingas: Jis nedaro kliūčių užsimiršusiai gyvai esybei ir leidžia jai eiti savo keliu. Šioje „Śrī Īsopanišados“ *mantroje* vartojamas labai taiklus žodis *yāthātathyataḥ*, nurodantis, kad Viešpats atlygina gyvai esybei pagal jos norus. Jeigu gyva būtybė nori patekti į pragarą, Viešpats jai netrukdo, o jeigu ji nori sugrįžti atgal pas Dievą, Jis jai padeda.

Dievas šioje *mantroje* aprašomas kaip *paribhūh*, visų didžiausias. Niekas Jam neprilygsta ir Jo nepranoksta. Kitos gyvos būtybės čia vadinamos elgetomis, prašinėjančiais Viešpaties įvairių gėrybių. Viešpats duoda gyvosioms esybėms to, ko jos trokšta. Jei gyvos esybės prilygtų Viešpačiui savo galybe, t. y. būtų visa žinančios arba visagalės, jos neprašytų iš Viešpaties nieko, netgi vadinamojo išsivadavimo. Tikrasis išsivadavimas — tai sugrįžimas atgal pas Dievą. Impersonalistų įsivaizduojamas išsivadavimas yra mitas, ir kol elgeta neatgaus dvasinio proto ir nesuvoks savo prigimtinės padėties, tol jis per amžius prašys išmaldos savo jausmams patenkinti.

Tik Aukščiausiasis Viešpats yra Pats Sau pakankamas. Kai prieš 5000 metų Viešpats Kṛṣṇa nužengė į žemę, visi Jo darbai bylojo, kad Jis yra Dievo Asmuo. Vaikystėje Jis nukovė daugybę galingų demonų, tokių, kaip Aghāsura, Bakāsura ir Śakaṭāsura, ir negalėtume teigti, kad šią galią Jis įgijo didžiulėmis pastangomis. Viešpats pakėlė Govardhanos kalną, nors niekad nesitreniravo kilnoti sunkumus. Jis šoko su *gopėmis*, nekreipdamas dėmesio į socialinius susitarimus, ir nesusilaukė jokių priekaištų. Nors *gopės* mylėjo Kṛṣṇą kaip aistringos meiluzės, jų ir Kṛṣṇos savitarpio santykius šlovino net Viešpats Caitanya, kuris buvo reiklus *sannyāsī* ir griežtai laikėsi disciplinos reikalavimų. „Śrī Īsopanišada“ dar vadina Viešpatį *śuddham* (antiseptiniu) ir *apāpa-viddham* (profilaktiniu), arba tyru ir nesutepamu. Jis antiseptinis ta prasme, kad Jam prislietus prie užteršto daikto, daiktas tampa švarus. Žodis „profilaktinis“ nurodo bendravimo su Juo galią. „Bhagavad-gītoje“ (9.30–31) pasakyta, kad iš pradžių bhakta gali atrodyti *su-durācāra* — nederamai besielgiančiu žmogumi, tačiau jį reikia laikyti tyru, nes jis eina teisingu keliu. Toks yra bendravimo su Viešpačiu „profilaktinis“ poveikis. Viešpats taip pat yra *apāpa-viddham*. Tai reiškia,

kad Jo negali sutepti nuodėmė. Kitąsyk gali atrodyti, kad Jis nusideda, tačiau visi Jo veiksmai yra grynas gėris, nes Jis negali užsitraukti nuodėmės. Bet kokiomis aplinkybėmis Jis lieka tyriausiasis, *śuddham*, todėl dažnai yra lyginamas su saule. Saulė išgarina drėgmę daugelyje vietų, kur žemė užteršta, bet pati lieka švari. Iš tikrųjų ji turi sterilizuojančių ypatybių ir išvalo didžiausius nešvarumus. Jeigu net saulė, kuri yra materialus objektas, tokia galinga, tai galime įsivaizduoti, kokia stipri visagalio Viešpaties apvalomoji jėga.

DEVINTA MANTRA

अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यायुपासते ।
ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायाः स्ताः ॥ ९ ॥

andham tamaḥ praviśanti
ye 'vidyām upāsate
tato bhūya iva te tamo
ya u vidyāyāṁ ratāḥ

andham—visiška neišmanyma; *tamaḥ*—tamsa; *praviśanti*—patenka į; *ye*—tie, kurie; *avidyām*—neišmanyma; *upāsate*—garbina; *tataḥ*—negu ta; *bhūyaḥ*—dar didesnė; *iva*—kaip; *te*—jie; *tamaḥ*—tamsa; *ye*—tie, kurie; *u*—taip pat; *vidyāyām*—žinių plėtojimu; *ratāḥ*—užsiėmę.

VERTIMAS

Tie, kurie plėtoja tamsuolišką veiklą, eis į tamsiausias neišmanymo sritis. Bet dar blogesni tie, kurie puoselėja vadinamąjį pažinimą.

KOMENTARAS

Ši *mantra* lygina ir analizuoja dvi sąvokas: *vidyā* ir *avidyā*. *Avi-dyā*, nežinojimas, be jokių abejonių, yra pavojingas, tačiau *vidyā*, ar žinios, dar pavojingesnės, kai jos klaidina arba yra neteisingai suprantamos. Šiandien ši „Śrī Īsopaniṣados“ *mantra* aktuali kaip niekada. Šiuolaikinė civilizacija daug pasiekė visuotinio švietimo srityje, tačiau nūdienos žmonės nelaimingesni negu bet kada anksčiau, nes didžiausia reikšmė mūsų laikais teikiama materialinei pažangai, ir daroma tai svarbiausio, dvasinio gyvenimo aspekto sąskaita.

O dėl *vidyos*, tai pirmoje *mantroje* labai aiškiai pasakyta, kad Aukščiausiasis Viešpats yra visa ko savininkas, ir žmogus, užmiršęs šią tiesą, yra tamsuolis. Kuo labiau žmogus tai užmiršta, tuo giliau jis nugrimzta į tamsą. Šia prasme bedieviška civilizacija, orientuota plėtoti vadinamąjį švietimą, yra daug pavojingesnė už civilizaciją, kur žmonių masės yra pasiekusios mažesnės materialios pažangos.

Egzistuoja skirtingos žmonių kategorijos — *karmiai*, *jñāniai* ir *yogai*. *Karmiai* — tai žmonės, gyvenantys jausminiais malonumais. Devyniasdešimt devyni procentai šiuolaikinės civilizacijos žmonių užsiėmę jausmų tenkinimu, ir tai daroma prisidengiant industrializavimo, ekonomikos plėtros, altruizmo, politinės veiklos ir kitokiomis iškabomis. Tačiau visa ši veikla daugiau ar mažiau grindžiama jausmų tenkinimu, išstumiant Dievo sąmonę, apie kurią kalba pirmoji *mantra*.

Žmonės, kurie primityviausiais būdais tenkina jausmus, pasak „Bhagavad-gītos“ (7.15), yra *mūḍhos*, asilai. Asilas — tai kvailybės simbolis. Pasak „Śrī Īsopaniṣados“, tie, kurie užsiima beprasmišku jausmų tenkinimu, keliaklupsčiauja *avidyai*. O žmonės, kurie padeda šitokiai civilizacijai plėtoti vadinamąjį švietimą, pridaro žymiai daugiau žalos negu tie, kurie gyvena, tenkindamiesi primityviausiais jausminiais malonumais. Ateistinė mokslo pažanga tokia pat pavojinga, kaip vertingas brangakmenis ant kobros galvos. Brangakmeniu papuošta kobra daug pavojingesnė negu ta, kuri neturi tokio akmens. „Hari-bhakti-sudhodayoje“ (3.11.12) mokslų pažanga ateistinėje visuomenėje lyginama su papuošalais ant numirėlio kūno. Indijoje, kaip ir daugelyje kitų kraštų, kai kas laikosi papročio eiti procesijoje paskui numirėlio kūną ir tokiu būdu paguosti sielvartaujančius giminaičius. Tas pats pasakytina apie nūdiene civilizaciją, kuri užsiima „skylių lopymu“ ir tokiu būdu stengiasi pridengti amžinas kančias, kurios būdingos materialiam pasauliui. Šios taktikos tikslas — jausmų tenkinimas. Tačiau virš jausmų yra protas, virš proto — intelektas, o virš intelekto — siela. Todėl švietimo tikslas turėtų būti savęs pažinimas, dvasinių sielos vertybių įsisąmoninimas. Švietimą, nenukreiptą savęs pažinimo linkme, reikėtų laikyti *avidya*, nežinia. Tie, kurie ją ugdo, eina į tamsiausias neišmanymo sritis.

Anot „Bhagavad-gītos“ (2.42, 7.15), paklydę švietėjai materialistai yra *veda-vāda-ratos* ir *māyayāpahṛta-jñānos*. *Veda-vāda-ratos*

dedasi dideliais Vedų raštų žinovais, bet, deja, yra nuklydę nuo Vedų keliamo tikslo. „Bhagavad-gītoje“ (15.15) pasakyta, kad Vedų tikslas — pažinti Dievo Asmenį, tačiau *veda-vāda-ratos* Dievo Asmeniu visai nesidomi. Priešingai, juos žavi karminės veiklos rezultatai: pasikėlimas į rojų ir pan.

Pasak pirmosios *mantros*, mes turėtume žinoti, jog Dievo Asmuo yra visa ko savininkas, ir privalėtume pasitenkinti mums skirta gyvenimo gėrybių dalimi. Vedų raštų tikslas — pažadinti užmaršių gyvų būtybių Dievo sąmonę. Tas pats tikslas, tik kiek kitaip pateiktas, atsispindi visuose pasaulio šventraščiuose, kad skendinti kvailybėje žmonija galėtų jį suprasti. Taigi galutinis visų religijų tikslas — gražinti mus atgal pas Dievą.

Deja, *veda-vāda-rata* kategorijos žmonės nesuvokia, kad vienintelis Vedų tikslas — iš naujo užmegzti nutrūkusį užmaršios sielos ryšį su Dievo Asmeniu. Jiems atrodo savaime suprantama, kad galutinis Vedų tikslas — jausminiai rojaus džiaugsmas ir kiti antraeiliai dalykai (geidimas to, kas visų pirma sąlygoja materialią vergiją). Neteisingai aiškindami Vedų raštus, tokie žmonės klaidina kitus. Dažnai jie nepripažįsta net Purāṇų — autentiškų aiškinamųjų Vedų raštų, skirtų menkai teišmanantiems Vedas žmonėms. Ignoruodami didžiųjų mokytojų (*ācāryų*) autoritetą, *veda-vāda-ratos* aiškina Vedas savaip. Be to, dažnai jie iškelia iš savo tarpo koki nesąžiningą žmogų ir paskelbia jį svarbiausiu Vedų mokslo žinovu. Ši *mantra* griežtai smerkia tokius žmones, taikliai pavadindama juos *vidyāyām ratāḥ*. Žodis *vidyāyām* nurodo į Vedų studijas, nes Vedos yra visų mokslų (*vidyā*) pradžia, o *ratāḥ* reiškia „studijuojantys“. Taigi *vidyāyām ratāḥ* reiškia „studijuojantys Vedas“. Ši *mantra* smerkia vadinamuosius Vedų tyrinėtojus, nes jie nenori paklusti *ācāryoms* ir todėl nežino tikrojo Vedų tikslo. Kiekvienam Vedų žodžiui jie randa patogią sau prasmę. *Veda-vāda-ratos* nežino, kad Vedų raštai — tai ne įprastų knygų rinkinys, ir suprasti juos galima tiktai per mokinių seką.

Norėdami pažinti transcendentinę Vedų žinią, turėtume kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją. Taip nurodo „Muṇḍaka Upaniṣada“ (1.2.12). Tačiau *veda-vāda-ratos* turi savo *ācāryas*, kurie nepriklauso jokiai transcendentinei sekai. Klaidingai interpretuodami Vedų raštus, jie pamažu ritasi į tamsiausias neišmanymo sritis — dar žemiau negu tie, kurie apskritai nieko nežino apie Vedas.

Māyayāpahṛta-jñāna kategorijos žmonės — tai „dievai“ apsisaukėliai. Jie laiko save Dievu ir nemato reikalo garbinti jokį kitą Dievą. Jie verčiau garbins paprastą žmogų, tegu tik jis būna turtin-gas, tačiau niekada nesilenks Dievo Asmeniui. Šie nematantys sa-vo kvailybės žmonės niekada nesusimąsto, kad Dievas negali pa-kliūti į Savo iliuzinės energijos (*māyos*) spąstus. Jei *māyā* galėtų pagauti Jį į nelaisvę, tai reikštų, kad *māyā* stipresnė už Patį Dievą. Tokie žmonės sako, kad Dievas visagalis, bet nesusimąsto, kad jei-gu Jis yra visagalis, *māyā* niekaip negalėtų Jo įveikti. Tokie savos gamybos „dievai“ neišgali aiškiai atsakyti į šiuos klausimus. Jiems pakanka to, kad patys tampa „Dievu“.

DEŠIMTA MANTRA

अन्यदेवाहुर्विद्ययान्यदाहुरविद्यया ।
इति ह्युभुम धीराणां ये नस्तद् विचचक्षिरे ॥ १० ॥

*anyad evāhur vidyayā-
anyad āhur avidyayā
iti śūsruma dhīrāṇām
ye nas tad vicacakṣire*

anyat — viena; *eva* — tikrai; *āhuḥ* — pasakyta; *vidyayā* — plėtojant žinias; *anyat* — kita; *āhuḥ* — pasakyta; *avidyayā* — puoselėjant neišmanymą; *iti* — taip; *śūsruma* — aš girdėjau; *dhīrāṇām* — iš išmanančiųjų; *ye* — kurie; *naḥ* — mums; *tat* — tai; *vicacakṣire* — paaiškino.

VERTIMAS

Išmintingieji paaiškino, kad plėtojant žinias pasiekiamas vienoks rezultatas, ir visai kitoks rezultatas pasiekiamas puoselėjant neišmanymą.

KOMENTARAS

Tryliktame „Bhagavad-gīto“ skyriuje (13.8–12) taip patariama plėtoti žinias:

- 1) tapti gerai išauklėtu žmogumi, tikru džentelmenu, ir išmokti rodyti deramą pagarbą artimam,
- 2) nesidėti religingu tik dėl šlovės ir pripažinimo,
- 3) netrikdyti kitų nei veiksmais, nei mintimis, nei žodžiais,
- 4) net provokuojamam išmokti susivaldyti,
- 5) išmokti vengti dviveidiškumo santykiuose su kitais,
- 6) ieškoti *bona fide* dvasinio mokytojo, kuris padėtų pasiekti dvasinį tobulumą. Paklusti tokiam dvasiniam mokytojui, jam tarnauti ir klausti jo esminių dalykų,

7) siekiant savęs pažinimo, laikytis reguliatyviųjų principų, kurie nurodyti apreikštuose raštuose,

8) gerai suvokti apreikštųjų raštų tiesas,

9) visiškai atsisakyti to, kas priešinga savęs pažinimui,

10) neimti daugiau, negu būtina kūno poreikiams patenkinti,

11) nedaryti klaidos, tapatinant save su grubiu materialiu kūnu, ir nelaikyti savo nuosavybe tų, kurie turi ryšių su šiuo kūnu,

12) visada atminti, kad šiame materialiam kūne tenka patirti besikartojančias gimimo, senatvės, ligų bei mirties kančias ir kad beprasmiška kurti planus, kaip jų išvengti. Geriausia išeitis — surasti būdą, kaip atgauti savo dvasinį „aš“,

13) neprisirišti prie to, kas nėra būtina dvasiniam tobulėjimui,

14) neprisirišti prie žmonos, vaikų ir namų stipriau, negu nurodo apreikštieji raštai,

15) nei džiūgauti, nei liūdėti, susidūrus su kuo nors geistiniu ar negeistiniu, ir atminti, kad džiaugsmą bei liūdesį gimdo protas,

16) tapti besąlygiškai atsidavusiu Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos bhaktai ir labai dėmesingai Jam tarnauti,

17) ugdyti norą gyventi nuošalioje vietoje, tylioje ir ramioje aplinkoje, palankiomis dvasinei praktikai sąlygomis, ir vengti tankiai gyvenamų vietų, kuriose buriiasi abhaktos,

18) tapti mokslininku arba filosofu ir gilintis į dvasinius mokslus, suvokiant, kad dvasinis pažinimas yra amžinas, o materialusis pažinimas baigiasi mirus kūnui.

Šie aštuoniolika punktų — tai nuoseklaus proceso, kuris atveda į tikrąjį pažinimą, pakopos. Visi kiti pažinimo metodai priskirtini neišmanymo kategorijai. Didis *ācārya* Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura teigė, kad visos materialaus mokslo formos tėra išoriniai iliuzinės energijos aspektai, ir tas, kuris juos puoselėja, yra ne geresnis už asilą. „Śrī Īsopaniṣada“ kelia tą pačią mintį. Materialaus mokslo laimėjimai dabarties žmogų pavertė tikrą tikriausiu asilu. Kai kurie politikai materialistai, prisidengę dvasingumo skraiste, atvirai smerkia dabarties civilizaciją, vadina ją šėtoniška, tačiau patys, deja, nesistengia puoselėti tikrojo pažinimo, apie kurį kalba „Bhagavad-gītā“. Todėl šios šėtoniškos padėties jie pakeisti negali.

Mūsų dienų visuomenėje net nepatyręs jaunuolis manosi esąs nuo nieko nepriklausomas ir negerbia vyresniųjų. Visame pasauly-

je jaunimas privertė susirūpinti vyresniąją kartą, nes šiuolaikiniuose universitetuose suteikiamas netinkamas išsimokslinimas. Todėl „Śrī Īsopaniṣada“ griežtai įspėja, kad žinių plėtojimas skiriasi nuo nemokšiško puoselėjimo. Universitetų kitaip nepavadinsi, kaip nemokšiško skleidimo židiniai. Juose dirbantys mokslininkai kuria mirtinus ginklus, kurie skirti nušluoti nuo žemės paviršiaus kitų šalių gyventojus. Šiandien studentai universitetuose nemokomi laikytis reguliatyviųjų *brahmacaryos* principų (skaistos įžadų, kuriuos duoda mokinys), netiki jie ir jokiais šventų raštų nurodymais. Religijos tiesų mokoma tik dėl šlovės ir pripažinimo, o ne tam, kad jomis būtų vadovaujama gyvenime. Todėl priešiskumas reiškiasi ne tik socialinėje ir politinėje, bet ir religijos srityje.

Žmonijai puoselėjant neišmanymą, įvairiose pasaulio dalyse paplito nacionalizmas ir šovinizmas. Niekas nesusimąsto, kad mūsų mažytė planeta tėra materijos grumstelis, kartu su daugybe kitų plūduriuojas neapbrėpiamoje kosmoso erdvėje. Erdvės platybėse šie materijos grumsteliai tėra tarsi dulkelės ore. Iš Savo maloningumo Dievas sukūrė juos tobulus, todėl jie tobulai aprūpinti viskuo, kad galėtų plūduriuoti erdvėje. Kosminių laivų pilotai didžiuojasi savo laimėjimais, bet, deja, jie nepastebi aukščiausiojo vairininko, kuris valdo gigantiškus erdvėlaidius, vadinamus planetomis.

Egzistuoja nesuskaičiuojama daugybė saulių ir nesuskaičiuojama daugybė planetų sistemų. Mes, be galo mažos, neatsiejamios Aukščiausiojo Viešpaties dalelės, mažyčiai Dievo kūriniai, norime viešpatauti šiose nesuskaičiuojamose planetose. Todėl nuolatos vis gimstame ir mirštame, ir mus kankina senatvė bei ligos. Žmogaus gyvenimas trunka apie šimtą metų, bet jis nuolatos trumpėja ir jo trukmė ilgainiui tesieks dvidešimt–trisdešimt metų. Puoselėjant neišmanymą, apmulkinti žmonės šiose planetose sukūrė atskiras valstybes, kad per tuos kelis savo trumpo gyvenimo metus galėtų patirti kuo daugiau jutiminių malonumų. Kvaili žmonės kuria įvairiausių planus, kaip kuo saugiau atsitverti vieniems nuo kitų, tačiau tai neįgyvendinamas uždavinys, ir, norėdamos jį išspręsti, tautos viena kitai kelia didžiausią nerimą. Daugiau kaip penkiasdešimt procentų valstybės energijos iššvaistoma gynybai. Niekas iš tikrųjų nesirūpina žinių plėtojimu, ir, nepaisant to, žmonės didžiuojasi savo laimėjimais tiek materialinio, tiek dvasinio mokslo srityje.

„Śrī Īsopaniṣada“ įspėja mus apie tokį neteisingo švietimo pavojų, o „Bhagavaḍ-ġitā“ moko, kaip plėtoti tikrąjį pažinimą. Ši *mant-ra* primena, kad *vidyos* (žinių) reikia semtis iš *dhīros*. *Dhīra* yra tas, kurio netrikdo materiali iliuzija. Išlikti iliuzijos netrikdomam tegalima pasiekus brandų dvasinį suvokimą, kai jau nieko nebegeidžiama ir dėl nieko nebesigailima. *Dhīra* supranta, kad materialus kūnas bei protas yra jam svetimi ir kad juos jis gavo atsitiktinai, suėjęs į sąlytį su materija. Tai suvokdamas, iš šio prasto sandėrio jis stengiasi išpešti kuo daugiau naudos.

Materialus kūnas ir protas dvasinei gyvai esybei yra blogo sandėrio vaisius. Ji pašaukta gyventi ir veikti gyvame dvasiniame pasaulyje, o šis materialus pasaulis — negyvas. Jis tik atrodo gyvas, nes gyvos dvasinės kibirkštys manipuliuoja negyvos materijos elementais. Varomoji šio pasaulio jėga yra gyvosios sielos, neatsiejamos Aukščiausiosios Gyvos Būtybės dalys. Tie, kurie sužinojo apie tai iš aukštesnių autoritetų lūpų ir pritaikė šias žinias gyvenime, laikydamiesi reguliatyviųjų principų, vadinasi *dhīros*.

Norint laikytis reguliatyviųjų principų, reikia kreiptis prieglobsčio į *bona fide* dvasinį mokytoją. Transcendentines žinias mokinys gauna iš dvasinio mokytojo, laikydamasis reguliatyviųjų principų, o ne eidamas pavojingu nemokšiško švietimo keliu. *Dhīra* tegalima tapti, nuolankiai klausantis *bona fide* dvasinio mokytojo žodžių. Štai Arjuna tapo *dhīra*, nuolankiai klausydamasis Viešpaties Kṛṣṇos, Pačios Dievo Asmenybės. Idealus mokinys turi būti panašus į Arjuną, o dvasinis mokytojas — vertas Paties Viešpaties. Tokiu būdu gaunama *vidyā* (žinios) iš *dhīros*, nesutrikdomojo.

Adhīra (tas, kuris nesimokė pas *dhīrą*) negali vadovauti mokymo procesui. Šiuolaikiniai politikai, kurie dedasi *dhīromis*, iš tikrųjų yra *adhīros*, todėl iš jų nėra ko tikėtis gauti tobulų žinių. Jiems terūpi, kaip pralobti, kaupiant dolerius ir centus. Argi jie gali išvesti žmones į teisingą savęs pažinimo kelią? Todėl, norint įgyti tikrą išsilavinimą, reikia nuolankiai klausytis *dhīros*.

VIENUOLIKTA MANTRA

विद्यां चाविद्यां च यस्तद् वेदोभयं सह ।
अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययामृतमश्नुते ॥ ११ ॥

*vidyām cāvidyām ca yas
tad vedobhayam saha
avidyayā mṛtyum tīrtvā
vidyayāmṛtam aśnute*

vidyām—tikras žinias; *ca*—ir; *avidyām*—nežinojimą; *ca*—ir; *yaḥ*—žmogus, kuris; *tat*—tuos; *veda*—žino; *ubhayam*—abu; *saha*—kartu; *avidyayā*—puoselėdamas neišmanymą; *mṛtyum*—besikartojančią mirtį; *tīrtvā*—peržengdamas; *vidyayā*—plėtodamas žinias; *amṛtam*—nemirtingumu; *aśnute*—mėgaujasi.

VERTIMAS

Tik tas, kuris suvokia, kaip grimztama į nežinojimą, ir sykiu iš-eina transcendentinio pažinimo kelią, įveikia nuolat besikartojančius gimimą ir mirtį ir mėgaujasi aukščiausiąja nemirtingumo do-vana.

KOMENTARAS

Nuo pat materialaus pasaulio sukūrimo akimirkos kiekvienas iš mūsų siekia gyventi amžinai, tačiau gamtos dėsniai tokie negailėstingi, kad dar niekam nepavyko pabėgti iš mirties nagų. Niekas nenori mirti. Niekas nenori pasenti ar susirgti. Tačiau gamtos dėsniai nė vienam nesuteikia imuniteto mirčiai, senatvei ar ligoms. Materialaus mokslo pažanga šių problemų neišsprendė. Materialus mokslas pajėgus sukurti atominę bombą ir tuo pačiu priartinti mirtį, tačiau jis negali sukurti nieko, kas apgintų žmogų nuo negailėstingų senatvės, ligų ir mirties nagų.

Purāṇose pasakojama istorija apie karalių Hiranyakaśipu, kuris

buvo labai daug pasiekęs materialia prasme. Norėdamas nugalėti neįgalėjančią mirtį, savo fiziniiais sugebėjimais ir tamsiomis jėgomis jis praktikavo tokią griežtą meditacijos formą, kad jo mistinė galybė išgąsdino visų planetų sistemų gyventojus. Jis privertė nusileisti iš savo buveinės visatos kūrėją pusdievį Brahmą ir paprašė jo palaiminimo tapti nemirtingu (*amara*). Brahmā atsakė negalįs jam dovanoti tokio palaiminimo, nes netgi jis pats — materialaus pasaulio kūrėjas ir visų planetų valdovas — nėra *amara*. „Bhagavad-gīto“ (8.17) tvirtinimu, Brahmā gyvena ilgai, tačiau tai nereiškia, kad jis nemirtingas.

Žodis *hiranya* reiškia „auksas“, o *kaśipu* — „minkštas guolis“. Šiam gudriam karaliui terūpėjo du dalykai — moterys ir pinigai. Nemirtingumo jis siekė, kad amžinai galėtų jais tenkintis. Jis paprašė Brahmōs įvairių palaiminimų, vildamasis netiesiogiai įgyvendinti savo troškimą — tapti nemirtingu. Kadangi Brahmā atsakė negalįs suteikti jam nemirtingumo dovanos, Hiranyakaśipu paprašė Brahmōs palaiminimo, kad jo negalėtų nužudyti nei žmogus, nei žvėris, nei dievas — jokia gyva būtybė iš 8 400 000 gyvybės rūšių. Ir dar — kad jis negalėtų mirti nei ant žemės, nei ore, nei vandenyje ir jo nesužeistų joks ginklas. Hiranyakaśipu puoselėjo kvailas viltis, kad šios garantijos išgelbės jį nuo mirties. Ir nors Brahmā dovanuoja jam šiuos palaiminimus, karalių Hiranyakaśipu galų gale nužudė Pats Dievo Asmuo, nužengęs Viešpaties Nṛsimhos — pusiau liūto, pusiau žmogaus inkarnacija. Demonas buvo nužudytas ne ginklu: Viešpats jį sudraskė Savo nagais. Ir žuvo Hiranyakaśipu ne žemėje, ne ore ir ne vandenyje, o ant nepaprastos gyvos būtybės, kuri peržengė visas jo suvokimo ribas, kelių.

Ši istorija iš esmės kalba apie tai, kad net Hiranyakaśipu, galingiausia iš materialistų, jokie planai nepadėjo tapti nemirtingu. Tad ko verti niekingi mūsų laikų „hiranyakaśipu“, kurių planai žlunga kas minutę?

„Śrī Īsopaniṣada“ moko mus, kad mūsų pačių pastangos laimėti kovą dėl būvio beprasmiškos. Kovodami dėl būvio, žmonės atiduoda visas jėgas, tačiau materialios gamtos įstatymai tokie griežti, kad niekas negali jų apeiti. Norint amžino gyvenimo, reikia būti pasirėngusiam grįžti pas Dievą.

Sugrįžimas pas Dievą — tai ištisas mokslas. O mokyti reikia iš apreikštųjų Vedų raštų: Upaniṣadų, „Vedānta-sūtros“, „Bhagavad-

gītos“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir pan. Norėdamas būti laimingas šį gyvenimą, o atsiskyręs nuo kūno pasiekti amžiną palaimingą gyvenimą, žmogus turi studijuoti šiuos šventus raštus ir pasisemti iš jų transcendentinių žinių. Sąlygota gyva būtybė užmiršo savo amžiną ryšį su Dievu ir klaidingai mano, kad laikina jos gimimo vieta yra jos vieninteliai namai. Norėdamas priminti užmaršiam žmogui, kad tikrieji jo namai ne čia, materialiam pasaulyje, Viešpats maloningai dovanojo Indijai čia minėtus šventraščius, o kitus šventraščius dovanojo kitų šalių žmonėms. Gyva būtybė — dvasinė asmenybė, ir laiminga ji tegali būti sugrįžusi į savo dvasinius namus.

Iš Savo karalystės Dievo Asmuo siūncia ištikimus tarnus skelbti žinią, kuri padeda žmogui sugrįžti pas Dievą, ir kartais šį darbą atlikti Viešpats ateina Pats. Kadangi visos gyvosios būtybės yra mylimi Jo vaikai, neatsiejamos Jo dalelės, tai Dievui dar skaudžiau matyti mus kenčiant šiame materialiam pasaulyje negu mums patiems. Materialaus pasaulio kančios netiesiogiai primena mums, kad tarp mūsų ir negyvos materijos negali būti darnos. Protingos gyvosios būtybės atkreipia dėmesį į šias užuominas ir ima plėtoti *vidyą*, transcendentinį pažinimą. Žmogaus gyvenimas — tai palankiausia galimybė plėtoti dvasinį pažinimą, todėl tas, kuris nepasinaudoja šia galimybe, vadinamas *narādhama*, žemiausiu iš žmonių.

Avidyos, arba materialaus mokslo pažangos, orientuotos į jausminį pasitenkinimą, kelias — tai besikartojančių gimimų ir mirčių kelias. Gyvosios esybės prigimtis dvasinė, todėl ji negimsta ir nemiršta. Gimsta ir miršta išorinis dvasinės sielos apvalkalas — kūnas. Mirties ir gimimo procesas lyginamas su drabužių persivilkimu. Kvaili žmonės, visa galva pasinėrę į *avidyos* (nežinojimo) puoselėjimą, nekreipia dėmesio į šį negailestingą vyksmą. Iliuzinės energijos grožybių užburti, jie be paliovos patiria tas pačias kančias, ir nors gamtos dėsniai juos nuolat baudžia, jie nepasimoko.

Todėl plėtoti *vidyą*, ar transcendentinį pažinimą, žmogui būtina. Jausminiai malonumai, esant liguistoje materialioje būsenoje, turi būti kiek įmanoma daugiau ribojami. Nežaboti kūniškieji malonumai reiškia nežinojimą ir mirtį. Gyvosios būtybės turi dvasinius jausmus. Visų gyvųjų būtybių pirminiam dvasiniam pavidalui būdingi tie patys jausmai, tačiau dabar per materialaus kūno ir sąmonės apvalkalus jie reiškiasi materialiai. Materialių jausmų veikimas yra iškreiptas pirminių, dvasinių jausmų veikimo atspindys.

Įvilкта į materiją, dvasinė siela veikia materialiai, tačiau tokia jos būseną yra liguista. Tikri jausminiai džiaugsmiškai įmanomi tikrai išsigydžius nuo materializmo ligos. Grynas pasitenkinimas tegalimas turint tikrą, materijos nesuterštą dvasinį pavidalą. Todėl žmogaus gyvenimo tikslas turėtų būti ne siekti iškreiptų jausminių džiaugsmų, o stengtis išsigydyti materializmo ligą. Materializmo ligos paūmėjimas — ne žinojimo, bet *avidyos*, nežinojimo, požymis. Sveiko žmogaus temperatūra neturi svyruoti tarp 40 ir 41 laipsnio, karštį reikia numušti iki normalios — 36,6 laipsnių temperatūros. Toksai turėtų būti žmogaus gyvenimo tikslas. Šiuolaikinėje materialistinėje visuomenėje jaučiamas polinkis kelti materialios karštligės temperatūrą, ir ji jau pasiekė 41 laipsnį (atominės energijos forma). Tuo tarpu kvaili politikai šaukia, kad kiekvieną akimirką pasaulis gali išlėkti į orą. Tai materialaus mokslo plėtojimo ir dvasinio pažinimo — svarbiausios gyvenimo sferos — ignoravimo išdava. Ši „Śrī Īsopaniṣados“ *mantra* išpėja mus, kad nesuktume pavojingu keliu, kuris veda į mirtį. Priešingai, mes privalome nuolat puoselėti dvasinio pažinimo kultūrą, kad galėtume ištrūkti iš žiaurios mirties glėbio.

Tačiau tai nereiškia, kad reikia nustoti rūpintis kūnu. Negalima nieko neveikti, lygiai kaip karščiuojant negalima numušti temperatūros iki 0. Čia tiktų posakis: „Iš blogo sandėrio reikia išpešti kuo daugiau naudos“. Plėtoti dvasinį pažinimą reikia pasitelkus kūną ir protą, todėl, siekdami tikslo, mes privalome jais pasirūpinti. Optimali kūno temperatūra — 36,6 laipsnio, ir didieji Indijos išminčiai bei šventieji stengiasi palaikyti ją, vadovaudamiesi nuoseklia dvasinio ir materialaus mokymosi programa. Jie visada draudė piktnaudžiauti žmogaus intelektu, stengiantis patenkinti liguistą norą siekti jausminių malonumų.

Žmogaus veiklą, turinčią nesveiką jausminio pasitenkinimo tendenciją, reguliuoja Vedų išsivadavimo principai. Ši sistema apima religiją, ekonomikos plėtrą, jausminį pasitenkinimą ir išsivadavimą, tačiau mūsų laikais žmonės nesidomi nei religija, nei išsivadavimu. Vienintelis jų gyvenimo tikslas — tenkinti jausmus, ir, norėdami įgyvendinti šį tikslą, jie kuria ekonomikos plėtimo planus. Paklydę žmonės mano, kad religija teturi išlikti todėl, kad ji skatina ekonomikos raidą, o pastaroji būtina jausminiams malonumams

tenkinti. Tam tikra religinių apeigų sistema todėl ir reikalinga, kad būtų laiduojami pomirtiniai jausminiai džiaugsmas danguje. Tačiau ne toks yra išsivadavimo tikslas. Iš tikrųjų religijos kelias turėtų vesti į savęs pažinimą, o ekonomikos plėtra reikalinga, kad palai-kytų sveiką ir stiprų kūną. Tam, kad suvoktų *vidyą*, tikrąsias žinias, (toks yra žmogaus gyvenimo tikslas) žmogus turi sveikai gyventi ir būti blaivaus proto. Gyvenimas duotas ne tam, kad dirbtume kaip asilai arba dėl jausminių malonumų ugdytume *avidyą*.

Vidyos kelią geriausiai nupasakoja „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri skatina žmogų skirti gyvenimą Absoliučiajai Tiesai patirti. Absoliučioji Tiesa pažįstama palaiptams, iš pradžių kaip Brahmanas, vėliau — kaip Paramātmā ir galiausiai — kaip Bhagavānas, Dievo Asmuo. Ją tegali pažinti plataus akiračio žmogus, kuris, laikydamasis aštuoniolikos „Bhagavad-gītos“ principų, išvardintų dešimtosios *mantros* komentare, turi žinių ir yra atsidėjęs. Pagrindinis šių aštuoniolikos principų tikslas — pasiekti transcendentinę atsidavimo Dievo Asmeniui tarnystę. Todėl visų visuomenės sluoksnių žmonės Vedos skatina mokytis meno su atsidavimu tarnauti Viešpačiui. Tiesiausiai kelią į *vidyos* tikslus yra aprašęs Śrīla Rūpa Gosvāmī veikale „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“, kuri mes išleidome anglų kalba pavadinimu „The Nectar of Devotion“ („Atsidavimo nektaras“). *Vidyos* puoselėjimą „Śrīmad-Bhāgavatam“ reziumuoja taip:

*tasmād ekena manasā
bhagavān sātvatām patih
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca
dhyeyaḥ pūjyas ca nityadā*

„Todėl reikia nuolat, labai susikaupus klausytis pasakojimų apie Dievo Asmenį, bhaktų gynėją, Jį šlovinti, atminti ir garbinti“ (Bhāg. 1.2.14).

Religija, ekonomikos plėtra bei jausminis pasitenkinimas, jeigu jie nekelia sau tikslo su atsidavimu tarnauti Viešpačiui, tėra įvairiomis formomis besireiškiantis neišmanymas, — taip pabrėžiama kitose „Śrī Īsopaniṣados“ *mantrose*.

DVYLIKTA MANTRA

अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽसम्भूतिगुपासते ।
ततो भूय इव ते तमो य उ सम्भूत्याः ॥ १२ ॥

*andham tamaḥ praviśanti
ye 'sambhūtim upāsate
tato bhūya iva te tamo
ya u sambhūtyāṃ ratāḥ*

andham—neišmanyma; *tamaḥ*—tamsa; *praviśanti*—patenka į; *ye*—tie, kurie; *asambhūtim*—pusdievius; *upāsate*—garbina; *tataḥ*—negu tai; *bhūyaḥ*—dar didesni; *iva*—kaip ta; *te*—tie; *tamaḥ*—tamsa; *ye*—kurie; *u*—taip pat; *sambhūtyām*—Absoliutu; *ratāḥ*—užsiėmė.

VERTIMAS

Kas garbina pusdievius, tas eina į tamsiausias neišmanymo sritis, juo labiau tai pasakytina apie beasmenio Absoliuto garbintojus.

KOMENTARAS

Sanskrito žodis *asambhūti* taikomas tiems, kurie yra nuo ko nors priklausomi. *Sambhūti* — tai Absoliutusias Dievo Asmuo, kuris yra absoliučiai nuo nieko nepriklausomas. „Bhagavad-gītoje“ (10.2) Absoliutusias Dievo Asmuo, Śrī Kṛṣṇa, teigia:

*na me viduḥ sura-gaṇāḥ
prabhavaṃ na maharṣayaḥ
aham ādir hi devānāṃ
maharṣiṇāṃ ca sarvaśaḥ*

„Nei pusdievių pulkai, nei didieji išminčiai nežino Mano kilmės,

turtų ir galybės, nes visais atžvilgiais Aš esu pusdievių ir išminčių pradžia“. Taigi Kṛṣṇa yra visų galių, kuriomis Jis apdovanoja pusdievius, didžiuosius išminčius bei mistikus, šaltinis. Ir nors jiems dovanotos galios yra didžiulės, vis dėlto jos nėra absoliučios, todėl jiems nelengva suvokti, kaip Kṛṣṇa Savo vidine galia apsireiskia žmogaus pavidalu.

Daugelis filosofų bei didžiųjų *ṛṣiū*, mistikų, menkomis savo proto galiomis stengiasi atskirti Absoliutą nuo to, kas sąlygiška. Tokie mėginimai neišvengiamai atveda juos prie negatyviosios Absoliuto sampratos, bet suvokti kokių nors pozityvių Absoliuto žymių nepadeda. Vien neigimu Absoliuto išsamiai neapibrėši. Mėginimas apibrėžti objektą neigiant verčia žmogų kurti nuosavą sampratą, ir jis jau įsivaizduoja Absoliutą, neturintį nei pavidalo, nei ypatybių. Neigiamos ypatybės — tai neiginys reliatyvių materialijų ypatybių, todėl šios ypatybės taip pat reliatyvios. Šitaip mėginant suvokti Absoliutą, geriausiu atveju tegalima patirti beasmenį Dievo spindėjimą, vadinamą Brahmanu, tačiau iki Bhagavāno, Dievo Asmens, pažinimo lygio pakilti neįmanoma.

Šie spekuliatyvūs mąstytojai nežino, kad Absolutusis Dievo Asmuo yra Kṛṣṇa ir kad beasmenis Brahmanas — tai akinantis Jo transcendentinio kūno švytėjimas, o Paramātmā (Supersiela) — pilnavertis visa aprėpiantis Jo aspektas. Nežino jie ir to, kad Kṛṣṇa turi amžiną transcendentinį pavidalą, kupiną amžinos palaimos ir žinojimo. Jam pavaldūs pusdieviai ir didieji išminčiai klysta, laikydami Jį galingu pusdieviu ir manydami, kad Brahmano švytėjimas ir yra Absoliučioji Tiesa. Tačiau Kṛṣṇos bhaktos, kurie tarnauja Jam, besąlygiškai Jį mylėdami, suvokia, kad Jis — Absolutusis Asmuo ir kad viskas kyla iš Jo. Tokie bhaktos be paliovos su meile tarnauja visa ko šaltiniui, Kṛṣṇai.

„Bhagavad-gītoje“ (7.20, 23) dar pasakyta, kad pusdievius tegarbina neišmintingi paklydę žmonės, skatinami aistringos noro patirti jausminius malonumus. Taip kuriam laikui jie išsprendžia laikinas problemas. Gyva būtybė yra materijos spąstuose, todėl, norėdama pasiekti amžiną dvasinį pasaulį, kur palaima, gyvenimas ir žinojimas amžini, ji turi ištrūkti iš materijos nelaisvės.

Taigi „Śrī Īsopaniṣada“ moko mus neieškoti laikino problemų sprendimo būdo, garbinant Viešpačiui pavaldžius pusdievius, kurie

tegali suteikti laikinas malones. Garbinti reikia Absoliutuojį Dievo Asmenį Kṛṣṇą, visų patraukliausią, kuris gali pasiimti mus namo, atgal pas Dievą, ir visiems laikams išlaisvinti iš materialios vergijos.

„Bhagavad-gītoje“ (7.23) pasakyta, kad pusdievių garbintojai eina į pusdievių planetas, Mėnulio garbintojai patenka į Mėnulį, Saulės garbintojai — į Saulę ir pan. Šiuolaikiniai mokslininkai ryžtasi keliauti į Mėnulį raketomis, tačiau tokios kelionės nėra jokia naujovė. Turėdami tobulesnę sąmonę, žmonės yra linkę keliauti kosmine erdve į kitas planetas — tiek kosminiais laivais, tiek mistinių jėgų pagalba, tiek garbindami pusdievius. Vedų raštuose pasakyta, kad kitas planetas galima pasiekti bet kuriuo iš šių trijų būdų, tačiau paprasčiausias kelias — garbinti tą planetą valdantį pusdievį. Šitaip galima pasiekti Mėnulio, Saulės planetas ar net Brahmalo-ką, aukščiausią visatos planetą. Tačiau visos materialios visatos planetos yra laikini namai. Mūsų amžinieji namai — tai Vaikuṅṭhalokos planetos, kurios yra dvasiniame danguje. Jose viešpatauja Pats Dievo Asmuo. „Bhagavad-gītoje“ (8.16) Viešpats Kṛṣṇa sako:

*ābrahma-bhuvanāl lokāḥ
punar āvartino 'rjuna
mām upetya tu kaunteya
punar janma na vidyate*

„Kiekviena materialaus pasaulio planeta — nuo aukščiausiosios iki žemiausiosios — yra kančių kraštas, kur nuolat kartojasi gimimas ir mirtis. Tačiau tas, kuris pasiekia Mano buveinę, o Kuntī sūnau, niekada daugiau nebegimsta“.

„Śrī Īsopaniṣada“ pabrėžia, kad nors garbindamas pusdievius žmogus pasiekia jų valdomas materialias planetas, jis vis tiek neištrūksta iš tamsiausios visatos srities. Visata glūdi didžiųjų materijos pradmenų kevale, tarsi kokoso riešutas. Šis apvalkalas hermetiškas, o jo viduje tvyro tiršta tamsa, todėl ten reikalinga saulės ir mėnulio šviesa. Anapus visatos driekiasi bekraštė *brahmajyoti* erdvė, kurioje plauko nesuskaičiuojama daugybė Vaikuṅṭhalokų. Aukščiausia planeta *brahmajyoti* švytėjime — Kṛṣṇaloka, arba Goloka Vṛndāvana. Tai Aukščiausiojo Dievo Asmens, Paties Kṛṣṇos, buveinė. Viešpats Śrī Kṛṣṇa niekada nekelia kojos iš Kṛṣṇalokos.

Ir nors Jis gyvena Kṛṣṇalokoje su amžiniais Savo palydovais, sykiu Jis yra visur — tiek materialiam, tiek dvasiniam kosminiuose pasauliuose. Apie tai jau buvo pasakota ketvirtojoje *manroje*. Viešpats, kaip ir Saulė, yra visur, bet kartu Jis nesitraukia iš Savo buveinės, kaip kad Saulė neišsina iš savo orbitos.

Gyvenimo problemų negalima išspręsti kelionėmis į Mėnulį ar į kokią kitą — tiek žemesnę, tiek aukštesnę planetą. Todėl „Śrī Īśo-paṇiṣada“ pataria mums nesivarginti ir nesiblaškyti po materialios visatos tamsybes, o pasistengti ištrūkti iš jos ir nuskrieti į šviesos kupiną Dievo karalystę. Yra nemažai nesažiningų žmonių, kurie tampa religijos veikėjais tik dėl pripažinimo ir šlovės. Tokie netikri tikintieji neturi nė mažiausio noro ištrūkti iš šios visatos ir pakilti į dvasinį dangų. Prisidengę Viešpaties garbinimu, jie tesiekia išlaikyti savo *status quo* materialiam pasaulyje. Ateistai ir impersonalistai, skleisdami ateizmo kultą, veda kvailius pseudotikinčiuosius į tamsiausias sritis. Ateistai atvirai neigia Aukščiausiojo Dievo Asmens egzistavimą, o impersonalistai, akcentuodami beasmenį Aukščiausiojo Viešpaties aspektą, juos palaiko. Kol kas „Śrī Īśo-paṇiṣadoje“ mes neaptikome nė vienos *mantros*, kuri neigtų Aukščiausiojo Dievo Asmens egzistavimą. Ten pasakyta, kad Jis yra visų greičiausias. Tie, kurie skuba pirmi patekti į kitas planetas, be abejonių, yra asmenybės. Ar gali būti beasmenis Viešpats, kuris yra visų greičiausias? Beasmenė Aukščiausiojo Viešpaties samprata yra viena iš neišmanymo formų, kuri gimsta netobulai suvokiant Absoliučiąją Tiesą.

Neišmanėliai „religijos veikėjai“, vadinamųjų inkarnacijų „kūrėjai“, kurie atvirai pažeidžia Vedų nurodymus, klaidina savo pasekėjus ir už tai privalo eiti į tamsiausias visatos sritis. Paprastai Dievo inkarnacijomis šie impersonalistai dedasi prieš kvailius, nesusipažinusius su Vedų išmintimi. Ir jei tokie kvailiai turi bent kiek žinių, tai jų rankose jos tampa pavojingesnės už nežinojimą. Tokie impersonalistai negarbina net pusdievių, kaip kad nurodo šventraščiai. Tam tikromis aplinkybėmis šventraščiai rekomenduoja garbinti pusdievius, tačiau tuo pačiu primena, kad šiaip jau to daryti nėra jokio reikalo. „Bhagavad-gītoje“ (7.23) aiškiai pasakyta, kad pusdievių garbinimo vaisiai laikini. Materiali visata nėra amžina, todėl visa, kas gaunama materialaus pasaulio tamsybėse, irgi yra laikina. Kyla klausimas, kaip pasiekti realų ir amžiną gyvenimą?

Viešpats teigia, kad tas, kuris pasiekia Jį su atsidavimu Jam tarnaudamas (o tai vienintelis būdas prisiartinti prie Dievo Asmens), galutinai sutrauko gimimo ir mirties pančius. Kitaip sakant, išsivadavimas iš materijos gniaužtų visiškai pagrįstas žiniomis ir atsižadėjimu, kuris įgyjamas tarnaujant Viešpačiui. Įvairaus plauko „religijos veikėjai“ neturi nei žinių, nei yra atsižadėję materialaus gyvenimo. Daugelis jų, dangstydamiesi altruistine bei filantropine veikla ir religijos principų laikymusi, nori gyventi surakinti aukštinėmis materijos grandinėmis. Jie demonstruoja netikrus religinius jausmus, t. y. užsiima parodomąja atsidavimo tarnyste ir tuo pačiu metu atlieka įvairius amoralius poelgius. Ir, nepaisant to, jie laikomi dvasiniais mokytojais ir Dievo tarnais. Tokie religinių principų laužytojai negerbia autoritetingų *ācāryų*, šventųjų mokytojų, kurie priklauso mokinių sekai, besivadovaujančiai labai griežtais reikalavimais. Jiems nėra motais Vedų nurodymas *ācāryopāsana*: „Garbink *ācāryą*“. Jie nepaiso ir Kṛṣṇos žodžių „Bhagavad-gītoje“ (4.2): *evam paramparā-prāptam* — „Šis aukščiausias mokslas pasiekė mus mokinių seka“. Klaidindami plačiąją visuomenę, jie apsimeta *ācāryomis*, tačiau nesilaiko *ācāryoms* keliamų reikalavimų.

Šie sukčiai yra patys pavojingiausi žmonių visuomenės elementai. Kadangi valdžia yra bedievių rankose, valstybės įstatymai tokių apgavikų nebaudžia. Tačiau jiems nepavyks apeiti Aukščiausiojo įstatymų. „Bhagavad-gītoje“ Jis skelbia, kad pavydūs demonai, besidangstantys religijos pamokslininkų rūbais, bus nublokšti į tamsiausias pragaro sritis (Bg. 16.19–20). „Śrī Īsopaniṣada“ patvirtina, kad užbaigę dvasinių mokytojų „karjerą“, pasirinktą dėl jausminių malonumų, šie netikri tikintieji patenka į pačias bjauriausias visatos vietas.

TRYLIKTA MANTRA

अन्यदेवाहुः सम्भवादन्यदाहुरसम्भवात् ।
इति शुभ्रुम धीराणां ये नस्तद्विचचक्षिरे ॥ १३ ॥

*anyad evāhuḥ sambhavād
anyad āhur asambhavāt
iti śuśruma dhīrāṇām
ye nas tad vicacakṣire*

anyat—viena; *eva*—tikrai; *āhuḥ*—pasakyta; *sambhavāt*—garbinant Aukščiausiajį Viešpatį, visų priežasčių priežastį; *anyat*—kita; *āhuḥ*—pasakyta; *asambhavāt*—garbinant tai, kas nėra Aukščiausiasis; *iti*—taip; *śuśruma*—aš girdėjau; *dhīrāṇām*—iš netrikdomos dvasios autoritetų; *ye*—kurie; *naḥ*—mums; *tad*—šį dalyką; *vicacakṣire*—išsamiai paaiškino.

VERTIMAS

Pasakyta, kad vienoks rezultatas pasiekiamas garbinant aukščiausiąją visų priežasčių priežastį, bet visai kitoks — garbinant tai, kas nėra aukščiausia. Tai išgirdome iš netrikdomos dvasios autoritetų, kurie išsamiai tai paaiškino.

KOMENTARAS

Šioje *mantrroje* rekomenduojama klausytis netrikdomos dvasios autoritetų. Jei žmogus nesiklauso pamokymų iš *bona fide ācāryos*, kurio ramybės netrikdo permainos, vykstančios materialiam pasaulyje, transcendentinis pažinimas jam neprieinamas. *Bona fide* dvasinis mokytojas, kuris *śruti-mantras* (Vedų išmintį) taip pat išgirdo iš netrikdomo *ācāryos*, pats nieko neprasimano ir neteigia to, kas nėra pasakyta Vedų raštuose. „Bhagavad-gītā“ (9.25) aiškiai sako, kad tie, kurie garbina *pitrus* (protėvius), eina į protėvių planetas, primityvūs materialistai, norintys likti šiame pasaulyje, gimsta jame, o Viešpaties bhaktos, garbinantys vien Viešpatį

Kr̥ṣṇa, aukščiausiają visų priežasčių priežastį, pasiekia Jį dvasiniame danguje. Ši „Śrī Īsopaniṣados“ *mantra* patvirtina ir tą mintį, kad skirtingi garbinimo būdai teikia skirtingus rezultatus. Garbindami Aukščiausiąjį Viešpatį, mes pasieksime Jį amžinoje Jo buveinėje, o jei garbinsime pusdievius — Saulės ar Mėnulio dievus, be abejonų, pasieksime jų valdomas planetas. Tačiau jei trokštame pasilikti mūsų apgailėtinoje planetoje su visais mūsų plano komitetais ir plyšių kaišymo politika, suprantama, galime padaryti ir tai.

Autentiškuose šventraščiuose nerasime tvirtinimo, kad visi galų gale ateis į vieną tikslą, nesvarbu, kas ką veikia ir kam lenkiasi. Tas kvailas teorijas skleidžia apsišaukėliai „dvasiniai mokytojai“, neturintys nieko bendra su *parampara*, autentiška mokinių sekos sistema. *Bona fide* dvasinis mokytojas niekada nepasakys, kad visi keliai veda į tą patį tikslą ir kad nesvarbu, kaip ir kam lenktis — pusdieviui, Aukščiausiajam ar dar kam nors. Visiems juk aišku, kad pasiekti kelionės tikslą tegalima įsigijus bilietą iki norimos stotelės. Žmogus, nusipirkęs bilietą į Kalkutą, nuvyks į Kalkutą, bet ne į Bombėjų. Tuo tarpu vadinamieji „dvasiniai mokytojai“ sako, kad bet kuris kelias atves į galutinį tikslą. Tokios pasaulietinės, kompromisinės idėjos patraukia daug tamsuolių, kurie didžiuojasi prasimanytais dvasinio tobulėjimo metodais. Tačiau Vedos tam nepriitaria. Jeigu žmogus gavo žinias iš netikro dvasinio mokytojo, kuris nepriklauso autoritetingai mokinių sekai, jis negali pasiekti apčiuopiamų rezultatų. „Bhagavad-gītoje“ (4.2) Kr̥ṣṇa sako Arjunai:

*evam paramparā-prāptam
imam rājarṣayo viduḥ
sa kāleneha mahatā
yogo naṣṭaḥ parantapa*

„Šis aukščiausiasis mokslas pasiekė mus mokinių seka ir šitaip ji patyrė visi šventieji karaliai. Tačiau ilgainiui seka nutrūko, ir dabar, atrodo, šis mokymas bus prarastas“.

Tuo laiku, kai Viešpats Śrī Kr̥ṣṇa apsiereiškė žemėje, „Bhagavad-gītoje“ išdėstyti *bhakti-yogos* principai buvo iškraipyti. Todėl Viešpats turėjo atkurti mokinių seką ir jos pradininku pasirinko Arjuną, artimiausią Savo draugą ir bhaktą. Viešpats aiškiai pasakė Arjunai (Bg. 4.3), kad „Bhagavad-gītos“ tiesos yra suprantamos

jam todėl, kad Arjuna yra Viešpaties draugas ir bhakta. Kitaip sakant, tas, kuris nėra Viešpaties draugas ir bhakta, „Gītos“ nesupras. Tai taip pat reiškia, kad suprasti „Bhagavad-gītā“ tegalima einant Arjunos pėdomis.

Mūsų laikais nemaža tokių, kurie, neturėdami nieko bendra su Viešpačiu Kṛṣṇa ir Arjuna, verčia šį didingą dialogą ir kuria įvairias interpretacijas. Tokie interpretuotojai savaip aiškina „Bhagavad-gītos“ tekstus ir šventraščių vardu skelbia visokiausias nesąmones. Jie netiki nei Śrī Kṛṣṇa, nei amžinos Jo buveinės egzistavimu. Tad ar gali jie aiškinti „Bhagavad-gītā“?

Kṛṣṇa aiškiai sako, kad tik praradusieji sveiką nuovoką garbina pusdievius, tikėdamiesi iš jų menkų malonių (Bg. 7.20, 23). Knygos pabaigoje Kṛṣṇa pataria atsisakyti visų kitų kelių bei garbinimo būdų ir visiškai atsiduoti Jam (Bg. 18.66). Tačiau tvirtai tikėti Aukščiausiąjį Viešpatį gali tik žmonės, visiškai nusiplovę nuodėmes. O kiti toliau blaškysis po materialųjį pasaulį, įsikibę nėvykusių garbinimo formų, ir išklys iš teisingo kelio, klaidingai manydami, kad visi keliai veda į vieną tikslą.

Šioje *mantroje* labai svarbi reikšmė tenka žodžiui *sambhavāt* — „garbinant aukščiausiąją priežastį“. Viešpats Kṛṣṇa yra pirmapradis Dievo Asmuo, ir visa būtis yra kilusi iš Jo. „Bhagavad-gītoje“ (10.8) Viešpats sako:

*ahaṁ sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṁ pravartate
iti matvā bhajante mām
budhā bhāva-samanvitāḥ*

„Aš — dvasinių ir materialiuųjų pasaulių pradžia. Viskas kyla iš Manęs. Išmintingieji, gerai suvokiantys tai, su atsidavimu tarnauja Man ir garbina Mane iš visos širdies“.

Šiame posme Aukščiausiasis Viešpats labai tiksliai aprašo Save. Žodžiai *sarvasya prabhavaḥ* nurodo, kad Kṛṣṇa sukūrė visus mus, įskaitant Brahmą, Višņu ir Śivą. Kadangi šias tris svarbiausias materialaus pasaulio dievybes sukūrė Viešpats, Jis yra visko, kas egzistuoja materialiam ir dvasiniam pasauliuose, kūrėjas. „Atharva Vedoje“ („Gopāla-tāpanī Upaniṣada“ 1.24) rasime analogiškus žodžius: „Tai Viešpats Kṛṣṇa egzistavo prieš Brahmos sukūrimą ir

tai Jis perteikė Brahmai Vedų išmintį“. „Nārāyaṇa Upaniṣada“ (1) taip pat sako: „Tada Aukščiausiasis Asmuo Nārāyaṇa panoro sukurti gyvasias būtybes. Taip iš Nārāyaṇos gimė Brahmā. Nārāyaṇa sukūrė visus *prajāpačius*. Nārāyaṇa sukūrė Indrają. Nārāyaṇa sukūrė aštuonetają Vasu. Nārāyaṇa sukūrė vienuolika Rudrų. Nārāyaṇa sukūrė dvylika Ādityų“. Nārāyaṇa yra visiškas Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas, todėl Nārāyaṇa ir Kṛṣṇa yra viena ir tas pat. Panašius žodžius rasime ir „Nārāyaṇa Upaniṣadoje“ (4): „Devakī sūnus [Kṛṣṇa] yra Aukščiausiasis Viešpats“. Nārāyaṇos ir aukščiausiosios priežasties tapatumą pripažino ir patvirtino Śrīpāda Śaṅkarācārya, nors Śaṅkara nepriklauso *vaiṣṇavy*, t. y. personalistų, kultui. „Atharva Vedoje“ („Mahā Upaniṣada“ 1) taip pasakyta: „Pradžioje tebuvo Nārāyaṇa. Nebuvo nei Brahmos, nei Śivos, nei ugnies, nei vandens, nei žvaigždžių, nei saulės, nei mėnulio. Viešpats nebūna vienišas, Jis kuria, kaip Pats to nori“. Kṛṣṇa sako „Mokṣa-dharmoje“: „Aš sukūriau *prajāpačius* ir Rudras. Jie nepažįsta Manęs iki galo, nes Mano iliuzinė energija temdo jų protus“. „Varāha Purāṇoje“ pasakyta: „Nārāyaṇa — Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Iš Jo radosi keturgalvis Brahmā, taip pat Rudra, kuris vėliau tapo visa žinančiu“.

Taigi Vedų raštai patvirtina, kad Nārāyaṇa, arba Kṛṣṇa, yra visų priežasčių priežastis. „Brahma-saṁhitoje“ (5.1) taip pat pasakyta, kad Śrī Kṛṣṇa, Govinda, visų gyvųjų būtybių džiaugsmas ir pirminė visų priežasčių priežastis, yra Aukščiausiasis Viešpats. Iš tikrųjų mokytas žmogus žino apie tai iš liudijimų, kuriuos pateikia didieji išminčiai ir Vedos, todėl pasirenka Viešpatį Kṛṣṇą kaip vienintelį savo garbinimo objektą. *Budha*, arba tikrai mokytu, vadinamas žmogus, prisiekęs tegarbinti Kṛṣṇą.

Šis įsitikinimas susiformuoja, kai su tikėjimu ir meile klausomasi transcendentinės žinios iš netrikdomo *ācāryos* lūpų. Kas netiki Viešpačiu Kṛṣṇa ar nemylti Jo, tas neįtiki šia paprasta tiesa. Netikinčiuosius „Bhagavad-gītā“ (9.11) apibūdina žodžiu *mūḍha* — kvailys ar asilas. Pasakyta, kad *mūḍhos* išjuokia Dievo Asmenį, nes neturi išsamių žinių, kurias suteikia netrikdomi *ācāryos*. *Ācārya* negali būti tas, kurio dvasios pusiausvyrą gali sutrikdyti materialios energijos sukūrys.

Prieš išgirstant „Bhagavad-gītā“, šis materialus sukūrys išmušė iš pusiausvyros ir Arjuną, nes jis buvo prisirišęs prie savo šeimos,

visuomenės ir giminės. Kitaip sakant, Arjuna norėjo būti filantropas, pasaulietis, besilaikantis prievartos nenaudojimo įžadų. Tačiau, gavęs iš Aukščiausiojo Asmens Vedų žinias, kurios išdėstytos „Bhagavad-gītoje“, Arjuna tapo *budha*. Jis pakeitė savo nuomonę ir ėmė garbinti Viešpatį Śrī Kṛṣṇą — tą, kuris ir sumanė Kurukšetros mūšį. Kovodamas su savo vadinamaisiais giminaičiais, Arjuna garbino Viešpatį ir tokiu būdu tapo tyras Viešpaties bhakta. Šitai įmanoma tikrai garbinant tikrąjį, o ne tariamą „Kṛṣṇą“, kurį prasmiano kvailiai, nežinantys visų mokslo apie Kṛṣṇą vingrybių, dėstomų „Bhagavad-gītoje“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Pasak „Vedānta-sūtros“, *sambhūta* — tai gimimo ir egzistencijos šaltinis bei talpykla, į kurią po sunaikinimo viskas sugrįžta (*janmādy asya yataḥ*). „Śrīmad-Bhāgavatam“, to paties autoriaus „Vedānta-sūtros“ komentaruose, teigiama, kad visų emanacijų šaltinis negali būti negyvas akmuo ir kad Jis yra *abhijñā* — sąmoningas. Pirmapradis Viešpats Śrī Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ (7.26), kad Jis puikiai pažįsta praeitį, dabartį ir ateitį, ir kad niekas, net pusdieviai Śiva bei Brahmā, nepažįsta Jo iki galo. Be abejo, tie, kurių dvasios ramybę trikdo materialios egzistencijos bangos, negali pažinti Jo iki galo. Nemokšos „dvasiniai mokytojai“, ieškodami kompromisų, garbinimo objektu paverčia pačią žmoniją. Tačiau jie nesupranta, kad toks garbinimas apskritai neįmanomas, nes žmonija nėra tobula. Tai daryti tolygu laistyti medžio lapus, o ne jo šaknis. Laistyti reikia šaknis, tačiau ramybę praradusiems šių dienų lyderiams labiau rūpi lapai. Ir nors ant lapų be atodairos pilamas vanduo, medis džiūsta dėl drėgmės stokos.

„Śrī Īśopaniṣada“ pataria mums laistyti šaknis, visos gyvasties šaltinį. Žmonijos garbinimas, kai tarnaujama žmonių kūnams (o tai niekada nebus tobula tarnystė), yra ne toks svarbus, kaip tarnavimas sielai. Siela — tai šaknis, kurios pagal *karmos* dėsnį generuoja įvairių tipų kūnus. Tarnavimas žmonėms, teikiant jiems medicininę bei socialinę pagalbą ir sudarant galimybę mokytis, negali būti laikomas pasitarnavimu sielai, gyvai būtybei, nes tuo pat metu vargšams gyvuliams skerdyklose pjaunamos gerklės.

Turėdama skirtingų tipų kūnus, gyva būtybė nuolat patiria materialias kančias, kurias sukelia gimimas, senatvė, ligos ir mirtis. Žmogaus gyvybės forma — tai galimybė ištrūkti iš šių spąstų. Norint tai padaryti, tereikia atkurti prarastą gyvosios būtybės ryšį su

Aukščiausiuoju Viešpačiu. Viešpats Pats ateina mokyti pasiaukojimo Aukščiausiajam, *sambhūtai*, filosofijos. Realiai pasitarnauti žmonėms tegalima mokant juos iš visos širdies atsiduoti Aukščiausiajam Viešpačiui ir garbinti Jį kiek leidžia jėgos. Taip nurodo ši „Śrī Īsopaniṣados“ *mantra*.

Paprasciausias būdas garbinti Aukščiausiąjį Viešpatį mūsų neramiam amžiuje — tai klausytis pasakojimų apie Jo nepaprastus žygius ir juos šlovinti. Tačiau spekuliatyvūs mąstytojai Viešpaties žygius laiko žmogaus fantazijos vaisiumi, todėl vengia klausytis pasakojimų apie juos ir beprasmiu žodžių žaismu nori atitraukti nuo Jo naivuolių minios dėmesį. Užtuot klausęsi pasakojimų apie Viešpaties Krišnos darbus, jie reklamuoja save ir skatina pasekėjus aukštinti netikrus dvasinius mokytojus. Mūsų laikais tokių apsimetėlių žymiai padaugėjo, ir tyriems Viešpaties bhaktoms tapo rimta problema apsaugoti žmoniją nuo ateistinės propagandos, kurią skleidžia tokie apsimetėliai ir pseudoinkarnacijos.

Upaniṣados netiesiogiai kreipia mūsų dėmesį į pirminį Viešpatį Śrī Krišną, tačiau „Bhagavad-gītā“, apibendrinanti visas Upaniṣadų idėjas, tiesiogiai nurodo į Śrī Krišną. Todėl žmogus turėtų klausytis, ką apie Krišną kalba „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, nes taip iš jo sąmonės tolydžio išnyks visokios nešvarybės. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.2.17) sakoma: „Klausydamasis apie Viešpaties darbus, bhakta atkreipia į save Viešpaties dėmesį. Ir Viešpats, glūdintis kiekvienos gyvos būtybės širdyje, padeda bhaktai, atitinkamai jį pamokydamas“. Tą mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (10.10): *dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ yena mām upayānti te*.

Viešpats, pamokydamas mus iš vidaus, išvalo bhaktos širdį, suiterštą materialia aistra ir neišmanymu. Abhaktos yra aistros ir neišmanymo *guṇų* valdžioje. Aistra trukdo žmogui atsikratyti materialių troškimų, o tamsuolis žmogus negali pažinti nei savęs, nei Viešpaties. Taigi, kol žmogų veikia aistra ir neišmanymas, jis negali pažinti savęs, nors ir kaip stengtųsi atrodyti religingas. Iš Savo malonės Viešpats apsaugo bhaktą nuo aistros ir neišmanymo *guṇų* poveikio. Tokiu būdu bhakta pasiekia dorybę, o tai yra tobulo *brāhmaṇos* požymis. *Brāhmaṇa* gali būti laikomas kiekvienas, kuris, vadovaujamas *bona fide* dvasinio mokytojo, eina atsidavimo tarnystės keliu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (2.4.18) irgi sako:

*kirāta-hūṇāndhra-pulinda-pulkaśā
 ābhīra-śumbhā yavanāḥ khasādayaḥ
 ye 'nye ca pāpā yad-apāśrayāśrayāḥ
 śudhyanti tasmai prabhaviṣṇave namaḥ*

„Bet kuri žemos kilmės gyva esybė iš pačių nuodėmingiausių pasaulio kraštų gali tapti tyra, jeigu jai vadovauja visiškai pasikliaujantis Viešpačiu bhakta, nes Viešpats nepaprastai galingas. Aš lenkiuosi šiam Viešpačiui“.

Kai žmogus išsiugdo *brāhmaṇos* ypatybės, jis tampa laimingas ir su įkvėpimu tarnauja Viešpačiui. Dievo mokslas jam tampa lengvai suprantamas. Mokydamasis apie Dievą, žmogus palengva atsikrato materialių prisirišimų, ir Viešpaties malone jo nerimstantis protas tampa skaidrus it krištolas. Pasiekęs šią pakopą, žmogus tampa išsivadavusia siela ir visur regi Viešpatį. Taip ši *mantra* aprašo vieną iš tobulų žmogaus būsenų, kuri vadinasi *sambhavāt*.

KETURIOLIKTA MANTRA

सम्भृतिं च विनाशं च यस्तद् वेदोभयं सह ।
विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भृत्यामृतमश्नुते ॥ १४ ॥

*sambhūtim ca vināśam ca
yas tad vedobhayaṁ saha
vināśena mṛtyum tīrtvā
sambhūtyāmṛtam aśnute*

sambhūtim—amžiną Dievo Asmenį, Jo transcendentinį vardą, pavidalą, žaidimus, ypatybes, atributus, įvairovę Jo buveinėje ir pan.; *ca*—ir; *vināśam*—laikiną materialų kosminį pasaulį su jo pusdieviais, žmonėmis ir gyvūnais, kuriems būdingi netikri vardai, šlovė ir pan.; *ca*—taip pat; *yaḥ*—tas, kuris; *tat*—tai; *veda*—žino; *ubhayam*—abu; *saha*—kartu; *vināśena*—su visu tuo, kas pasmerkta išnykti; *mṛtyum*—mirtį; *tīrtvā*—peržengdamas; *sambhūtyā*—amžinoje Dievo karalystėje; *amṛtam*—nemirtingumu; *aśnute*—mėgaujasi.

VERTIMAS

Žmogus turi gerai pažinti Dievo Asmenį Šrī Kṛṣṇą ir transcendentinį Jo vardą, pavidalą, ypatybes bei žaidimus, taip pat laikiną materialią kūriniją su laikiniais jos pusdieviais, žmonėmis bei gyvūnais. Pažinęs tai, žmogus įveikia mirtį, iškyla virš efemeriško kosminio pasaulio ir amžinoje Dievo karalystėje gyvena amžiną, kupiną palaimos bei išmanymo gyvenimą.

KOMENTARAS

Vadinamoji mokslo pažanga padėjo žmonių civilizacijai pasiekti didelių laimėjimų materialinėje srityje: buvo sukurti kosminiai lai-

vai, įvaldyta atominė energija ir t. t. Tačiau jai nepavyko išvaduoti žmogaus iš gimimo, senatvės, ligų ir mirties. Kaskart, kai išmincingas žmogus klausia vadinamųjų mokslininkų apie kančią, kurią gimdo gimimas, senatvė, ligos ir mirtis, jie išsisukinėja, sakydami, kad materialusis mokslas tobulėja ir ilgainiui sugebės padaryti žmogų nemirtingą, nesenstantį ir nesergantį. Tokie atsakymai rodo, kad mokslininkai visiškai nepažįsta materialios gamtos. Materialioje gamtoje veikia labai griežti dėsniai. Visa, kas materialu, pergyvena šešis kitimo etapus: gimsta, auga, kurį laiką išsilaiko, kinta, vysta ir galiausiai miršta. Šių šešių pokyčių neišvengia niekas, kas turi ryšio su materialiąja gamta, todėl niekas materialiam pasaulyje — nei pusdievis, nei žmogus, nei gyvūnas, nei augalas — negali gyventi amžinai.

Kiekviena gyvybės rūšis turi savo gyvenimo trukmę. Viešpats Brahmā, viršiausia materialios visatos gyva būtybė, gyvena milijonų milijonus metų, o mažyčio mikrobo gyvenimas trunka vos kelias valandas. Tačiau niekas nėra amžina materialiam pasaulyje. Tam tikromis sąlygomis daiktai atsiranda arba yra sukuriami ir kurių laiką egzistuoja, o jeigu jų gyvenimas trunka kiek ilgiau, jie auga, dauginasi ir tolydžio vysta, kol visiškai išnyksta. Pagal šiuos dėsnius, anksčiau ar vėliau turi mirti ir patys Brahmos, kurių skirtingose visatose yra milijonai. Todėl visa materiali visata vadinama Mṛtyuloka, mirties kraštu.

Mokslininkai materialistai ir politikai mūsų planetą mėgina padaryti nemirtingųjų pasauliu, nes neturi jokių žinių apie dvasinę gamtą, kur nėra mirties. Taip yra dėl to, kad jie visiškai nesusipažino su Vedų raštais, kurių puslapiuose sukauptas brandus transcendentinis patyrimas. Deja, šiuolaikinis žmogus nelinkęs semtis žinių iš Vedų, Purāṇų bei kitų šventraščių.

„Viṣṇu Purāṇa“ (6.7.61) pasakoja:

*viṣṇu-śaktiḥ parā proktā
kṣetrajñākhyā tathā parā
avidyā-karma-samjñānya
ṛtīyā śaktir iṣyate*

Dievo Asmuo, Viešpats Viṣṇu, valdo įvairias energijas — *parā*

(aukštesniąją) ir *aparā* (žemesniąją energiją). Gyvosios esybės priklauso aukštesniajai energijai. Materialioji energija, kurios nelaisvėje mes esame, yra žemesnioji energija. Materialioji kūrinija egzistuoja žemesniosios energijos dėka, ji aptemdo gyvosios esybės sąmonę neišmanymo skraiste (*avidyā*) ir priverčia ją veikti karmiškai. Tačiau egzistuoja ir kita, aukštesniosios energijos dalis, kuri skiriasi tiek nuo materialiosios, arba žemesniosios energijos, tiek ir nuo gyvųjų esybių. Ši energija sudaro amžiną, nemirtingą Viešpaties buveinę. Apie tai liudijama „Bhagavad-gītoje“ (8.20):

*paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati*

Visos materialios planetos — aukštesniosios, žemesniosios ir vidurinėsios, įskaitant Saulę, Mėnulį ir Venerą, — išsibarsčiusios po visą visatą. Šios planetos egzistuoja tol, kol gyvena Brahmā. Tačiau kai kurios žemesniosios planetos yra sunaikinamos, pasibaigus vienai Brahmos dienai, o kitą Brahmos dieną jos vėl kuriamos. Aukštesniosiose planetose laikas skaičiuojamas kitaip negu Žemėje. Vieneri mūsų metai daugelyje aukštesniųjų planetų prilygsta dvidešimt keturioms valandoms, t. y. vienai parai. Pagal šių planetų laiką keturi Žemės amžiai (Satya, Tretā, Dvāpara ir Kali) tetrunka dvylika tūkstančių metų. Šis laiko tarpsnis, padaugintas iš tūkstančio, sudaro vieną Brahmos dieną, tiek trunka ir Brahmos naktis. Tokios trukmės dienos ir naktys sudaro mėnesius ir metus, o Brahmā gyvena šimtą metų. Brahmos gyvenimo pabaigoje visas kosminis pasaulis sunaikinamas.

Užslinkus Brahmos nakčiai, gyvosios būtybės, gyvenančios aukštesniosiose planetose — Saulėje ir Mėnulyje, taip pat Martyalokos, Žemės planetos, bei žemesniųjų planetų gyventojai nugrimzta į naikinimo vandenį. Brahmos naktį nė viena gyva būtybė, jokia gyvybės rūšis, neturi išreikšto pavidalo, nors kaip dvasinės esybės jos tebeegzistuoja. Toks neišreikštas būvis vadinasi *avyakta*. Pasibaigus Brahmos gyvenimui, kai pradedama naikinti visa visata, prasideda kitas *avyaktos* periodas. Tačiau be pasaulio, kuris pergyvena

du neišreikštosios būties periodus, yra dar ir dvasinė atmosfera, arba gamta. Šioje atmosferoje plauko daugybė dvasinių planetų, kurios egzistuoja amžinai — net tada, kai pasibaigus Brahmos gyvenimui sunaikinamos visos materialios visatos planetos. Materialių visatų yra labai daug ir visas jas valdo Brahmos, tačiau visas Brahmos valdomas kosminis pasaulis tesudaro vos vieną ketvirtadalį visos Viešpaties energijos (*ekapāda-vibhūti*). Tai žemesnioji energija. Anapus Brahmos valdų driekiasi dvasinė gamta, kuri vadinasi *tripād-vibhūti* ir sudaro tris ketvirtadalius Viešpaties energijos. Tai aukštesnioji energija, arba *parā-prakṛti*.

Aukščiausiasis Asmuo, viešpataujantis dvasiniame pasaulyje, yra Viešpats Śrī Kṛṣṇa. „Bhagavad-gīto“ tvirtinimu (8.22), prie Jo galima priartėti tiktai su besąlygišku atsidavimu tarnaujant Jam. Kiti metodai: *jñāna* (filosofija), *yoga* (misticizmas) ar *karma* (veikla dėl naudos) — tam netinka. *Karmiai* — žmonės, triūsiantys dėl naudos, gali pasikelti į Svargalokos planetas, prie kurių priskiriama Saulė bei Mėnulis. *Jñāniai* ir *yogai* gali pasiekti dar aukštesnes planetas, pavyzdžiui, Maharloką, Tapoloką ir Brahmaloką. O tie, kurie dar toliau pažengė, vykdydami atsidavimo tarnystę, patenka į dvasinę gamtą — arba į švytinčią kosminę atmosferą dvasiniame danguje (Brahmaną), arba į Vaikuṅthos planetas, nelygu, kokios jų ypatybės. Tačiau viena yra tikrai aišku — niekas nepateks į dvasines Vaikuṅthos planetas be atsidavimo tarnystės patirties.

Materialiose planetose kiekvienas — nuo Brahmos iki skruzdėlės, stengiasi valdyti materialią gamtą, ir tai vadinasi materializmo liga. Kol gyva būtybė serga šia liga, ji priversta nuolat keisti kūnus. Kad ir kokį pavidalą ji gautų — žmogaus, pusdievio ar gyvulio, ji dukart neišvengiamai pateks į neišreikštą būvį — per naikinimą, kuris vyksta Brahmos naktį, ir naikinimą pasibaigus Brahmos gyvenimui. Jei mes nenorime nuolatos gimti ir mirti, jei norime atsikratyti gimimo ir mirties palydovų — senatvės ir ligų, turime stengtis patekti į dvasines planetas, kur galėsime amžinai gyventi drauge su Viešpačiu Kṛṣṇa arba Jo visiškais ekspansijomis, Nārāyaṇomis. Viešpats Kṛṣṇa ir Jo visiškos ekspansijos viešpatauja visose dvasinėse planetose, kurių yra nesuskaitoma daugybė. Tai patvirtina *śruti-mantros*: *eko vaṣī sarva-gāḥ kṛṣṇa īdyaḥ, eko 'pi san bahudhā yo 'vabhāti* („Gopāla-tāpani Upaniṣada“ 1.3.21).

Niekas negali primesti savo valios Kṛṣṇai. Tai sąlygota siela trokšta viešpatauti materialioje gamtoje, tačiau ji yra priversta paklusti materialios gamtos dėsniams ir kenčia, vis iš naujo gimdama ir mirdama. Viešpats nužengia į žemę atkurti religijos principų, ir pats svarbiausias iš šių principų — išsiugdyti norą atsiduoti Viešpačiui. Toks esmingiausias Viešpaties nurodymas „Bhagavad-gītoje“ (18.66): *sarva-dharmān parityajya mām ekam śaraṇam vraja* — „Atmesk visus kitus siekius ir tiesiog atsiduok Man“. Tačiau kvailiai tuoj apipynė šį nurodymą savo interpretacijomis ir toliau mėgina įvairiausiais būdais klaidinti žmones. Žmonės skatinami steigti ligonines, o ne mokytis atsidavimo tarnystės, kuri padėtų jiems patekti į dvasinę karalystę. Jie mokomi domėtis tokia veikla, kuri teikia laikiną palengvėjimą, tačiau niekada nesuteikia tikros laimės. Norėdami sutramdyti siautėjančias gamtos jėgas, jie steigia įvairiausias visuomenines ir pusiauvalstybines organizacijas, tačiau iš tikrųjų nežino, kaip tą visagalę stichiją apraminti. Daugybė žmonių garsėja kaip didžiausi „Bhagavad-gītos“ žinovai, tačiau šie žinovai pro pirštus praleidžia svarbiausias „Gītos“ tiesas, kuriose mokoma, kaip numaldyti materialiąją gamtą. Tuo tarpu „Bhagavad-gītoje“ (7.14) aiškiai pasakyta, kad vienintelis būdas numaldyti visagalę gamtą — pažadinti savyje Dievo sąmonę.

Ši „Śrī Īsopaniṣados“ *mantra* moko, kad lygia greta reikia gerai pažinti tiek *sambhūti* (Dievo Asmenį), tiek *vināśq* (laikiną materialųjį pasaulį). Pažinus vien tik laikiną materialųjį pasaulį, nieko negalima išgelbėti, nes gamtoje nuolat vyksta naikinimo procesas (*ahany ahany bhūtāni gacchantīha yamālayam*). Naujų ligoninių steigimas neišgelbės nieko nuo naikinančių gamtos jėgų. Išsigelbėti žmogus tegali, gavęs išsamių žinių apie amžiną, palaimos ir išmanymo kupiną gyvenimą. Vedų tikslas — išmokyti žmones meno, kaip pasiekti amžinąjį gyvenimą. Žmonės dažnai žavisi tuo, kas laikina ir grindžiama jutiminiais malonumais, tačiau vergavimas jūtimų objektams klaidina žmogų ir skatina jo degradavimą.

Todėl mes, pasirinkę teisingą kelią, turime gelbėti tiek save, tiek savo artimą. Tiesa negali patikti ar nepatikti. Tiesa yra tiesa. Jei mes norime, kad mums netektų nuolat gimti ir mirti, turime su atsidavimu tarnauti Viešpačiui. Čia negali būti kompromisų, nes tai — būtinybė.

PENKIOLIKTA MANTRA

हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्त्रापिहितं मुखम् ।

तत् त्वं पूषन्नपावृषु सत्यधर्माय दृष्टये ॥ १५ ॥

*hiraṇmayena pātreṇa
satyasyāpihitam mukham
tat tvam pūṣann apāvṛṇu
satya-dharmāyā dṛṣṭaye*

hiraṇmayena — auksinio švytėjimo; *pātreṇa* — akinančios šviesos skraistės; *satyasya* — Aukščiausiosios Tiesos; *apihitam* — slepiamas; *mukham* — veidas; *tat* — šią skraistę; *tvam* — Savo; *pūṣan* — o globėjau; *apāvṛṇu* — malonėk pašalinti; *satya* — tyram; *dharmāya* — bhaktai; *dṛṣṭaye* — apsireikšdamas.

VERTIMAS

O Viešpatie, visos gyvybės globėjau, akinamas švytėjimas slepia tikrajį Tavo veidą. Praskleiski šią šviesos skraistę ir pasirodyk Savo tyram bhaktai.

KOMENTARAS

„Bhagavad-gītoje“ (14.27) Viešpats taip aprašo akinamą Savo kūno švytėjimą (*brahmajyoti*):

*brahmaṇo hi pratiṣṭhāham
amṛtasyāvyayasya ca
śāśvatasya ca dharmasya
sukhasyaikāntikasya ca*

„Aš esu beasmenio Brahmano pagrindas. Brahmanas yra nemirtingas, nesunaikinamas ir amžinas. Brahmanas — tai pirminė aukščiausios laimės būseną“.

Brahmanas, Paramātmā ir Bhagavānas — tai trys vienos ir tos pačios Absoliučiosios Tiesos aspektai. Pradedančiajam lengviausiai suvokiamas Brahmanas. Paramātmą, Supersielą, pažįsta jau dvasiškai patobulėjęs žmogus. Ir visgi tobuliausia Absoliučiosios Tiesos pažinimo pakopa yra Bhagavāno pažinimas. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (7.7). Viešpats čia sako, kad Jis yra galutinė Absoliučiosios Tiesos išraiška (*mattaḥ paratarān nānyat*). Todėl Kṛṣṇa yra *brahmajyoti* bei visa aprėpiančios Absoliučiosios Tiesos aspekto, Paramātmos, šaltinis. Toliau „Bhagavad-gītoje“ (10.42) Kṛṣṇa plėtoja šią mintį:

*atha vā bahunaitena
 kim jñātena tavārjuna
 viṣṭabhyāham idam kṛtsnam
 ekāṁśena sthito jagat*

„Tačiau ar būtina, Arjuna, taip nuodugniai viską žinoti? Juk viena mažyte Savo dalele Aš aprėpiu ir palaikau visą šią visatą“. Taip viena visiškoji Viešpaties ekspansija, visa aprėpianti Paramātmā, palaiko ištisą materialią kosmoso kūriniją ir visa tai, kas egzistuoja dvasiniame pasaulyje. Todėl ši „Śrī Īsopaniṣados“ *śruti-mantra* vadinama Viešpatį *pūṣan*, viršiausiu globėju.

Dievo Asmuo Śrī Kṛṣṇa yra kupinas transcendentinės palaimos (*ānanda-mayo 'bhyāsāt*). Kai prieš 5 000 metų Jis apsiereiškė Indijoje, Vṛndāvanoje, nuo pat vaikystės Jis buvo kupinas transcendentinio džiaugsmo. Užmušti demonę Pūtana, demonus Agha, Baką ir Pralambą Jam tebuvo maloni pramoga. Vṛndāvanos kaime Jis džiugiai leido laiką su Savo motina, broliu bei draugais, o kai Jis imdavosi išdaigininko sviesto vagiliaus vaidmens, visus aplinkinius pagaudavo nežemiška palaima. Sviesto vagiliaus vardas — jokia gėda, nes, vogdamas sviestą, Viešpats teikė daug džiaugsmo Savo tyriems bhaktoms. Visus Savo žygius Vṛndāvanoje Viešpats atliko, tenorėdamas suteikti malonumo Savo draugams. Viešpats apreiskė šiuos žaidimus, siekdamas patraukti Absoliučiosios Tiesos ieškotojų — spekuliatyviųjų mąstytojų ir akrobatų, praktikuojančių vadinamąją *haṭha-yogā*, dėmesį.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.12.11) Śukadeva Gosvāmis kalba apie Viešpaties ir Jo draugų piemenukų vaikystės žaidimus:

*itthaṁ satāṁ brahma-sukhānubhūtyā
dāsyāṁ gatānāṁ para-daivatena
māyāśritānāṁ nara-dārakeṇa
sākaṁ vijahruḥ kṛta-puṇya-puñjāḥ*

„Taip piemenėliai žaisdavo su Kṛṣṇa, su Tuo, kurį *jñāniai* suvokia kaip Brahmano švytėjimo šaltinį ir nori į Jį įsilieti, su Tuo, kurį amžinai tarnauti Viešpačiui pasiryžę bhaktos laiko Aukščiausioju Dievo Asmeniu, ir su Tuo, kurį paprasti žmonės laiko paprasčiausiu vaiku. Ankstesniuose gyvenimuose piemenėliai buvo padarę daug gerų darbų, todėl galėjo štai šitaip bendrauti su Aukščiausioju Dievo Asmeniu“.

Taigi Viešpats drauge su Savo dvasiniais palydovais visada skendi transcendentiniuose, meilės kupinuose žaidimuose. Viešpatį ir Jo palydovus sieja įvairūs ryšiai: *sānta* (neutralūs), *dāsyā* (tarnystės), *sakhya* (draugystės), *vātsalya* (tėviškos meilės) ir *mādhurya* (sutuoktinių meilės).

Pasakyta, kad Viešpats niekada nekelia kojos iš Vṛndāvana-dhāmos, todėl gali kilti klausimas, kaip Jis tvarko kūrinių reikalus. „Bhagavad-gītā“ (13.14–18) atsako: Viešpaties pilnavertė dalis Paramātmā, Supersiela, aprėpia visą visatą. Ir nors nei su materialaus pasaulio kūrimu, nei su jo palaikymu ar naikinimu Pats Viešpats neturi nieko bendra, kaip Paramātmā (Supersiela), Jis yra ir kūrimo, ir palaikymo, ir naikinimo priežastis. Visos gyvosios esybės yra *ātmos*, sielos, o svarbiausioji, visas jas valdanti *ātmā* yra Paramātmā, Supersiela.

Dievo pažinimo sistema, kuri čia dėstoma, iš tikrųjų yra didis mokslas. Materialistai mato ir gali analizuoti tik dvidešimt keturis materialios kūrinijos veiksnius, nes jie labai nedaug težino apie *puruṣā*, Viešpatį. Akinantis *brahmajyoti* švytėjimas transcendentalistus impersonalistus visiškai išmušė iš vėžių. Kas nori iki galo pažinti Absoliučiąją Tiesą, tas turi prasiskverbti pro dvidešimt keturių materijos pradmenų uždangą ir akinančio švytėjimo skraistę. Vienoje iš maldų „Śrī Īsopaniṣada“ kalba apie Viešpaties akinamos šviesos, *hiraṇmaya-pātros*, pašalinimą. Nepašalinus tos šviesos, negalima pamatyti tikrojo Dievo Asmens veido, t. y. iš tikrųjų pažinti Absoliučiąją Tiesą.

Aukščiausiojo Dievo Asmens Paramātmos aspektas — tai viena

iš trijų visiškų Jo ekspansijų, arba *viṣṇu-tattvų*, kurios dar žinomos kaip *puruṣa-avatāros*. Viena iš šių *viṣṇu-tattvų*, esanti mūsų visatos viduje, vadinasi Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Tai Viṣṇu, kuris priklauso svarbiausių dievybių trijadai (Brahmā, Viṣṇu ir Śiva) ir kuris yra visa aprėpianti Paramātmā, glūdinti visų be išimties individualių gyvų esybių širdyse. Antroji šios visatos *viṣṇu-tattva* vadinasi Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Tai bendra visų gyvų esybių Supersiela. Viršesnis už šiuos du Viṣṇu yra Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, kuris guli Priežasių Vandenyne. Jis — visų visatų kūrėjas. *Yogos* sistema moko rimtą pasekėją pakilti virš dvidešimt keturių materialijų kosminio pasaulio pradmenų ir savo akimis pamatyti *viṣṇu-tattvas*. Empirinė filosofija padeda patirti beasmenį *brahmajyoti*, akinamą transcendentinio Viešpaties Śrī Kṛṣṇos kūno švytėjimą. „Bhagavad-gītā“ (14.27) ir „Brahma-saṁhitā“ (5.40) patvirtina, kad *brahmajyoti* švytėjimą skleidžia Kṛṣṇa:

*yasya prabhā prabhavato jagad-aṅḡa-koṭi-
koṭiṣv aśeṣa-vasudhādi vibhūti-bhinnam
tad brahma niṣkalam anantam aśeṣa-bhūtaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Milijonų milijonuose visatų yra nesuskaičiuojama daugybė planetų. Kiekviena jų turi savo vietą kosmose ir yra nepakartojama. Visos šios planetos yra susitelkusios atokiame *brahmajyoti* kamputyje. *Brahmajyoti* — tai niekas kita, kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens, kurį aš garbinu, spinduliai“. Ši „Brahma-saṁhitos“ *mantra* liudija apie tai, kad jos autorius yra iš tiesų paniręs į Absoliučiąją Tiesą, ir jos žodžius patvirtina aptariamoji, penkioliktoji „Śrī Īsopaniṣados“ *śruti-mantra*. Ši „Īsopaniṣados“ *mantra* — tai nuoširdi malda Viešpačiui, kurioje prašoma pašalinti *brahmajyoti*, kad būtų galima pamatyti tikrąjį Viešpaties veidą. *Brahmajyoti* švytėjimas smulkiai aprašytas ir keliuose „Muṇḍaka Upaniṣados“ *mantrose* (2.2.10–12):

*hiraṇmaye pare kośe
virajāṁ brahma niṣkalam
tac chubhraṁ jyotiṣāṁ jyotis
tad yad ātma-vido viduḥ*

*na tatra sūryo bhāti na candra-tāraḥ
nemā vidyuto bhānti kuto 'yam agniḥ
tam eva bhāntam anubhāti sarvaṁ
tasya bhāsā sarvaṁ idaṁ vibhāti*

*brahmaivedam amṛtaṁ purastād brahma
paścād brahma dakṣinatas cottareṇa
adhaś cordhvaṁ ca prasṛtaṁ brahmai-
vedaṁ viśvaṁ idaṁ variṣṭham*

„Bekraštėje dvasinėje karalystėje, anapus materijos kiauto, švyti materijos nepalietas Brahmanas. Jo akinamai balta šviesa transcendentalistai laiko visų šviesų šviesa. Dvasinėje karalystėje nereikalinga nei saulės šviesa, nei mėnesiena, nei ugnis ar elektra. Materialaus pasaulio šviesa tėra šios pirminės šviesos blausus atšvaitas. Brahmanas plyti priešakyje mūsų ir už mūsų nugaros, Jis šiaurėje, pietuose, rytuose ir vakaruose, viršum mūsų galvos ir po mūsų kojomis. Kitaip sakant, viršiausioji Brahmano šviesa pasklidusi visur, ir materialiam, ir dvasiniam danguje“.

Iki galo pažinti tiesą — tai suvokti Kṛṣṇą, kaip Brahmano švytėjimo pirminį šaltinį. Išsamių mokslo žinių apie Kṛṣṇą galime pasisemti „Śrīmad-Bhāgavatam“ bei kituose šventraščiuose. „Śrīmad-Bhāgavatam“ autorius Śrīla Vyāsadeva teigia, kad apie Aukščiausiąją Tiesą vienas kalba kaip apie Brahmaną, kitas — kaip apie Paramātmą, o trečias — kaip apie Bhagavāną, nelygu, kiek kas yra Ją pažinęs. Śrīla Vyāsadeva niekur neteigė, kad Aukščiausioji Tiesa yra *jīva*, paprasta gyva esybė. Gyvos esybės negalima laikyti visagale Aukščiausiąja Tiesa. Jeigu ji būtų Aukščiausiasis, tai jai nereiktų prašyti Viešpaties, kad Jis praskleistų akinamą skraistę ir parodytų Savo tikrąjį pavidalą.

Taigi galima daryti išvadą, kad žmogus, kuris neturi žinių apie Aukščiausiosios Tiesos galias, tegali būti pažinęs Brahmaną. Analogiškai, žmogus, suvokiantis materialias Viešpaties galias, bet neturintis žinių apie dvasines, arba turintis jų per mažai, yra pažinęs Paramātmą. Pažinus tiek Brahmaną, tiek Paramātmą, Aukščiausioji Tiesa teatsiskleidžia dalinai. Tačiau kai nukrinta *hiraṇmaya-pātro*s skraistė ir žmogus pažįsta Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Śrī Kṛṣṇą visoje Jo didybėje, jis suvokia, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa, žino-

mas Vāsudevos vardu, yra viskas: Brahmanas, Paramātmā ir Bhagavānas (*vāsudevaḥ sarvam iti*). Jis, Bhagavānas, — tai medžio šaknis, o Brahmanas ir Paramātmā — jo šakos.

„Bhagavad-gītā“ (6.46–47) lygina ir apibūdina tris transcendentalistų tipus: beasmenio Brahmano garbintojus (*jñānīus*), Paramātmos garbintojus (*yogus*) ir atsidavusius Viešpaties Śrī Kṛṣṇos pasekėjus (*bhaktas*). „Bhagavad-gītā“ teigia, kad studijuojantys Vedas *jñāniai* tobulesni už paprastus žmones, kurie dirba dėl naudos. Už *jñānīus* tobulesni *yogai*, o iš visų *yogų* tobuliausias yra tas, kuris visas savo jėgas atiduoda tarnauti Viešpačiui. Apibendrinant galima teigti, kad filosofas yra tobulesnis už tą, kuris dirba dėl naudos, o mistikas tobulesnis už filosofą. O iš visų *yogų* mistikų tobuliausi yra tie, kurie praktikuoja *bhakti-yogą* ir nuolat tarnauja Viešpačiui. „Śrī Īsopaniṣada“ nukreipia mus siekti šio tobulumo.

ŠEŠIOLIKTA MANTRA

पूषणेकर्षे यम सूर्य प्राजापत्य व्यूह रश्मीन् समूह
तेजो यत् ते रूपं कल्याणतमं तत् ते पश्यामि
योऽसावसौ पुरुषः सोऽहमस्मि ॥ १६ ॥

*pūṣann ekarṣe yama sūrya prājāpatya
vyūha raśmīn samūha tejo
yat te rūpam kalyāṇatamaṁ tat te paśyāmi
yo 'sāv asau puruṣaḥ so 'ham asmi*

pūṣan—o saugotojau; *ekarṣe*—pirmapradi filosofe; *yama*—reguliatyvusis principe; *sūrya*—*sūryu* (didžių bhaktų) tikslė; *prājāpatya*—*prājāpačių* (žmonijos protėvių) geradary; *vyūha*—malonėki pašalinti; *raśmīn*—spindulius; *samūha*—malonėki nutraukti; *tejaḥ*—švytėjimą; *yat*—kad; *te*—Tavo; *rūpam*—pavidalą; *kalyāṇa-tamam*—ypatingai palankų; *tat*—tą; *te*—Tavo; *paśyāmi*—matyčiau; *yaḥ*—tas, kuris yra; *asau*—kaip saulė; *asau*—tas; *puruṣaḥ*—Dievo Asmuo; *saḥ*—pats; *aham*—aš; *asmi*—esu.

VERTIMAS

O Viešpatie, Tu — pirmapradis filosofas, visatos globėjas, reguliatyvusis principas, galutinis tyrų bhaktų tikslas, žmonijos protėvių geradarys! Praskleiski transcendentinę Savo akinamų spindulių skraistę, kad galėčiau išvysti Tavo palaimingą pavidalą. Tu — amžinasis Aukščiausiasis Dievo Asmuo, panašus į saulę, kaip ir aš pats.

KOMENTARAS

Saulė ir jos spinduliai kokybiškai tapatūs. Kokybės prasme gyvos esybės ir Viešpats irgi yra tapatūs. Saulė viena, o molekulių jos

spinduliuose yra nesuskaičiuojama daugybė. Saulės spinduliai yra jos dalis, o visa Saulė — tai Saulės rutulys ir jo skleidžiami spinduliai. Saulėje gyvena Saulės dievas, analogiškai aukščiausioje dvasinėje planetoje Goloka Vṛndāvanoje, kuri skleidžia *brahmajyoti* šviesą, gyvena Viešpats ir ten vyksta amžini Jo žaidimai. Tai patvirtina „Brahma-saṁhitā“ (5.29):

*cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa-
lakṣāvṛteṣu surabhīr abhipālayantam
lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Lenkiuosi Govindai, pirmapradžiam Viešpačiui, pirminiam gimdytojui. Buveinėse, kupinose dvasinių brangakmenių, tarp milijonų troškimų medžių Jis gano karves, kurios patenkina visus norus. Jam su didžiausia pagarba ir meile nuolat tarnauja šimtai ir tūkstančiai Lakṣmī, sėkmės deivių“.

„Brahma-saṁhitoje“ rašoma, kad *brahmajyoti* — tai spinduliai, kuriuos skleidžia aukščiausioji dvasinė planeta Goloka Vṛndāvana, kaip kad spindulius skleidžia Saulės rutulys. Neprisiskverbęs pro akinantį *brahmajyoti* spindesį, neišmanoma pamatyti Viešpaties karalystės. Apakintas *brahmajyoti* šviesos, filosofas impersonalistas nemato nei Viešpaties buveinės, nei transcendentinio Jo pavidalo. Turėdamas labai menkas ir ribotas žinias, mąstytojas impersonalistas nesuvokia visų palaimingiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos pavidalo. Todėl šioje maldoje „Śrī Īsopaniṣada“ prašo Viešpaties praskleisti akinančių *brahmajyoti* spindulių skraistę, kad tyras bhakta galėtų išvysti palaimingą transcendentinį Jo pavidalą.

Pažinus beasmenį *brahmajyoti*, patiriamas Aukščiausiojo gėrio aspektas, o pažinus Paramātmą — visa aprėpiantį Aukščiausiojo aspektą, patiriamas dar ryškesnis prašviesėjimas. Savo akimis išvydęs Patį Dievo Asmenį, bhakta pažįsta didžiausią gėrį spinduliuojantį Aukščiausiojo aspektą. Aukščiausioji Tiesa negali būti beasmenė, nes šioje *mantrroje* į Ją kreipiamasi kaip į pirmapradį filosofą, visatos globėją ir geradarį. Tokia „Śrī Īsopaniṣados“ išvada. Žodis *pūṣan* („globėjas“) ypač reikšmingas, nes Viešpats globoja visas būtybes, o Savo bhaktoms Jis ypač dėmesingas. Prisiskverbęs pro beasmenį *brahmajyoti* ir regėdamas Viešpaties asmenybę

bei amžina, didžiausiąjį gerį spinduliuojantį Jo pavidalą, bhakta visiškai suvokia Absoliučiąją Tiesą.

„Bhagavat-sandarbhoje“ Śrīla Jīva Gosvāmis rašo: „Absoliučioji Tiesa galutinai pažįstama kaip Dievo Asmuo, nes Jis yra visagalis ir valdo visas transcendentines galias. Pažinus *brahmajyoti*, visa Absoliučiosios Tiesos galybė iki galo dar neatsiskleidžia. Taigi Brahmano pažinimas tėra dalinis Dievo Asmens pažinimas. O išminčiai, pirmasis žodžio *bhagavān* skiemuo (*bha*) turi dvi reikšmes: „tas, kuris parūpina viską“ ir „tas, kuris saugo“. Antrasis skiemuo (*ga*) reiškia „vadovas“, „vadas“ arba „kūrėjas“. Skiemuo *vān* pažymi, kad kiekviena būtybė gyvena Jame ir kad Jis gyvena kiekvienoje būtybėje. Kitaip sakant, transcendentinis garsas *bhagavān* reiškia neribotą išmintį, galybę, energiją, turtus, jėgą bei įtaką, ir visa tai neturi nė menkiausios materialios iliuzijos žymės“.

Viešpats labai rūpinasi Savo tyrais bhaktomis ir padeda jiems palengva artėti prie tobulumo — meilės Dievui. Jis vadovauja Savo bhaktoms ir galų gale įgyvendina tai, ko jie siekia per atsidavimo tarnystę, — dovanoja jiems Save. Nepriežastine Viešpaties malone bhaktos išvysta Jį savo akimis. Taigi Viešpats padeda Savo bhaktoms patekti į aukščiausią dvasinę planetą Goloka Vṛndāvaną. Būdamas kūrėjas, Jis apdovanoja Savo bhaktą visomis reikalingomis ypatybėmis, kad šis galiausiai pasiektų Jį. Viešpats yra visų prieščių priežastis, o kadangi Jis Pats Sau neturi priežasties, Jis yra pirminė priežastis. Vadinasi, apreikšdamas Savo vidinę galią, Jis semiasi džiaugsmo iš Savojo „Aš“. Išorinė galia nėra tiesioginė Jo išraiška, nes Jis išsiplečia *puruṣū* pavidalais ir būtent per šiuos pavidalus Jis palaiko materialųjį kosminį pasaulį. Šių ekspansijų pagalba Viešpats jį kuria, palaiko ir naikina.

Gyvosios esybės irgi yra atskiros Viešpaties „Aš“ ekspansijos. Kai kurios iš jų, pačios norėdamos tapti viešpačiais, ima mėgdžioti Aukščiausiąjį Viešpatį, ir tada Jis leidžia joms persikelti į kosmoso kūriniją ir suteikia galimybę iki galo patenkinti savo norą valdyti gamtą. Viešpaties neatsiejamų dalelių, gyvų esybių, buvimas išjudina reiškinį pasaulį, kuriame galioja veiksmo ir atoveiksmio dėsnis. Taip gyvoms esybėms suteikiamos puikiausios galimybės valdyti materialią gamtą, tačiau pirminis valdovas vis tiek yra Pats Viešpats, apsireiškęs pilnaverčiu Savo aspektu kaip Paramātmā, Supersiela. Supersiela — tai viena iš *puruṣū*.

Taigi tarp gyvosios esybės (*ātmos*) ir viską valdančio Viešpaties (Paramātmos), arba tarp sielos ir Supersielos, egzistuoja milžiniškas skirtumas. Paramātmā yra valdovas, o *ātmā* — pavaldinys, todėl jos nėra lygiavertės. Paramātmā ir *ātmā* veikia išvien, todėl Paramātmą vadina nuolatine gyvos būtybės palydove.

Visa aprėpiantis Viešpaties aspektas — tas, kuris egzistuoja visais būviais (būdravimo, miego ir potenciniu) ir iš kurio kyla *jīvaśakti* (gyvybės jėga) sąlygotų ir išsivadavusių sielų pavidalu, — yra žinomas Brahmano vardu. Viešpats yra ir Paramātmos, ir Brahmano šaltinis, taigi Jis — ir visų gyvų esybių, ir pačios būties pradžia. Kas tai žino, išsyk atsideda Viešpaties tarnystei. Toks tyras ir visiškai sąmoningas Viešpaties bhakta pamilsta Jį iš visos širdies, o suėjęs draugėn su panašiais į save bhaktomis, šlovina transcendentinius Viešpaties žygius, nes tam bhaktos ir tesusirenka. Tie, kurie dar nėra tokie tobuli, kaip tyri bhaktos, ir nepatyrė Viešpaties Brahmano arba Paramātmos aspektų, nesugeba deramai įvertinti tobulų bhaktų poelgių. Viešpats visada padeda tyriems bhaktoms, į jų širdis įdėdamas reikiamas žinias. Taigi ypatinga Savo malone Jis išsklaido jų širdyse tvyrančius nežinojimo patamsius. Spekuliatyvieji filosofai ir *yogai* negali to suprasti, nes, šiaip ar taip, jie pasikliauna vien tik savo jėgomis. Kaip nurodo „Kaṭha Upaniṣada“ (1.2.23), Jį pažinti tegali tie, kuriems Viešpats jaučia prielankumą. O ypatingą prielankumą Jis dovanoja tik Savo tyriems bhaktoms. Taigi „Śrī Īsopaniṣada“ kalba apie Viešpaties prielankumą, kuris peržengia *brahmajyoti* ribas.

SEPTYNIOLIKTA MANTRA

वायुरनिलममृतमवेदं भस्मान्तं शरीरम् ।

ॐ क्रतो सर कुतं सर क्रतो सर कुतं सर ॥ १७ ॥

vāyur anilam amṛtam

athedaṁ bhasmāntaṁ śarīraṁ

om̐ krato smara kṛtaṁ smara

krato smara kṛtaṁ smara

vāyuh—gyvybės oras; *anilam*—į visa apimančią oro talpyklą; *amṛtam*—nesunaikinama; *atha*—dabar; *idaṁ*—ši; *bhasmāntam*—sudeginus iki pelenų; *śarīraṁ*—kūną; *om̐*—o Viešpatie; *krato*—(o) besimėgaujantis visomis aukomis; *smara*—prisimink; *kṛtam*—visa, ką esu padaręs; *smara*—prisimink; *krato*—(o) aukščiausiasis aukų objekte; *smara*—prisimink; *kṛtam*—visa, ką esu Tau padaręs; *smara*—prisimink.

VERTIMAS

Tegu sudega ir virsta pelenais šis laikinas kūnas ir tegu susilieja su oro visuma gyvybės oras. O Viešpatie, prašau prisiminti visas mano aukas, visa tai, ką esu Tau padaręs, nes Tu esi aukščiausiasis visų aukų tikslas.

KOMENTARAS

Šis laikinas materialaus kūno drabužis mums yra neabejotinai svetimas. „Bhagavad-gītoje“ (2.20) aiškiai pasakyta, kad materialiam kūnui suirus, gyva esybė niekur neišnyksta ir nepraranda savojo „aš“. Individuali gyvoji esybė nėra beasmenė ar neturinti pavidalo. Atvirkščiai, beformis yra materialus drabužis, nes jis įgauna išvaizdą pagal nesunaikinamos asmenybės formą. Nė viena gyva esybė pirmapradiškai nėra beformė, kaip neteisingai mano menkai apsišvietę žmonės. Ši *mantra* patvirtina, kad gyva esybė egzistuoja ir išnykus materialiam kūnui.

Materialiame pasaulyje, kurdama gyvoms būtybėms įvairių tipų kūnus pagal jų polinkį tenkinti jausmus, gamta demonstruoja įstabų meistriškumą. Gyva esybė, kuriai patinka išmatų skonis, gauna išmatoms būti geriausiai pritaikytą kūną — kiaulės kūną. Analogiškai tie, kurie nori valgyti kitų gyvūnų mėsą ir mėgautis jų krauju, gauna tigro kūną, kuris turi tam skirtus dantis bei nagus. Tačiau žmogui neskirta valgyti mėsą, ir net pats primityviausias laukinis žmogus neturi polinkio valgyti išmatas. Žmogaus dantys pritaikyti kasti ir kramtyti vaisius bei daržoves. Kita vertus, yra ir du iltiniai dantys, kad primityvūs žmonės, to panorėję, galėtų valgyti mėsą.

Materialus kūnas — tiek gyvulio, tiek žmogaus — svetimas gyvai esybei. Gyva esybė gauna vienokį ar kitokį kūną priklausomai nuo to, kokių ji nori jausminių malonumų. Evoliucionuodama gyva esybė keičia kūnus vieną po kito. Kai pasaulį buvo apsėmęs vanduo, gyva esybė buvo įgavus vandens gyvio pavidalą. Po to ji transmigravo ir iš augalo gyvybės formos virto kirmėle, iš kirmėlės — paukščiu, iš paukščio — gyvuliu, iš gyvulio — žmogumi. Tobuliausioji gyvybės forma — tai žmogus, kuris turi dvasinių žinių ir iki galo pažino tiesą. Iš šios *mantr*os ryškėja tobulos dvasinės sąmonės požymiai: žmogus nusimeta materialų kūną, kuris virsta pelenais, ir jo gyvybės oras įsilieja į amžiną oro visumą. Gyvos būtybės organizmas funkcionuoja, cirkuliuojant jame įvairių rūšių oro srovėms, kurios vadinamos bendru *prāṇa-vāyu* vardu. *Yogai* mokosi valdyti kūne judančias oro sroves. Šios praktikos dėka siela turėtų kilti iš vieno oro ciklo į kitą, kol pasiektų *brahma-randhra*, aukščiausiąjį ciklą. Pasiekęs jį, tobulas *yogas* gali persikelti į bet kurią norimą planetą. Šio proceso metu paliekamas vienas materialus kūnas ir pereinama į kitą. Tačiau didžiausias laimėjimas — kalbama šioje *mantr*oje — yra gyvos esybės sugebėjimas visiškai atsikratyti materialaus kūno. Tada gyva esybė įeina į dvasinę atmosferą, kur susiformuoja visiškai kitokio tipo kūnas — dvasinis, nemarus, nekintamas.

Materialiame pasaulyje material gamta verčia gyvasias esybes keisti kūnus, nes jos nori įvairiausiais būdais tenkinti jausmus. Tie norai būdingi visoms gyvybės rūšims — nuo mikrobu iki tobuliausius materialius kūnus turinčių gyvų esybių — Brahmos ir pusdievių. Visos gyvos esybės turi iš materijos sudarytus skirtingos išvaizdos kūnus. Išmintingam žmogui vienovė — tai ne kūnų įvairovė, o

dvasios tapatumas. Dvasinė kibirkštis — Aukščiausiojo Viešpaties neatsiejama dalelė — vienoda ir kiaulės, ir pusdievio kūne. Gyvosios esybės gauna skirtingus kūnus pagal gerus ar blogus savo darbus. Žmogaus kūnas yra palyginti tobulas ir turi aukščiausio lygio sąmonę. Pasak „Bhagavad-gītos“ (7.19), tobuliausias tas žmogus, kuris daugelį gyvenimų paaukojo filosofiniam pasaulio pažinimui ir galų gale atsidavė Viešpačiui. Pažinimas pasiekia kulminaciją, kai tas, kuris siekia pažinimo, prieina prie išvados, kad reikia atsiduoti Aukščiausiajam Viešpačiui, Vāsudevai. Ir jei žmogus sužino apie savo dvasinę esmę, bet nesupranta, kad gyvosios esybės tėra amžinos neatsiejamos visumos dalelės ir negali pačios tapti visuma, jis vėl nupuola į materialią atmosferą. Jis puola net ir tuo atveju, jeigu buvo susiliejęs su *brahmajyoti*.

Kaip sako mūsų perskaitytos *mantras*, transcendentinio Viešpaties kūno skleidžiamas *brahmajyoti* yra kupinas dvasinių kibirkščių — savo egzistenciją visiškai suvokusių individualiųjų esybių. Kartais šios gyvosios esybės užsimano jausminių malonumų ir vėl patenka į materialų pasaulį, kad taptų netikrais, nuo juslių diktauto priklausančiais „viešpačiais“. Troškimas viešpatauti yra gyvosios būtybės liga, sukelta materijos, nes, pasidavusi juslinių malonumų kerams, ji transmigruoja per įvairius materialius kūnus. Noras susiliesti su *brahmajyoti* liudija, kad žmogus dar nėra pasiekęs brandaus pažinimo. Aukščiausiajį tobulumą pasiekti tegalima visiškai atsidavus Viešpačiui ir išsiugdžius norą dvasiškai Jam tarnauti.

Šioje *mantroje* gyva esybė meldžiasi, prašydama Viešpaties, kad palikus materialų kūną ir materialią erdvę jai būtų leista įžengti į dvasinę Dievo karalystę. Bhakta prašo Viešpatį atsiminti jo darbus bei aukas, kurias jis atliko prieš jo materialiam kūnui pavirstant pelenais. Ši malda ištariama mirties valandą, gerai atsimenant praticies darbus ir suvokiant galutinį tikslą. Žmogus, kurį visiškai valdo materiali gamta, prisimena savo blogus darbus, padarytus, kol egzistavo jo materialus kūnas, ir todėl po mirties jisai gauna kitą materialų kūną. „Bhagavad-gītā“ (8.6) patvirtina šią tiesą:

*yam yam vāpi smaran bhāvaṁ
 tyajaty ante kalevaram
 taṁ tam evaiti kaunteya
 sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ*

„Kokį būvį žmogus atmena, palikdamas savo kūną, o Kuntī sūnau, tokį, be abejonės, jis ir pasiekia“. Taigi mirštančios gyvos būtybės polinkiai kartu su sąmone pereina į kitą gyvenimą.

Skirtingai nuo gyvūnų, kurių sąmonė primityvi, mirštantis žmogus atsimena, ką padarė praeityje, ir jo atmintyje tarsi sapnai iškyla įvairūs vaizdiniai. Todėl žmogaus sąmonėje kunkuliuoja materialūs troškimai, ir jis negali įgyti dvasinio kūno bei patekti į dvasinę karalystę. O bhaktos, su atsidavimu tarnaudami Viešpačiui, išsiugdo meilės Dievui jausmą. Jeigu mirties valandą bhakta ir neatsimena tarnavimo Dievui, Viešpats jo neužmiršta. Šia malda norima priminti Viešpačiui bhaktos aukas, tačiau ir be tokio priminimo Viešpats neužmiršta Savo tyrojo bhaktos atsidavimo tarnystės.

Apie Savo artimus ryšius su bhaktomis Viešpats pasakoja „Bhagavad-gītoje“ (9.30–34): „Net jei žmogus yra padaręs pačių bjauriausių darbų, tačiau atsidavęs Man tarnauja, jį reikia laikyti šventuoju, kadangi jo siekiai teisingi. Jis greit taps teisuoliu ir atras amžiną ramybę. O Kuntī sūnau, drąsiai skelbk, kad Mano bhakta niekada nepražus. O Pṛthos sūnau, tie, kurie rado prieglobstį Manyje, tegu tai ir žemos kilmės žmonės — moterys, *vaiśyos* [prekijai] ar *sūdros* [darbininkai], tikrai pasieks aukščiausiąjį tikslą. O ką jau kalbėti apie teisiuosius *brāhmaṇas*, bhaktas ir šventuosius karalius. Todėl, patekęs į šį laikiną, kančių perpildytą pasaulį, su meile tarnauk Man. Visada mąstyk apie Mane, tapk Mano bhakta, lenkis Man ir garbink Mane. Visiškai pasinėręs į Mane, tu tikrai ateisi pas Mane“.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura taip aiškina šiuos posmus: „Bhakta, einantis teisingu šventųjų keliu, yra vertas palankaus mūsų nusi-teikimo jo atžvilgiu net ir tuo atveju, jeigu mums atrodytų, kad jis yra *su-durācārah*, lengvabūdis. Pasistenkime suprasti, ką iš tikrųjų reiškia žodis *su-durācārah*. Sąlygotai sielai tenka atlikti dvejopas funkcijas, būtent: rūpintis kūnu ir pažinti save. Socialinė padėtis, intelektualinis lygis, švara, asketiškumas, maitinimasis ir kova dėl būvio — visa tai yra rūpinimasis kūnu. O dėl savęs pažinimo pareigos, tai žmogus atlieka ją, su atsidavimu tarnaudamas Viešpačiui. Šias dvi skirtingas funkcijas reikėtų vykdyti lygia greta, nes sąlygota siela negali nesirūpinti savo kūnu. Tačiau kuo daugiau su atsidavimu tarnaujama Viešpačiui, tuo mažiau tenka rūpintis kūnu.

Kol žmogus nepasiekia tam tikro atsidavimo tarnystės lygio, visa da egzistuoja galimybė, kad atsitiktinai gali pasireikšti jo žemiški bruožai, tačiau pažymėtina, kad tai laikinas reiškinys, nes Viešpaties malone tokie trūkumai netrukus bus įveikti. Todėl atsidavimo tarnystė — vienintelis teisingas kelias. Kai žmogus stoja į teisingą kelią, net ir netikėtai išryškėjęs koks nors žemiškas bruožas nesusstabdys savęs pažinimo pažangos“.

Impersonalistai neigia šiuos atsidavimo tarnystės privalumus, nes jie yra prisirišę prie Viešpaties *brahmajyoti* aspekto. Kaip teigiama ankstesnėse *mantrose*, jie negali prasiskverbti pro *brahmajyoti*, kadangi netiki Dievo Asmens egzistavimu. Juos daugiausiai domina žaidimas žodžiais bei loginių konstrukcijų kūrimas. Taigi dvyliktas „Bhagavad-gītos“ skyrius (12.5) teigia, kad impersonalistai dirba beprasmį darbą.

Visos šioje *mantroje* paminėtos galimybės yra lengvai pasiekiamos, nuolat palaikant ryšį su Absoliučiosios Tiesos asmenišku aspektu. Atsidavimo tarnystę Viešpačiui iš esmės sudaro devynios transcendentinės veiklos formos: 1) pasakojimų apie Viešpatį klausymasis, 2) Viešpaties šlovinimas, 3) Viešpaties atsiminimas, 4) tarnavimas Viešpaties lotoso pėdoms, 5) Viešpaties garbinimas, 6) maldos Viešpačiui, 7) tarnystė Viešpačiui, 8) draugystė su Viešpačiu ir 9) visa ko aukojimas Viešpačiui. Šie devyni atsidavimo tarnystės metodai — tiek visi kartu, tiek kiekvienas atskirai — padeda bhaktai palaikyti nuolatinį kontaktą su Dievu, todėl ir mirties valandą bhakta lengvai atsimenta Viešpatį. Daug didžiųjų bhaktų pasiekė tobulumą, taikydami netgi vieną iš šių metodų: 1) „Śrīmad-Bhāgavatam“ herojus Mahārāja Parīkṣitas patyrė sėkmę, klausydamasis pasakojimų apie Viešpatį, 2) „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakotojas Śukadeva Gosvāmis pasiekė tobulumą, šlovindamas Viešpatį, 3) Akrūra norimą tikslą pasiekė, melddamasis Viešpačiui, 4) Prahlada Mahārāja — atsimindamas Jį, 5) Pṛthu Mahārāja — garbindamas Viešpatį, 6) sėkmės deivė Lakṣmī — tarnaudama Viešpaties lotoso pėdoms, 7) Hanumānas — asmeniškai tarnaudamas Viešpačiui, 8) Arjuna — draugaudamas su Viešpačiu ir 9) Mahārāja Bali — paaukojęs Viešpačiui viską, kas jam priklausė.

Iš tikrųjų ši ir beveik visos kitos Vedų himnų *mantrų* glaustai forma pateikiamos „Vedānta-sūtroje“, o „Śrīmad-Bhāgavatam“

jos aiškinamos žymiai plačiau. „Śrīmad-Bhāgavatam“ — tai brandus Vedų išminties medžio vaisius. Ši *mantra* paimta iš „Śrīmad-Bhāgavatam“. Tai vienas iš Śukadevos Gosvāmio atsakymų į Mahārājos Parikṣito klausimą jų pokalbio pradžioje. Mokslo tiesų apie Dievą klausymasis ir jų atkartojimas yra svarbiausieji atsidavimo tarnystės principai. Mahārāja Parikṣitas išklausė visą „Śrīmad-Bhāgavatam“, kurią persakė Śukadeva Gosvāmī. Mahārāja Parikṣitas klausinėjo Śukadevos, nes Śukadeva buvo didžiausias dvasinis mokytojas iš visų to meto *yogų* ir transcendentalistų.

„Kokia kiekvieno žmogaus priedermė, ir ypač mirties valandą?“ — toks buvo svarbiausias Mahārājos Parikṣito klausimas, ir Śukadeva Gosvāmī atsakė:

*tasmād bhārata sarvātmā
bhagavān īśvaro hariḥ
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca
smartavyaś cecchatābhayam*

„Kiekvienas, kuris nori atsikratyti nerimo, turi nuolat klausytis pasakojimų apie Dievo Asmenį, atsiminti ir šlovinti tą, kuris pašalina visus sunkumus, yra aukščiausias visa ko valdovas ir visų gyvų esybių Supersiela“ (Bhāg. 2.1.5).

Vadinamosios žmonių visuomenės atstovai paprastai naktį miega arba lytiškai santykiauja, o dieną dirba dėl pinigų arba vaikšto po parduotuves ir perka, kas reikalinga šeimai. Žmonėms nelieka laiko nei kalbėti, nei klausyti apie Dievo Asmenį. Jie visai neigia Dievo egzistavimą — visų pirma, apskelbę Jį beasmeniu, t. y. bejausmiu. Tačiau Vedų raštai — Upaniṣados, „Vedānta-sūtra“, „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ — sako, kad Viešpats yra jaučianti būtybė, viršesnė už visas kitas gyvas esybes. Šlovingi Jo žygiai tapatūs Jam Pačiam. Todėl nėra prasmės švaistyti laiką ir dalyvauti pokalbiuose apie politikų materialistų ar vadinamųjų visuomenės didžiūnų veiklą, kuri neverta nė nudilusio skatiko. Reikėtų taip sutvarkyti savo gyvenimą, kad kiekviena sekundė būtų paaukota dievotiems darbams. „Śrī Īsopaniṣada“ kaip tik ir skatina mus tokiai veiklai.

^{Turiny.} Jeigu žmogus su atsidavimu netarnauja Viešpačiui, ką jis atsimins mirties valandą, kai jam teks atsisveikinti su savo kūnu? Kaip

jis melsis visagaliui Viešpačiui, prašydamas neužmiršti jo aukų? Aukotis reiškia nepaisyti savo jutimų reikalavimų. Užimdamas juttimus Viešpaties tarnystėje, žmogus turi mokytis šio meno visą gyvenimą. Tada, mirties valandą, jis galės pasinaudoti savo pastangų vaisiais.

AŠTUONIOLIKTA MANTRA

अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यसज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नमउक्तिं विधेम ॥१८॥

*agne naya supathā rāye asmān
viśvāni deva vayunāni vidvān
yuyodhy asmaj juhurāṇam eno
bhūyiṣṭhām te nama-uktim vidhema*

agne—o Viešpatie, galingas kaip ugnis; *naya*—vesk; *supatha*—teisingu keliu; *raye*—kad ateitume pas Tave; *asmān*—mus; *viśvāni*—visus; *deva*—o Viešpatie; *vayunāni*—veiksmus; *vidvān*—pažįstantis subjekte; *yuyodhi*—malonėk pašalinti; *asmat*—mūsų; *juhurāṇam*—visas kliūtis kelyje; *enaḥ*—visas ydas; *bhūyiṣṭhām*—gausias; *te*—Tau; *namaḥ-uktim*—nuolankumo kupinus žodžius; *vidhema*—aš sakau.

VERTIMAS

O Viešpatie, galingas kaip ugnis, visagali. Su didžiausia pagarba puolu Tau po kojų. O Viešpatie, veski mane teisingu keliu, kad ateičiau pas Tave. Kadangi Tu žinai viską, ką esu padaręs praeityje, išvaduoki mane nuo praeities nuodėmių pasekmių — tenebus man kliūčių tobulėti.

KOMENTARAS

Atsiduodamas Viešpačiui ir meldamas Jo nepriežastinės malonės, bhakta gali eiti į priekį savęs pažinimo keliu. Šioje *manroje* į Viešpatį kreipiamasi kaip į ugnį, nes Jis gali pelenais paversti viską, taip pat ir Jam atsidavusios sielos nuodėmes. Ankstesnėse *manrose* jau buvo kalbėta, kad Dievo Asmuo yra tikrasis ir aukščiausias Absoliuto aspektas. O Jo beasmenio *brahmajyoti* aspektas —

tai akinančios šviesos skraistė, gaubianti Jo veidą. Karminė veikla, arba *karma-kāṇḍa*, — tai žemiausia savęs pažinimo forma. Kai karminė veikla nors truputį nukrypsta nuo Vedų nustatytų reguliatyviųjų principų, ji virsta *vikarma* — veikla, priešinga paties veikiančiojo interesams. Iliuzijos sukklaidinta gyvoji esybė atlieka tokią veiklą dėl jausminių malonumų, ir jos veiksmai tampa kliūtimi savęs pažinimo kelyje.

Pažinti save tegalima turint žmogaus, o ne kitokią gyvybės formą. Yra 8 400 000 rūšių arba gyvybės formų, iš kurių tik žmogus, išauklėtas pagal brahmaniškosios kultūros normas, turi galimybę pažinti Transcendenciją. Brahmaniškoji kultūra — tai visų pirma teisingumas, jausmų valdymas, savitramda, paprastumas, geras išmanymas ir visiškas tikėjimas Dievu. Tai neturi nieko bendra su didžiavimusi savo aukšta kilme. Kaip vaikas, gimęs gydytojo šeimoje, turi geresnes galimybes tapti gydytoju, taip ir vaikas, gimęs *brāhmaṇos* šeimoje, turi geresnes galimybes tapti *brāhmaṇa*. Tačiau toks aukštos kilmės pranašumas dar ne viskas — būtina pačiam išsiugdyti *brāhmaṇos* ypatybes. Kai tik *brāhmaṇos* sūnus ima didžiuotis savo kilme ir neigti būtinumą ugdyti *brāhmaṇos* ypatybes, jis bemat degradoja ir išklysta iš savęs pažinimo kelio, o misija, kuri gulė ant jo pečių, jam gimus žmogumi, lieka neįgyvendinta.

„Bhagavad-gītoje“ (6.41–42) Viešpats patikina, kad *yoga-bhraṣṭos* — išklydusios iš savęs pažinimo kelio sielos turi galimybę pasitaisyti, kai gimsta dorų *brāhmaṇų* ar turtingų prekyjų šeimose. Tokia kilmė sudaro daugiau galimybių pažinti save. Tačiau jei iliuzijos paveiktas žmogus ima tuo piktnaudžiauti, jis praleidžia puikią progą, kurią jam suteikė visagalis Viešpats.

Reguliatyviųjų principų laikymasis padeda žmogui pakilti nuo karminės veiklos lygio iki transcendentinio žinojimo. Po daugybės gimimų pasiekęs transcendentinio žinojimo lygmenį, žmogus visiskai atsiduoda Viešpačiui ir tampa tobulas. Toks yra įprastas tobulėjimo kelias. Tačiau tas, kuris iš pat pradžių atsiduoda Viešpačiui ir tarnauja Jam, kaip rekomenduoja ši *mantra*, iš karto įveikia visas palaiptinio tobulėjimo stadijas. Kaip nurodoma „Bhagavad-gītoje“ (18.66), Viešpats išsyk ima globoti atsidavusią sielą ir išlaisvina ją nuo nuodėmių pasekmių. *Karma-kāṇḍos* praktikoje yra labai daug

nuodėmingų veiksmų. *Jñāna-kāṇḍos*, filosofinio tobulėjimo, kelyje nusidedama mažiau. Tuo tarpu atsidavimo tarnystės Viešpačiui, arba *bhakti*, praktikoje galimybių nusidėti beveik nėra. Viešpaties bhakta išsiugdo ne tik *brāhmaṇos*, bet ir pačias tauriausias Paties Viešpaties ypatybes. Bhakta nebūtinai turi būti gimęs *brāhmaṇu* šeimoje — jis savaime įgyja patyrusio, turinčio teisę atlikti aukas *brāhmaṇos* ypatybes. Tokia yra Viešpaties visagalybė. Gimusį *brāhmaṇos* šeimoje žmogų Jis gali padaryti tokiu pat puolusiu, koks yra šunėdis iš žemiausių kastų, o žemos kilmės šunėdį gali iškelti iki patyrusio *brāhmaṇos* lygio — tereikia, kad šis su atsidavimu tarnautų Viešpačiui.

Visagalis Viešpats glūdi visų širdyse, todėl Savo nuoširdiems bhaktoms nurodo, kaip išeiti į teisingą kelią. Tokius nurodymus Jis duoda net tada, kai mes trokštame visai ko kito. Ypač Dievas globoja bhaktas. O visiems kitiems Jis leidžia veikti savo pačių atsakomybe. Tačiau bhaktai Viešpats vadovauja ir padeda niekada nesuklysti. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.5.42) pasakyta:

*sva-pāda-mulam bhajataḥ priyasya
tyaktānya-bhāvasya hariḥ pareśaḥ
vikarma yac cotpatitaṁ kathañcid
dhunoti sarvaṁ hṛdi sanniviṣṭaḥ*

„Viešpats labai maloningas Savo bhaktai, kuris visiškai atsidavė Jo lotoso pėdoms, ir net tada, kai jis susipainioja *vikarmos* pinklėse (veikia priešingai, negu nurodo Vedos), Viešpats, būdamas bhaktos širdyje, tučtuojau ištaiso jo padarytas klaidas, nes Viešpačiui Jo bhaktos labai brangūs“.

Šioje „Śrī Īsopaniṣados“ *mantr*oje bhakta meldžiasi Viešpačiui, kuris yra Jo širdyje, ir prašo Jo ištaisyti klaidas. Klysti žmogiška. Sąlygota siela labai dažnai suklysta, ir vienintelė patikima priemonė išvengti tokių netikėtų nuodėmių — nusilenkti Viešpaties lotoso pėdoms ir atsiduoti Jam, kad Jis nurodytų, kaip nepakliūti į tokius spąstus. Viešpats globoja Jam visiškai atsidavusias sielas, todėl, atsidavus Viešpačiui ir paklūstant Jo nurodymams, išsisprendžia visos problemos. Šie nurodymai pasiekia nuoširdų bhaktą dviem keliais: per šventus žmones, šventraščius bei dvasinį mokytoją ir per

Patį Viešpatį, glūdintį kiekvieno širdyje. Taip bhakta įgyja tobulą Vedų žinojimą ir tampa visapusiškai apsaugotas.

Vedų žinios transcendentinės, ir jų negalima gauti tais metodais, kokiais paprastai naudojamosi, siekiant mokslo. Perprasti Vedų *mantras* padeda Viešpaties ir dvasinio mokytojo malonė (*yasya deve parā bhaktir yathā deve tathā gurau*). Jei žmogus suranda tikro dvasinio mokytojo prieglobstį, vadinasi, jis patyrė Viešpaties malonę. Viešpats apsireiškia bhaktai dvasinio mokytojo pavidalu. Tai gi dvasinis mokytojas, Vedų nurodymai ir Pats Viešpats, glūdintis bhaktos širdyje, teikia bhaktai nurodymus ir būtiniausią paramą. Todėl bhaktai negresia pavojus vėl nupulti į materialios iliuzijos liūną. Jis gerai apsaugotas ir tikrai pasieks aukščiausią tobulumą. Šioje *manroje* apie bhaktos tobulėjimo kelią tėra trumpai užsiminta, o „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.2.17–20) kalba apie tai plačiau:

„Viešpaties šlovinimas giesmėmis ir tų giesmių klausymasis savaime yra pamaldus darbas. Viešpats visoms gyvoms būtybėms linki gero, todėl Jis nori, kad visi klausytųsi ir giedotų apie Jo šlovę. Šlovindamas Viešpatį ir klausydamasis pasakojimų apie Jo šlovę, žmogus apsivalo nuo nepageidaujamų dalykų, ir jo atsidavimas Viešpačiui nepaprastai sutvirtėja. Sutvirtėjus atsidavimui, bhakta įgyja brahmaniškų ypatybių, ir žemesniosios *guṇos* (aistra bei neišmanyimas) jo nebeveikia. Atsidavimo tarnystės dėka bhakta patiria prašviesėjimą. Jis išvysta kelią pas Viešpatį ir suvokia, kaip juo eiti. Visos abejonės išsisklaido, ir jis tampa tyras bhakta“.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti „Śrī Īsopaniṣadą“, kurioje išdėstytos tiesos, priartinančios žmogų prie Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos.

Priedas

Apie autorių

Jo Dieviškoji Malonė A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrila Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrila Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) — oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrila Bhaktisiddhānta Sarasvatis Tḥākura paprašė Śrilos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrila Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba — „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrilos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gauḍīyos vaišnavų bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrila Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* — duoda atsiskyrelio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrila Prabhupāda duoda *sannyāso* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrila Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą — daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrila Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam uždėjo

dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais kroviniu laivu atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Śrīla Prabhupāda įkūrė pirmąją Krišnos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą — *gurukulą*.

Śrīla Prabhupāda — taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojiui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Krišna-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis — tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 40 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygomis publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantra

Norintiems išsivaduoti iš kančių ir rūpesčių bei siekiantiems laimės vienas svarbiausių veiklos aspektų yra meditacija.

Meditacija — tai „vidinis susikaupimas“, jis neįmanomas neturint tikslo. Trokštantis atsikratyti kasdieninių, protą blaškančių vargų turi pakilti iš materialaus lygio į transcendentinį, dvasinį lygį. Tai pasiekti jis gali nuolatos kartodamas Dievo vardus ir taip su Juo bendraudamas.

Įvairūs religiniai raštai teigia: Dievas turi daugybę vardų — Kṛṣṇa, Rāma, Jehova, Alachas, Buddha ir kt. Dievo vardų kartojimas apvalo sąmonę ir pakelia ją iš materialaus lygio į dvasinį. Indijoje ištisus tūkstantmečius žmonės kartoja įvairias *mantras*, šventus Viešpaties vardus. Sanskrito kalba *mana* reiškia protą, o *traya* — išsivadavimą. Taigi *mantra* reiškia transcendentinių garsų rinkinį, išvaduojantį mūsų protą nuo nerimo ir baimės.

Vedų raštai vieną šių *mantrų* vadina *mahā-mantra* (didžiąja *mantra*). „Kali-santarana Upaniṣada“ teigia, kad šešiolika ją sudarančių žodžių: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“ — ypač rekomenduotini Kali-yugai, baimės, kivirčių ir veidmainystės epochai, kurioje mes gyvename.

Vardo *Kṛṣṇa* reikšmė — „visų patraukliausias“, *Rāma* — „visa džiuginantis“, o *Hare* — tai kreipimasis į Viešpaties atsidavimo tarnybos energiją. Taigi *mantra* reiškia: „O visų patraukliausias, o visa džiuginantis Viešpatie, o Viešpaties energija, leisk man su atsidavimu Tau tarnauti“.

Hare Kṛṣṇa *mantrai* kartoti nėra griežtų taisyklių. Ją galima kartoti visur — namuose, darbe, vairuojant automobilį, autobuse ar metro, be to, bet kuriuo paros metu.

Yra du *mantros* meditacijos būdai: individualus, vadinamas *japa*, kai žmogus kartoja *mantra* su karolių vėriniu, ir kolektyvinis, kai

pirma gieda vienas žmogus, o paskui kiti jam pritaria — toks giedojimas vadinamas *kīrtana*. *Kīrtanos* metu dažnai akompanuojama muzikos instrumentais arba tiesiog plojama delnais. Abu šie būdai yra vienodai rekomenduotini, nes abu vienodai palankūs asmenybės vystymuisi.

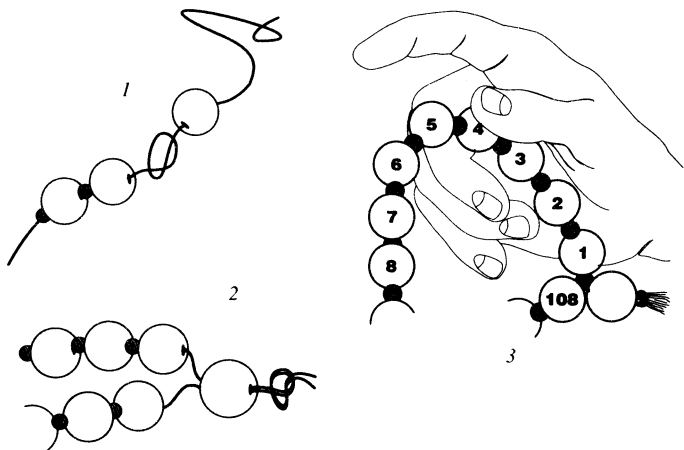
Pirmajam *mantros* meditacijos būdui reikalingas tik karolių vėrinys. Jį galima įsigyti parduotuvėje arba pasidaryti pačiam pagal šiuos praktiškus patarimus:

1. Įsigykite 109 didelius apvalius medinius karolius (1–2 centimetrų skersmens) ir 3–5 metrų ilgio storą stiprų siūlą.

2. Užmegzkite mazgą, palikę 15 centimetrų nuo galo, ir verkite vieną po kito karolius, po kiekvieno karolio užmegzdami tvirtą mazgą (pieš. 1).

3. Suvėrę 108 karolius, abu galus perverkite per paskutinį karolį (pieš. 2).

4. Šis karolis vadinamas Kṛṣṇos karoliu ir turėtų būti didesnis už kitus. Per jį pernėrę abu siūlo galus, užmegzkite mazgą ir nupjaukite siūlo likutį. Štai jūsų karolių vėrinys ir baigtas.

Pradėkite *mantros* meditaciją, karolių vėrinį laikydami dešinėje rankoje. Nykščiu ir didžiuoju pirštu suspauskite karolį, einantį iškart po Kṛṣṇos karolio, ir pasakykite *mantrą*: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“. Sukalbėję posmą, suspauskite kitą karolį ir vėl pakartokite *mahā-mantrą* (pieš. 3). Taip darykite tol, kol ties kiekvienu karoliu sukartosite po *mantrą* ir prieisite Kṛṣṇos karolį, — tada jūs būsite baigęs vieną *japos* „ratą“. Vieno rato kartojimas turėtų trukti maždaug septynias minutes, tačiau pirmu metu tai gali trukti dešimt ir daugiau minučių. Ties Kṛṣṇos karoliu *mantros* nekartokite, tik apsukite vėrinį ir vėl tęskite kartojimą. Kartoti *mantrą* su karoliais rankose itin svarbu, nes taip į meditaciją įtraukiamas lytėjimas, o tai padeda geriau susikaupti.

Jei per dieną nutarėte kartoti tam tikrą ratų skaičių, jums pravers „skaičiuoklė“ — ant neilgos virvutės suverti karoliai. Jų kiekis priklauso nuo jūsų pasirinkto ratų skaičiaus. Mazgų tarp šių karolių nereikia, jie būtini tik virvutės galuose, kad nenusmuktų karoliai. Užbaigę ratą, vieną skaičiuoklės karolį perstumkite žemyn.

Kartoti *mantrą* galite namuose arba vaikščiodami gryname ore, garsiai arba tyliai, svarbu, kad patys girdėtumėte, ką sakote. Svarbiausia — aiškiai ir tiksliai tarti kiekvieną žodį. Gali būti, kad jūsų dėmesį patrauks pašalinės mintys, nes protas neramus ir nepastovus, verčia nuolatos galvoti apie įvairiausius dalykus. Pabandykite visas savo mintis sutelkti į Hare Kṛṣṇa *mahā-mantros* kartojimą ir įsiklausykite į kiekvieną žodį.

Kartoti *mantrą* galima bet kuriuo paros metu, tačiau Vedų raštai pažymi, kad dvasinei veiklai tam tikros valandos pačios palankiausios. Tinkamiausias laikas dvasiškai tobulėti — ankstyvas rytas. Gerai, jei Hare Kṛṣṇa *mantrą* kartosite kasdien vienu ir tuo pačiu metu. Pradėkite nuo vieno dviejų ratų *mantros* kartojimo per dieną ir palaipsniui jų skaičių didinkite iki šešiolikos; tiems, kurie rimtai žiūri į *japos* meditaciją ir nori tapti atsidavusiais Viešpaties Kṛṣṇos pasekėjais, tai rekomenduojamas minimumas.

Skirtingai nuo *japos* — individualios meditacijos, *kīrtana* yra kolektyvinė meditacija. *Kīrtanos* metu Hare Kṛṣṇa *mantrą* giedame pagal kokią nors melodiją. Giedoti galima pritariant muzikos instrumentams. Rinktis *kīrtanai* galite tiek namie — su šeima ar draugais, tiek svečiuose arba gamtoje. Iš pradžių Hare Kṛṣṇa *mantrą*

gieda vienas žmogus, o po to visi kiti pagal tą pačią gaidą ją atkartoja. Vėliau tas pats žmogus vėl gieda *mantrą* ir vėl visi jam antrina. Taip giedama Hare Kṛṣṇa *mantra*. *Kīrtanos* metu galima pajusti nuolat augantį dvasinį džiaugsmą.

Giedodami su visais kartu, Hare Kṛṣṇa *mantrą* girdite ne tik pats ją tardamas, bet ir kai ją gieda kiti. Tai *kīrtanos* privalumas. Giedoti galima pagal bet kokią melodiją, pritariant (nors tai ir nebūtina) kokiais nors muzikos instrumentais. Ypač dera *kīrtanose* tradiciniai indų instrumentai — būgnai ir cimbolai; jeigu jų nėra, galima pritarioti bet kuriuo turimu instrumentu — pasitelkite savo vaizduotę. Galima panaudoti ir kitus instrumentus: pianiną, vargonus, fleitą, gitarą ir pan. Pakanka ir tiesiog ploti delnais. *Kīrtanose* gali dalyvauti vaikai, tai jiems suteikia galimybę dvasiškai tobulėti. Giedoti galima vakarais kartu su visa šeima. Gerai ruošti *kīrtanas* kiekvieną dieną arba kada tik įmanoma.

Kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą*, pajusite dvasinį žvalumą, ir šis pojūtis nuolatos stiprės. Galite įsitikinti tuo patys. Pabandykite penkias minutes kartoti kokį kitą žodį ar frazę. „Pepsi-kola“ jau po kelių minučių jums mirtinai įgris ir nesuteiks jokio pasitenkinimo. Tuo tarpu Kṛṣṇos vardas — transcendentinis, Jo vardą norisi kartoti nuolatos.

Kad ir kokiomis aplinkybėmis žmogus kartotų *mahā-mantrą*, tai labai skatins jo dvasinį tobulėjimą. Vis dėlto didieji išminčiai ir šventieji — *mantrōs* meditacijos autoritetai rekomenduoja remtis keliais patarimais; tai sustiprina ir pagreitina tokios meditacijos poveikį.

Kuo daugiau žmogus kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą*, tuo lengviau jam laikytis šių patarimų, nes *mantra* suteikia dvasinių jėgų ir išugdo tobulesnio džiaugsmo supratimą. Dvasinę palaimą patyrusiam žmogui gerokai paprasčiau atsikratyti blogų įpročių, trukdančių dvasiškai tobulėti.

1. Norintiems rimtai ir nuoširdžiai siekti dvasinio tobulėjimo rekomenduojame laikytis žemiau išvardintų keturių svarbiausių principų:

- a) nevalgyti mėsos, žuvies ir kiaušinių;
- b) nevartoti intoksikatų (narkotikų, alkoholio, tabako, taip pat kavos ir arbatos);

c) nežaisti azartinių lošimų;

d) neturėti nesantuokinių lytinių santykių (santuokiniai ryšiai skirti tik vaikams pradėti).

2. Reikia nuolatos skaityti A. C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos knygas, ypač „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jau vien klausantis apie Kṛṣṇą — Jo nepaprastus žygius ir transcendentinius žaidimus, valosi širdis, užteršta ilgo buvimo materialiaame pasaulyje. Nuolatos klausydamasis apie Kṛṣṇą ir dvasinį pasaulį, kuriame Kṛṣṇa amžinai pramogauja su Savo bhaktomis, žmogus suvokia sielos prigimtį, tikrąją dvasinės veiklos prasmę, išmoksta sekti tobulu metodu, kuris išvaduoja iš šio materialaus pasaulio.

3. Kiekvienas, kuris nori tapti atspariu materijos purvui, turi valgyti tik vegetarinį maistą, prieš tai paaukojęs jį Aukščiausiajam Viešpačiui Kṛṣṇai, — toks maistas tampa sudvasintas. Už kiekvienos gyvos būtybės (taip pat ir augalų) žudymą mūsų laukia *karmos* atoveikis, tačiau „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako, kad Jis panaikina *karmos* pasekmes tam, kuris aukoja Jam vegetarinį maistą. (Žr. priedą „Mitybos yoga“.)

4. Savo veiklos rezultatus derėtų aukoti Aukščiausiajam Viešpačiui Kṛṣṇai. Jei žmogus triūsia tik savo malonumui, tenkina tik savo jautimus, jis patiria savo veiklos karminį atoveikį. O jei jis dirba vardan Kṛṣṇos, tetrokšdamas Jį patenkinti, jo veikla karminio atoveikio nesulaukia. Kada žmogus dirba vardan Kṛṣṇos, tai ne tik išvaduoja jį nuo *karmos*, bet ir atgaivina miegančią meilę Kṛṣṇai. Galima tęsti savo įprastą veiklą, jeigu ji — tiesiogiai ar netiesiogiai — neprieštarauja keturiems reguliatyviems principams, išvardintiems aukščiau.

5. Tvirtai nutaręs kartoti *mantrą*, žmogus turi kuo daugiau bendrauti su pasirinkusiais tą patį tikslą žmonėmis — tai suteikia dvasinę paspirtį. Supantis pasaulis labai stipriai veikia, tai natūralu, todėl nepatariama bendrauti su tais, kurie neturi jokių dvasinių siekių. Bendravimas su žmonėmis, siekiančiais dvasinio tobulumo, Hare Kṛṣṇa *mantr*os kartojimas ir laikymasis reguliatyvių principų — pats tiesiausias ir patogiausias tobulėjimo kelias grįžti namo, atgal pas Dievą.

Mitybos yoga

Baigdamas kalbėti apie *bhakti-yogą* (atsidavimo *yogą*), Viešpats sako „Bhagavad-gītoje“: „O Kuntī sūnau, kad ir ką tu darytum, valgytum, aukotum ar atiduotum, kokias askezes tu atliktum — daryk tai, kaip auką Man“ (Bg. 9.27). Ten pat Jis teigia, kad žmogui dera valgyti tik tai, kas pirmiau buvo paaukota Jam. Todėl maisto siūlymas Kṛṣṇai yra neatskiriama *bhakti-yogos* sistemos dalis.

Viešpats taip pat nusako tas aukas, kurias Jis priima. „Jeigu kas su meile ir atsidavimu pasiūlys Man lapelį, gėlę, vaisių ar vandens, Aš priimsiu auką“ (Bg. 9.26). Kṛṣṇa sąmoningai nepamini mėsos, žuvies ir kiaušinių, todėl Kṛṣṇos bhakta tokio maisto Jam neaukoja. Iš meilės Kṛṣṇai bhakta siūlo Jam tik patį geriausią ir švariausią maistą, todėl skerdyklose užmuštų gyvulių pūvantys kūnai ir viščiukų gemalai, be abejo, šiam tikslui netinka.

Bhakta Kṛṣṇos sąmonėje aukoja Kṛṣṇai maistą ir taip išreiškia Jam savo meilę. Net kasdieniniame gyvenime, norėdami parodyti kokiam nors žmogui savo atsidavimą ir meilę, ruošiame jam valgį, ir tas žmogus įvertina ne tik patį maistą, bet ir šilumą, su kuria visa tai buvo paruošta. Toks pat ir maisto aukojimas Kṛṣṇai — jis skirtas ugdyti mūsų meilę ir atsidavimą Dievui.

Be abejo, sunku mylėti nepažįstamą, niekadoms nematytą pavidalą. Unikalūs Vedų raštai smulkiai aprašo Dievo asmenybės bruožus. Kitų tradicinių pasaulio religijų raštuose Dievas minimas tik kaip aukščiausiasis tėvas, o apie Jo asmenybę pateikiama labai mažai žinių. Kristus vadino save Dievo sūnumi, Mahometas buvo Jo pranašas, o kas yra Patsai Dievas? Jis apsireiškia tik netiesiogiai — kaip dangaus akis, liepsnojantis krūmas ir panašiai.

Jei pripažįstame, kad mus sukūrė Dievas, remdamiesi logika turėtume pripažinti ir tai, kad Jis turi visus asmenybės požymius — tam tikrą pavidalą, išorę, visus jutimo organus, jų sugebėjimus ir savybes. Jei mes turime tam tikrą formą ir charakterį, o Dievas jų neturįs, tuomet šiuo atžvilgiu Jį pranokstame. Tačiau nelogiška tvirtinti, kad Dievo kūrinys kuo nors pranoksta savo Kūrėją. Vadi-

nasi, jei mes esame asmenybės, tai ir Dievas yra asmenybė, turinti nepaprastai galingą dvasinį pavidalą. Galų gale sakoma, kad mes sukurti pagal Dievo pavyzdį ir panašumą.

Įsivaizduodami Dievą, Vakarų dailininkai paprastai piešia kresną barzdota prosenį. Tačiau Vedų raštai pateikia tikslų Dievo išorės ir asmenybės bruožų aprašymą, be to, šie senovės Indijos raštai yra vienintelis tokių žinių šaltinis. Visų pirma, Dievas visada jaunas. Nepaprastos Jo savybės žavi net išsivadavusias sielas. Jis — pats gambiausias dailininkas ir pats gambiausias muzikantas. Jis nepaprastai iškalbus ir be galo protingas, linksmo būdo ir visa ko atsižadėjęs. Be to, Jis apreiškia nepakartojamus transcendentinius žaidimus su Savo amžiniais palydovais. Vedos pateikia nesibai giančius Aukščiausiojo Dievo Asmens patrauklių savybių aprašymus. Todėl Jį vadina Kṛṣṇa arba „visų patraukliausiu“. Kai mes suvoksime Dievo Asmenį, bus daug paprasčiau į Jį sutelkti savo mintis — ypač, kai aukosime Jam maistą.

Kadangi Kṛṣṇa yra visų galingiausias ir absoliučiai dvasinis, visa, kas tik susiliečia su Juo, taip pat tampa absoliučiai tyra ir dvasiška. Kai kurie dalykai apvalo net materialiam pasaulyje. Pavyzdžiui, saulė stipriais spinduliais gali iš užteršto ežero išgarinti švarų vandenį. Jei tokia savybė būdinga saulei — materialiam objektui, mums sunku net įsivaizduoti tą valomąją galią, būdingą Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai, be jokio vargo sukūrusiam milijonus saulių.

Iš tikrųjų Savo transcendentinių energijų padedamas, materiją Kṛṣṇa gali paversti į dvasią. Jeigu į ugnį įdėsime metalinį strypą, netrukus jis įkais iki raudonumo ir įgaus visas svarbiausias ugnies savybes. Taip pat ir maistas (materiali substancija) tampa absoliučiai dvasinis, kai jį pasiūlome Kṛṣṇai. Toks maistas virsta *prasāda* — sanskrito kalba tai reiškia Viešpaties malonę.

Bhakti-yogoje prasāda labai svarbu. Kitos *yogos* reikalauja dirbtinai tramdyti savo jutimus, tačiau praktikuodamas *bhakti-yogą* žmogus gali pasirinkti tokią dvasinę veiklą, kuri patenkintų jutimus ir įtrauktų juos į veiklą. Tokios praktikos dėka jutimai palaipsniui tampa dvasiniai, ir juos pradeda traukti dvasiniai džiaugsmi — daug kartų pranašesni už visus mūsų materialiai patirčiai prieinamus malonumus.

Vedų raštai pateikia daugybę *prasādos* aprašymų ir aiškina jo poveikį. Viešpats Caitanya, Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija, apsisireiškęs Indijoje prieš 500 metų, taip kalbėjo apie *prasādą*: kiekvienam anksčiau teko ragauti šį materialų maistą, tačiau dabar jis nepaprastai skanus ir skleidžia nuostabų kvapą; jau vien kvapas, nekalbant apie skonį, sužavi protą ir verčia žmogų užmiršti visus kitus gardumynus. Tai liudija, kad Kṛṣṇos lūpos, kupinos dvasinio nektaro, lytėjo šį kasdieninį maistą ir suteikė jam visas transcendentines savybes.

Valgantis tik Viešpačiui Kṛṣṇai aukotą maistą yra vegetaras tikraja to žodžio prasme. Daugelis gyvūnų, pavyzdžiui, balandžiai ir beždžionės, taip pat nevartoja mėsos, todėl pati savaime vegetarinė mityba nėra didelis laimėjimas. Vedos teigia, kad žmogaus gyvenimo tikslas — atgaivinti pirmąjį ryšį tarp sielos ir Dievo, ir, siekiant šio tikslo, labai svarbu *prasādos* poveikis.

Tobulas tikro vegetarizmo suvokimas nulemia visų pirma tai, kokius produktus ruošiamės aukoti Kṛṣṇai. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, kad maistą galima skirstyti į tris rūšis pagal tai, kokiai *gunai* (dorybės, aistros ar neišmanymo) jis priklauso. Pieno produktai, grūdai, cukrus, daržovės, vaisiai ir riešutai yra dorybės *guṇoje*, ir juos galima siūlyti Kṛṣṇai. Įprasta, kad aistros ir neišmanymo *guṇose* esantis maistas neaukojamas Kṛṣṇai, kuris Pats „Bhagavad-gītoje“ (17.9-10) sako, jog toks maistas „sukelia kančias, nelaimes ir ligas“ ir kad jis „neskanus, nešviežias ir sugedęs“. Nesunku suprasti, kad mėsa, žuvis ir kiaušiniai, taip pat česnakas, svogūnai ir grybai — tai maistas, priklausantis žemiausioms *guṇoms*. Jų siūlyti Kṛṣṇai nedera. Kava ir arbata, kurių sudėtyje yra kofeino — tai narkotinės medžiagos, todėl jų taip pat negalima siūlyti Kṛṣṇai. Jas galima pakeisti pirktų ar surinktų įvairių žolelių arbata.

Perkant produktus reikia atminti, kad mėsos, žuvies ir kiaušinių gali būti kitų produktų sudėtyje, todėl būtina atidžiai skaityti etiketes, o ginčytiniais atvejais klausti pardavėjo arba kreiptis į fabriką. Pavyzdžiui, kai kuriose jogurto ir grietinės rūšyse yra želatinos, kuri gaminama iš skerdyklose užmuštų gyvūnų kaulų, ragų ir kanopų. Būtina taip pat įsitikinti, kad gaminant sūrį, kurį jūs perkate, nebuvo panaudotas veršelio skrandžio fermentas.

Taip pat dera vengti to maisto — ypač grūdinio, — kurį gamino žmonės, nesantys Viešpaties Kṛṣṇos bhaktos. Subtilieji gamtos dėsniai taip sutvarkyti, kad virėjo sąmonė veikia ne tik fizinę maisto kokybę, bet ir subtiliąją. Taip maistas nepastebimai veikia mūsų sąmonę. Kitas pavyzdys, atskleidžiantis šį principą — paveikslas, kuris yra ne tik potepių derinys ant drobės, bet ir išreiškia dailininko nuotaiką, kuri persiduoda stebinčiam paveikslą žmogui. Lygiai taip, kai valgome maistą, gamintą neturinčių dvasinės sąmonės žmonių, pavyzdžiui, kokio nors fabriko darbininko, mes, be abejo, gauname atitinkamą dozę materialios sąmonės. Be to, kiek tai įmanoma, turime vartoti tik šviežius, natūralius produktus.

Ruošiant valgį ypač svarbu laikytis švaros, kadangi dvasinis tobulėjimas ir švara — lygiaverčiai dalykai. Kṛṣṇai negalima siūlyti nieko nešvaraus. Todėl virtuvėje stenkitės palaikyti tvarką. Prieš pradėdami gaminti, būtinai kruopščiai nusiplaukite rankas. Ruošdami valgį, jo neragaukite. Tai meditacijos proceso dalis: jūs gaminate ne šiaip sau, bet ruošiate maistą Kṛṣṇai patenkinti, todėl Jis turi būti pirmasis, kas paragaus ir pasisotins šiuo maistu. Jei gaminate pagal išbandytus receptus, nesuklysite.

Gera turėti lėkštutę ir kitus stalo reikmenis, skirtus tik Kṛṣṇai. Puiku, jei šie reikmenys nauji ir niekur kitur nenaudoti. Kai maistas paruoštas, ant šios lėkštutės dedame po truputį visų patiekalų. Pats paprasčiausias aukojimo būdas — tiesiog ištarti: „Mano brangus Viešpatie Kṛṣṇa, prašau paragauti šio valgio“. Atminkite, tikrasis viso to tikslas — parodyti savo atsidavimą ir padėką Viešpačiui, todėl ruošdami Kṛṣṇai įdėkite visą savo širdį, ir Jis priims jūsų auką. Dievas Pats Sau pakankamas. Jam nieko netrūksta, todėl šis atnašavimas — tai būdas parodyti savo meilę ir dėkingumą Jam. Pasiūlę Kṛṣṇai maistą, keletą minučių kartokite Hare Kṛṣṇa *mantra*: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“. Po to *prasāda* (tiksliai šio žodžio reikšmė — „Viešpaties malonė“) galima patiekti į stalą. Visas paruoštas maistas dabar laikomas paaukotu Kṛṣṇai, tačiau tai, kas buvo pačioje lėkštutėje, ypač vertinama ir vadinasi *mahā-prasāda*. Svarbu, kad kiekvienas gautų paragauti ir *mahā-prasādos*. Pabandykite suprasti *prasādos* dvasinės savybės ir atminkite, kad šis maistas išvaduoja jus nuo *karmos* įtakos. Bet visų pirma — mėgaukitės juo!

Galbūt ilgainiui jūs panorėsite aukoti Viešpačiui maistą pagal taisykles, nustatytas Hare Kṛṣṇa judėjimo tiems, kurie praktikuoja Kṛṣṇos sąmonę namuose. Tam tikslui išrenkite paprastą altorių su Viešpaties Kṛṣṇos, Viešpaties Caitanyos ir Śrīlos Prabhupādos, Hare Kṛṣṇa judėjimo dvasinio mokytojo, atvaizdais. Pilnas valgio aukojimo ritualas nuo paprastesnio skiriasi dar tuo, kokios maldos yra kalbamos. Siūlant pagal visas taisykles tris kartus pakartojamos žemiau surašytos maldos, be to, aukojantis valgį žmogus nusilenkia prieš altoriaus atvaizdus, ties kuriais prieš tai padėjo lėkštutę su maistu Kṛṣṇai. Paskui, kai maldos pasakytos, maistas turi dešimt penkiolika minučių likti ant altoriaus, kol Viešpats skanauja. Šį laiką bhakta gali skirti *kīrtanai*. (Žr. priedą „Kaip kartoti Hare Kṛṣṇa mahā-mantra“.)

*nama om viṣṇu-pādāya kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale
śrīmate bhaktivedānta-svāmin iti nāmine*

„Pagarbiai lenkiuosi Jo Dieviškajai Malonei A. C. Bhaktivedantai Swami Prabhupādai, kuris labai brangus Viešpačiui Kṛṣṇai, nes rado prieglobstį prie Jo lotoso pėdų“.

*namas te sārasvate deve gaura-vāṇī-pracāriṇe
nirviṣeṣa-sūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe*

„Pagarbūs nusilenkimai tau, o dvasinis mokytojau, Sarasvačio Gosvāmio tarne. Tu gailestingai skleidi Viešpaties Caitanyadevos mokymą ir gelbsti Vakarų pasaulį, apimtą impersonalizmo ir voidizmo“.

*namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

„O gailestingiausia Dievo inkarnacija! Tu esi Pats Viešpats Kṛṣṇa, nužengęs kaip Śrī Caitanya Mahāprabhu. Tavo oda aukso spalvos kaip Śrīmatī Rādhārāṇī, ir Tu dosniai dalini tyrą meilę Kṛṣṇai. Pagarbiai Tau lenkiuosi“.

*namo brahmaṇyā-devāya go-brāhmaṇa-hitaya ca
jagaddhitāya kṛṣṇāya govindāya namo namaḥ*

„Reiškiu savo pagarbą Viešpačiui Kṛṣṇai, kuris yra visų *brāhmaṇų* garbinama Dievybė. Jis linki gero karvėms, *brāhmaṇoms* ir visoms gyvoms esybėms. Dar kartą lenkiuosi Govindai, visų jutimų džiaugsmo šaltiniui“.

Cituoti šaltiniai

Knygoje cituojami arba minimi šventraščiai.

„Bhagavad-gītā“ *viii, ix, x, xi, xiii, 5, 7, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 40, 42, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 73, 75, 76, 77, 78, 81*

„Bhagavat-sandarbha“ 71

„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 10, 45

„Brahma-saṁhitā“ *xi, 14, 15, 20, 29, 54, 66, 70*

„Gopāla-tāpanī Upaniṣada“ 53, 61

„Govinda-bhāṣya“ *xiii*

„Hari-bhakti-sudhodaya“ 34

„Yajur Veda“ *xii, 5*

„Kaṭha Upaniṣada“ 72

„Mahābhārata“ *xii*

„Mahā Upaniṣada“ 54

„Mokṣa-dharma“ 54

„Muṇḍaka Upaniṣada“ 35, 66

„Nārāyaṇa Upaniṣada“ 54

„Ṛg Veda“ *xii, 11*

„Sāma Veda“ *xii*

„Śrīmad-Bhāgavatam“ *xii, xiii, 23, 30, 43, 45, 55, 56, 64, 67, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83*

„Varāha Purāṇa“ 54

„Vedānta-sūtra“ *xii, xiii, 23, 25, 42, 55, 77, 78*

„Viṣṇu Purāṇa“ 15, 59

Knygoje vartojamos santrumpos:

Bg. — „Bhagavad-gītā“

Bhāg. — „Śrīmad-Bhāgavatam“

Žodynėlis

A

Abhakta — tas, kuris nenori atsiduoti Viešpačiui; ateistas.

Ācārya — dvasinis mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu.

Adhira — tas, kuris nesimokė iš *dhiros*.

Akarma — veiksmai, išvaduojantys iš gimimo ir mirties ciklo.

Amara — nemirtingas.

Ānanda — Aukščiausiojo Viešpaties palaimos aspektas.

Ananta — neribotas.

Anumāna — induktyvusis pažinimas.

Apāpa-viddha — tyras ir nesuteptas.

Aparā prakṛti — žemesnioji Viešpaties energija.

Apauruṣeya — nežemiškos kilmės.

Arcā-vigraha — Viešpaties pavidalas, garbinamas šventykloje.

Āroha — aukštyneigis, empirinis pažinimo metodas.

Askežė — *tapasya*; savanoriškas materialių sunkumų pasirinkimas siekiant tam tikrų tikslų, pvz. dvasinio savęs pažinimo.

Asura — demonas.

Ātmā — siela.

Ātma-hā — sielos žudikas.

Avyakta — neišreikšta kūrinija.

Avidyā — nežinojimas.

B

Bhagavānas — visų turtų valdovas.

Bhakta — žmogus, su atsidavimu tarnaujantis Viešpačiui Kṛṣṇai.

Bona fide (lot.) — tikras, autentiškas, nuoširdus.

Brahmajyoti — švytėjimas, kurį skleidžia Aukščiausiojo Viešpaties kūnas.

Brāhmaṇos — išmintingųjų, Brahmaną pažinusių žmonių klasė.

Budha — mokslingas.

C

Cit — Aukščiausiojo Viešpaties pažinimo aspektas.

D

Dhira — tas, kurio netrikdo materialioji energija.

Dvija-bandhu — tas, kuris gimė *brāhmaṇų* šeimoje, tačiau neturi *brāhmaṇos* ypatybių.

E

Ekspansija — Aukščiausio Dievo Asmens pavidalas, viena iš daugybės Jo apraiškų.

G

Guru — dvasinis mokytojas.

I

Impersonalistas — tas, kuris beasmeniį Dievo aspektą (Brahmaną) laiko visa ko priežastimi ir aukščiausią realybe.

Inkarnacija — *avatāra*; Dievo įsikūnijimas materialiam pasaulyje, nužengiantis su tam tikra misija.

Yoga-bhraṣṭa — siela, iškrypusi iš savęs pažinimo kelio.

Īśāvāsya — dievacentrinė koncepcija.

J

Jiva-śakti — gyvybės jėga.

Jñāna — žinių plėtojimas.

K

Kaniṣṭha-adhikāris — žmogus, esantis pradinėje Dievo pažinimo pakopoje.

Karma — veiksmai, atliekami pagal apreikštųjų raštų nurodymus.

Karma-bandhana — veiksmas, prikaustantys žmogų prie materialaus pasaulio.

Karma-yoga — darbo vaisių aukojimas Kṛṣṇai.

Karmis — tas, kuris veikia dėl naudos.

Kṣatriyos — administratorių arba valdovų klasė.

M

Madhyama-adhikāris — žmogus, esantis pusiaukelėje į Dievo Asmens pažinimą.

Mahā-bhāgavata — didi asmenybė, viską siejanti su Aukščiausiuoju Viešpačiu.

Māyā — iliuzija (laikyti tikrove tai, ko nėra).

Māyayāpahṛta-jñānis — tas, kuris laiko save Dievu.

Mṛtyuloka — mirties šalis, materialusis pasaulis.

Mūḍhos — kvailiai arba asilai.

N

Naiṣkarmya — žr. *Akarma*.

Narādhama — žemiausiasis iš žmonių.

Nirguṇa — neturintis materialių ypatybių.

P

Param brahma — aukščiausioji siela.

Paramparā — mokinių seka.

Parā prakṛti — Viešpaties aukštesnioji energija.

Parā śakti — žr. *Parā-prakṛti*.

Pitos — protėviai.

Prāṇa-vāyu — oro srovės, cirkuliuojančios kūne.

Prasāda — maistas, sudvasintas aukojant jį Kṛṣṇai.

Pratyakṣa — tiesioginis įrodymas.

S

Sac-cid-ānanda-vigraha — tobulas pavidalas, įkūnijantis amžinatvę, žinias ir palaimą.

Saguṇa — turintis ypatybių.

Sat — Aukščiausiojo Viešpaties amžinatvės aspektas.

Spekuliatyvūs mąstytojai — tie, kurie stengiasi suvokti Absoliučiąją Tiesą, remdamiesi vien tik savo patirtimi ir proto galiomis.

Supersiela — Paramātmā; Aukščiausio Viešpaties pavidalas, esantis visų gyvųjų būtybių širdyse ir įeinantis į kiekvieną atomą.

Sura — dievota asmenybė.

Š

Śrīmat — *vaiśya*, prekijų bendruomenės narys.

Śruti — žinios, įgytos klausantis.

Śuci — daug dvasiškai pasiekęs *brāhmaṇa*.

Śuddha — tas, kuris apvalo.

Śūdro — darbininkų klasė.

Śukra — visagalis.

T

Transcendentinis — dvasinis, nežemiškas, esantis anapus materialios gamtos.

Tripād-vibhūti — dvasinė gamta, sudaranti tris ketvirtadalius Viešpaties energijos.

U

Uttama-adhikāris — žmogus, pasiekęs trečiąją Dievo pažinimo pakopą.

V

Vaikunṭhalokos — dvasinio dangaus planetos.

Vaiśyos — prekijų klasė.

Varṇāśrama — keturios socialinės klasės ir keturi dvasinio gyvenimo etapai.

Veda — žinios.

Veda-vāda-rata — tas, kuris savaip aiškina Vedas.

Vidyā — žinios.

Vikarma — veiksmai, atliekami neteisingai naudojantis savo laisve.

Viṣṇu-tattva — Aukščiausiojo Viešpaties pilnavertė dalis.

Kaip tarti sanskritą

Įvairiais amžiais sanskritui užrašyti buvo vartojamos kelios abėcėlės. Labiausiai paplitusi iš jų buvo ir tebelieka *devanāgarī* (pažodžiui — „raštas, vartojamas pusdievių miestuose“). *Devanāgarī* abėcėlėje yra keturiasdešimt aštuonios raidės: trylika balsių ir trisdešimt penkios priebalsės. Senovės sanskritologai sudarė šią abėcėlę atsižvelgdami į praktinius kalbos poreikius, ir šią rašto sistemą perėmė visi Vakarų pasaulio mokslininkai.

Šioje knygoje sanskrito žodžiai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai atkartoja sanskrito rašybą. Kiekvieną *devanāgarī* raidę žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Taigi knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (o tariama „Krišna“), **Caitanya** („Čaitanja“), **Śrīla Prabhupāda** („Šryla Prabhupada“), **Arjuna** („Ardžuna“), **ācārya** („ačarja“), **prakṛti** („prakriti“), **yoga** („joga“) ir pan.

Žemiau pateikiamas smulkesnis sanskrito rašybos ir tarimo paaiškinimas.

RAŠYBA

Balsės

(žodžio pradžioje)

अ_a आ_ā इ_i ई_ī उ_u ऊ_ū ऋ_r ॠ_{r̄}
लृ_{l̄} ए_e ऐ_{ai} ओ_o औ_{au}

Priebalsės
(su balse a)

Guturalinės:	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
Palatalinės:	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
Cerebralinės:	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
Dentalinės:	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
Labialinės:	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
Pusbalsės:	य ya	र ra	ल la	व va	
Sibiliantai:	श śa	ष ṣa	स sa		
Aspirata:	ह ha	Anusvāra:	◌m	Visarga:	◌ḥ

Skaitmenys

०-0 १-1 २-2 ३-3 ४-4 ५-5 ६-6 ७-7 ८-8 ९-9

Balsės, einančios po priebalsių, rašomos taip:

ī ā ī ī ī ū ū ṛ ṛ ḥ ḥ e ai o au

Pavyzdžiui: क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū
कृ kṛ कृ kṛ के ke कै kai को ko कौ kau

Paprastai kelios viena po kitos einančios priebalsės susilieja ir virs-ta nauja raide (vadinamąja ligatūra), pvz.: क्ष kṣa, त्र tra

Jeigu po priebalsės nerašoma jokia balsė, laikoma, kad po šios priebalsės eina balsė **a**.

Virāma (~) nurodo, kad žodis baigiasi priebalse: क्

Avagraha (ॐ) — apostrofas (').

TARIMAS

Balsiai tariami:

a — kaip trumpasis a žodyje „kad“	ī — kaip ilgasis y žodyje „lyja“
ā — kaip ilgasis a žodyje „lašas“	ḷ — kaip junginys lri
ai — kaip dvibalsis ai žodyje „maistas“	o — kaip dvibalsis ou žemaičių žodyje „duona“ [douna]
au — kaip dvibalsis au žodyje „auka“	ṛ — kaip ri žodyje „rimas“
e — kaip ilgasis e žodyje „kelias“	ṝ — kaip ry žodyje „rytas“
i — kaip trumpasis i žodyje „tik“	u — kaip trumpasis u žodyje „kur“
	ū — kaip ilgasis ū žodyje „dūmai“

Priebalsiai tariami:

Guturaliniai

(užpakalinė liežuvio dalis prispaudžiama prie minkštojo gomurio)

g — kaip g žodyje „gaiva“
k — kaip k žodyje „kulti“
ṅ — kaip n žodyje „dingo“
gh — kaip junginys gh
kh — kaip junginys kh

Labialiniai

(tariami lūpomis)

b — kaip b žodyje „banga“
m — kaip m žodyje „mama“
p — kaip p žodyje „pora“
bh — kaip junginys bh
ph — kaip junginys ph

Dentaliniai

(liežuvio priešakinė dalis
liečia dantis)

d — kaip **d** žodyje „**d**alia“

n — kaip **n** žodyje „**n**ašta“

t — kaip **t** žodyje „**t**iesa“

dh — kaip junginys **dh**

th — kaip junginys **th**

Palataliniai

(liežuvio vidurys pakeliamas
prie kietojo gomurio)

c — kaip **č** žodyje „**č**ia“

j — kaip **dž** žodyje „**dž**ius“

ñ — kaip **n** žodyje „**n**onia“

ch — kaip junginys **ch**

jh — kaip junginys **džh**

Pusbalsiai

y — kaip **j** žodyje „**j**au“

l — kaip **l** žodyje „**l**inas“

r — kaip **r** žodyje „**r**asa“

v — kaip **v** žodyje „**v**alia“

Sibiliantai

s — kaip **s** žodyje „**s**aulė“

ś — kaip minkštasis **š** žodyje „**š**iaudas“

ṣ — kaip **š** žodyje „**š**altis“

Aspirata

h — kaip **h** žodyje „**h**alė“

Visarga

ḥ — stipri aspirata, paprastai stovinti žodžio gale; eilutės pabaigoje **aḥ** tariama kaip **aha**, o **iḥ** kaip **ihi**.

Anusvāra

m̐ — grynas nosinis garsas, tariamas kaip **n** prancūzų žodyje „**boñ**“.

Cerebraliniai (**ṭ**, **ṭh**, **ḍ**, **ḍh**, **ṇ**) tariami panašiai kaip dentaliniai, tačiau liežuvio smaigalys neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: **yajña** — kaip **jagja**).

Skaitant sanskritą nėra griežtų nurodymų, kaip kirčiuoti skiemenis, taip pat nereikia daryti pauzių tarp žodžių, esančių vienoje eilutėje. Paprastai skiemenys skiriami pagal ilgumą. Ilgieji skiemenys yra tie, kurių balsis ilgas (**ā**, **ai**, **au**, **e**, **ī**, **o**, **ī**, **ū**) arba kurių trumpasis balsis stovi prieš kelis priebalsius (įskaitant **ḥ** ir **m̐**). Šiuo atveju aspiruoti priebalsiai (po kurių eina **h**) laikomi vienu priebalsiu.

Sanskrito posmų rodyklė

Rodyklėje pateikiamos „Šrī Īsopaniṣados“ *mantrų* eilutės. Stulpeliuose nurodomi *mantrų* numeris ir puslapis.

<i>agne naya supathā rāye asmān</i>	18	80
<i>andham tamaḥ praviśanti</i>	9	33
<i>andham tamaḥ praviśanti</i>	12	46
<i>andhena tamasāvṛtāḥ</i>	3	11
<i>anejad ekaṁ manaso javīyo</i>	4	14
<i>anyad āhur asambhavāt</i>	13	51
<i>anyad āhur avidyayā</i>	10	37
<i>anyad evāhuḥ sambhavād</i>	13	51
<i>anyad evāhur vidyayā-</i>	10	37
<i>asnāviraṅ śuddham apāpa-viddham</i>	8	28
<i>asuryā nāma te lokā</i>	3	11
<i>athedaṁ bhasmāntaṁ śarīram</i>	17	73
<i>ātmaivābhūd vijānataḥ</i>	7	24
<i>ātmany evānupaśyati</i>	6	21
<i>avidyayā mṛtyuṁ tīrtvā</i>	11	41
<i>bhūyiṣṭhāṁ te nama-uktirṁ vidhema</i>	18	80
<i>ekatvam anupaśyataḥ</i>	7	24
<i>evaṁ tvayi nānyatheto 'sti</i>	2	8
<i>hiraṇmayena pātreṇa</i>	15	63
<i>yasmin sarvāṇi bhūtāny</i>	7	24
<i>yas tad vedobhayaṅ saha</i>	14	58
<i>yas tu sarvāṇi bhūtāny</i>	6	21
<i>yāthātathyato'rthān vyadadhāc chāśvatībhyaḥ samābhyaḥ</i>	8	28
<i>yat kiṅca jagatyāṁ jagat</i>	1	4
<i>yat te rūpaṁ kalyāṇatamaṁ tat te paśyāmi</i>	16	69
<i>ya u sambhūtyāṅ ratāḥ</i>	12	46
<i>ya u vidyāyāṅ ratāḥ</i>	9	33
<i>ye ke cātma-hano janāḥ</i>	3	11
<i>ye nas tad vicacakṣire</i>	10	37
<i>ye nas tad vicacakṣire</i>	13	51
<i>ye 'sambhūtim upāsate</i>	12	46
<i>ye 'vidyām upāsate</i>	9	33
<i>yo 'sāv asau puruṣaḥ so 'ham asmi</i>	16	69
<i>īśāvāsyam idaṁ sarvaṁ</i>	1	4

<i>iti śuśruma dhīrānām</i>	10	37
<i>iti śuśruma dhīrānām</i>	13	51
<i>yuyodhy asmaj juhurāṇam eno</i>	18	80
<i>jīviṣec chataṁ samāḥ</i>	2	8
<i>kavir manīsī paribhūḥ svayambhūr</i>	8	28
<i>krato smara kṛtaṁ smara</i>	17	73
<i>kurvann eveha karmāni</i>	2	8
<i>mā grdhaḥ kasya svid dhanam</i>	1	4
<i>nainad devā āpnuvan pūrvam arṣat</i>	4	14
<i>na karma lipyate nare</i>	2	8
<i>om̐ krato smara kṛtaṁ smara</i>	17	73
<i>om̐ pūrṇam adaḥ pūrṇam idaṁ</i>	Īṅg.	1
<i>pūrṇam evāvaśiṣyate</i>	Īṅg.	1
<i>pūrṇasya pūrṇam ādāya</i>	Īṅg.	1
<i>pūrṇāt pūrṇam udacyate</i>	Īṅg.	1
<i>pūṣann ekarṣe yama sūrya prājāpatya</i>	16	69
<i>sambhūtyāmṛtam aśnute</i>	14	58
<i>sambhūtim̐ ca vināśam̐ ca</i>	14	58
<i>sa paryagāc chukram akāyam avraṇam</i>	8	28
<i>sarva-bhūteṣu cātmānam̐</i>	6	21
<i>satya-dharmāyā dr̥ṣṭaye</i>	15	63
<i>satyasyāpihitaṁ mukham</i>	15	63
<i>tad antar asya sarvasya</i>	5	17
<i>tad dhāvato 'nyān atyeti tiṣṭhat</i>	4	14
<i>tad dūre tad v antike</i>	5	17
<i>tad ejati tan naijati</i>	5	17
<i>tad u sarvasyāsya bāhyataḥ</i>	5	17
<i>tad vedobhayaṁ saha</i>	11	41
<i>tāṁs te pretyābhigacchanti</i>	3	11
<i>tasminn apo mātariśvā dadhāti</i>	4	14
<i>tato bhūya iva te tamo</i>	9	33
<i>tato bhūya iva te tamo</i>	12	46
<i>tato na vijugupsate</i>	6	21
<i>tatra ko mohaḥ kaḥ śoka</i>	7	24
<i>tat tvaṁ pūṣann apāvṛṇu</i>	15	63
<i>tena tyaktena bhūñjīthā</i>	1	4
<i>vāyur anilam amṛtam</i>	17	73
<i>vidyayāmṛtam aśnute</i>	11	41
<i>vidyām̐ cāvidyām̐ ca yas</i>	11	41
<i>vināśena mṛtyum̐ tīrtvā</i>	14	58
<i>viśvāni deva vayunāni vidvān</i>	18	80
<i>vyūha raśmīn samūha tejo</i>	16	69

Cituotų posmų rodyklė

Rodyklę sudaro cituotų posmų eilutės. Riebiu šriftu spausdinami numeriai nurodo puslapius, kuriuose pateikiamas visas posmas.

ābhīra-śumbhā yavanāḥ khasādayaḥ
57

ābrahma-bhuvanāl lokāḥ 48
adhaś cordhvaṁ ca prasṭtam brahmai-
67

aham ādir hi devānām 46
aham sarvasya prabhavo 53
ahany ahany bhūtāni gacchantiḥa ya-
mālayam 62

amṛtasyāvvyayasya ca 63
ānanda-mayo 'bhyāsāt 25, 64

atha vā bahunaitena 64
avidyā-karma-samjñānya 59

bhagavān īśvaro hariḥ 78
bhagavān sātvatām patih 45
brahmaivedam amṛtam purastād brah-
ma 67

brahmaṇo hi pratiṣṭhāham 63
budhā bhāva-samanvitāḥ 53
cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-
vṛkṣa- 70

dadāmi buddhi-yogaṁ tam 56
dāsyam gatānām para-daivatena 65

dhyeyaḥ pūjyas ca nityadā 45
dhunoti sarvaṁ hṛdi sanniviṣṭaḥ 82

ekāṁśena sthīto jagat 64
eko 'pi san bahudhā yo 'vabhāti 61

eko vaśī sarva-gāḥ kṛṣṇa īdyaḥ 61
evam paramparā-prāptam 50, 52

govindam ādi-puruṣam tam aham
bhajāmi 66, 70

hiraṇmaye pare kośe 66
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu 60

yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvaṁ 75
yasya deve parā bhaktir 83

yasya prabhā prabhavato jagad-aṇḍa-
koṭi- 66

yathā deve tathā gurau 83

yena mām upayānti te 56
ye 'nye ca pāpā yad-apāśrayāśrayaḥ
57

imarṁ rājarṣayo viduḥ 52
yogo naṣṭaḥ parantapa 52

iti matvā bhajante mām 53
itham satām brahma-sukhānubhūtyā
65

janmādy asya yataḥ xiii, 55
kiṁ jñātena tavārjuna 64

kirāta-hūñāndhra-pulinda-pulkaśā
57

koṭiṣv aśeṣa-vasudhādi vibhūti-bhin-
nam 66

kṣetrajñākhyā tathā parā 59
lakṣāvṛteṣu surabhīr abhipālayantam
70

lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevya-
mānam 70

maharṣiṇām ca sarvaśaḥ 46
māyāśrītānām nara-dārakeṇa 65

mām ekam śaraṇam vraja 62
mām upetya tu kaunteya 48

mattaḥ parataram nānyat 64
mattaḥ sarvaṁ pravartate 53

na me viduḥ sura-gaṇāḥ 46
naśyatsu na vinaśyati 60

na tatra sūryo bhāti na candra-tāra-
kaṁ 67

nemā vidyuto bhānti kuto 'yam agniḥ
67

paras tasmāt tu bhāvo 'nyo 60
paścād brahma dakṣinatas cottareṇa
67

prabhavaṁ na maharṣayaḥ 46
punar āvartino 'rjuna 48

punar janma na vidyate 48
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ 75

sa kāleneha mahatā 52
sākaṁ vijahruḥ kṛta-puṇya-puñjāḥ
 65
sarva-dharmān parityajya 62
smartavyaś cecchatābhayam 78
sukhasyaikāntikasya ca 63
sva-pāda-mulam bhajataḥ priyasya
 82
śāśvatasya ca dharmasya 63
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca 45, 78
śudhyanti tasmai prabhaviṣṇave na-
maḥ 57
tac chubhraṁ jyotiṣāṁ jyotis 66
tad brahma niṣkalam anantam aśeṣa-
bhūtam 66
tad yad ātma-vido viduḥ 66
tam eva bhāntam anubhāti sarvaṁ
 67

taṁ tam evaiti kaunteya 75
tasya bhāsā sarvaṁ idaṁ vibhāti 67
tasmād bhārata sarvātmā 78
tasmād ekena manasā 45
tyajaty ante kalevaram 75
tyaktānya-bhāvasya hariḥ pareśaḥ
 82
ṛtīyā śaktir iṣyate 59
vāsudevaḥ sarvaṁ iti 68
vedaṁ viśvam idaṁ variṣṭham 67
vedānta-kṛd veda-vid eva cāham xii
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ 60
vikarma yac cotpatitam kathañcid
 82
virajaṁ brahma niṣkalam 66
viṣṇu-śaktiḥ parā proktā 59
viṣṭabhyāham idaṁ kṛtsnam 64

Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

Rodyklėje laikomasi lietuviškos abėcėlės (sanskrito transliteracijos raišdės neskiriamos nuo panašios rašybos lietuviškų raidžių). Trumpinant nuorodas, vietoj antraštinių žodžių rašomas trikampis (simbolis Δ). Riebiu šriftu spausdinami puslapiai nurodo posmo vertimą, paprastu — komentarą.

A

Abhijña 55

Absoliuti Tiesa

Aukščiausiasis Dievo Asmuo kaip

Δ 1

bhakta visiškai suvokia Δ 71

Brahmanas kaip Δ *xiii*

galimybė prisiartinti prie

Δ 14

Δ kaip asmenybė 1, 14, 47

kas nori pažinti Δ , turi prasiskver-

bti pro Viešpaties švytėji-

mą 65

nesuvokiama protui 14

Δ pažinimo aspektai 1, 47, 64

pažinti Δ , laikantis „Bhagavad-gi-

tos“ principų 45

Δ prigimtis *xiii*

šašmoninga *xiii*

spekuliatyvių mąstytojų pastangos

suvokti Δ 47

Ācārya

žr. Dvasinis mokytojas

Adhira 40

Ādityos

Nārāyaṇa sukūrė dvylika

Δ 54

Agha, demonas

buvo užmuštas Śrī Kṛṣṇos 64

Aistros *guṇa*

pasiekus apšivalymo stadiją, Δ ne-

beturi įtakos 9

trukdo žmogui atsikratyti materia-

lių troškimų 56

Akarma

išvaduoja iš gimimo ir mirties cik-
lo 9

žr. *taip pat* Veikla

Akrūra

pasiekė tobulumą, melsdamasis

Viešpačiui 77

Altruizmas

gyvenimas dėl Dievo vertingesnis

už bedievišką Δ 10

patraukli *karma-bandhanos* forma

9

Amara 42

Analogijos

ateistinė mokslo pažanga ir brang-

akmenis ant kobros galvos

34

Brahmanas ir saulės spinduliai 19

gyvoji esybė ir ranka 2

gyvoji esybė ir saulė 69

gyvos esybės ir druskos kiekis van-

dens laše 25

gyvosios esybės ir laužo kibirkštys

24

jausminiai džiaugsmi ir aukšta

temperatūra 44

materialus pasaulis ir vandenynas

11

mokslo pažanga ir papuošalai ant

numirėlio kūno 34

nūdienė civilizacija ir laidotuvių

procesija 34

planetos ir erdvėlaiviai 39

praeties veikla ir sapnai 76

siela ir šaknys 55

śruti ir motina *ix*

- Vedos ir motina ix
 Viešpaties galios ir ugnies šiluma
 bei šviesa 15, 20
 Viešpats ir druskos kiekis vandenynne 25
 Viešpats ir saulė 32, **69**
 Viešpats ir ugnis 5, 15, 24, **80**
 visata ir kokoso riešutas 48
 žmogaus kūnas ir tvirtas laivas 12
 žmogaus kūno galimybės ir palankūs brizai 12
- Ānanda* 2
Ananta xi
Antaryāmī 20
Anumāna ix
Apāpa-viddham 31
Aparā prakṛti
 žemesnioji, materiali Viešpaties energija 5, 60
Apauruṣeya 4
Arcā-vigraha
 Viešpats gali apsirėikšti Δ pavidalu 18
- Arjuna
 idealus mokinys 40
 išklausė „Bhagavad-gītā“ 52–53, 55
 pasiekė tobulumą, draugaudamas su Viešpačiu 77
- Āroha* xi
Asambhūti 46
Asuros 11
 Ateistai
 atvirai neigia Dievo egzistavimą 49
 bhaktos vengia Δ bendrijos 22
 negali suprasti Dievybių pavidalo 19
- Ateizmas
 pražūtinga Δ kulto įtaka 49
 „Atharva Veda“
 apie Viešpatį kaip kūrėją 53
 Vedų dalis xii
- Ātmā*
 žr. Siela
Ātma-bhūta
 tikslai 26
Ātma-hā 12
 Atominiai ginklai
 kelia pavojų 6
- Atsidavimo tarnystė (*bhakti-yoga*)
 „Bhagavad-gītoje“ išdėstyti Δ principai 52
 „Bhagavad-gītos“ tikslas — pasiekti Δ 45
 devynios Δ formos 77
 impersonalistai neigia Δ privatumus 77
 Δ yra svarbiausias iš religijos principų 62
 iškėlia iki patyrusio *brāhmaṇos* lygio 82
 išlaisvina nuo nuodėmių pasekmių 81
 kaip *brāhmaṇos* požymis 56
 klausymasis ir giedojimas kaip Δ 56, 77–78, 83
 padeda sutraukti gimimo ir mirties pančius 50
 per Δ galima pasiekti Vaikuṇṭhos planetas 61
 „Śrī Īsopaniṣada“ nukreipia mus siekti Δ 68
 Viešpats nurodo atlikti Δ 62, 76
 žr. *taip pat* Aukščiausiojo Viešpaties garbinimas
- Aukos 79
 Aukščiausiasis Viešpats
arcā-vigrahos pavidalas 18
 ateina sunaikinti bedievių ir apginti tikinčiųjų 20
 aukščiausiasis visų aukų tikslas 73
bhāgavatos pripažįsta Δ galias 18
 Brahmano pagrindas 63
 Brahmano šaltinis 47
 Δ buveinė 18, **58**
 drauge su palydovais dalyvauja žaidimuose 65
 Δ energijos 5, 15–16, 29, 59
 gali apsirėikšti Dievybių pavidalu 18
 gali apsirėikšti kiekvienoje vietoje 20
 Δ galios neišsemiamas 2
 galių dėka valdo viską 5
 galutinis tyrų bhaktų tikslas **69**
 gyva esybė, kaip Δ dalis 2, 15, **21**, 25, 39, 43, 71
 gyvena Golokoje 15

gyvos esybės kokybiškai tapačios
 △ 24
 greitesnis už mintį 14
 yra asmuo 26
 yra visur ir anapus visko 17
 išminčių pradžia 47
 kaip *abhijñā* 55
 kaip Absoliuti Tiesa 1
 kaip *antaryāmī* 20
 kaip *apāpa-viddham* 31
 kaip Bhagavānas 45
 kaip Nṛsimha 20, 42
 kaip *paribhūḥ* 31
 kaip *pūrnam* 5
 kaip *pūṣan* 64
 kaip *sac-cid-ānanda-vigraha* 1, 29
 kaip *sambhūti* 46
 kaip *śuddham* 31
 kaip tobula visuma 1–2, 5
 kaip Vāsudeva 75
 △ kūnas neturi nieko panašaus į
 venas 29
 kupinas nesuvokiamų galių 5, 17
 kuria, palaiko ir naikina materia-
 lų pasaulį 71
 labai arti 17
 lyginamas su druskos kiekiu van-
 denyne 25
 lyginamas su saule 32, 69
 lyginamas su ugnimi 5, 15, 24, 80
mahā-bhāgavata mato, kad viskas
 susiję su △ 21, 24, 28
 material gamta Jo neveikia 5
 mokslininkai nesuvokia, kaip △
 nužengia 18
 Nārāyaṇa kaip 54
 negali pakliūti į iliuzinės energijos
 spąstus 36
 neįkūnytas 28
 nepasiekiamas pusdieviams 14
 nepriekaištingas 28
 nesuvokiamas net didžiausio filo-
 sofo protui 14
 neturi paklusti materialios gamtos
 dėsniams 19
 niekada nekelia kojos iš Vṛndāva-
 na-dhāmos 65
 Nṛsimha, vienas iš △ pavidalų 20,
 29, 42
 nuo nieko nepriklausomas 46

papasakojo „Bhagavad-gītā“ 23
 patenkina kiekvieno troškimus 28
 pats sau pakankamas filosofas 28
 △ pavidalai 29
 pažinęs △, žmogus įveikia mirtį 58
 △ pažinimas 1–2, 9, 70
 pažinti △ tegalima nuolankiai tar-
 naujant Jam 16
 pirmapradis filosofas 69
 pirminis △ pavidalas — Śrī Kṛṣṇa
 29
 pradėjo dvasinių mokytojų seką 4
 prisiartinti prie △ tegalima tarnau-
 jant Jam 50
puruṣa-avatāros 66
 pusdievių šaltinis 47
rāsos šokio centrinė figūra 26
 reikia valgyti tik △ paaukotą mais-
 tą 7
 sąmoningas 55
 skleidžia *brahmajyoti* 63, 66, 75
 spekuliatyvūs mąstytojai nepažis-
 ta △ 47
 sukūrė visus *prajāpačius* 54
 △ švytėjimas 63, 69
 tikrasis džiaugsmo šaltinis 26
 tyras ir nesuteptas 28
 tobula asmenybė 5
 △ Vaikuṇṭhalokos planetos 48
 valdo pusdievius 14
 △ veidas 63
virāṭ pavidalas 20
 visa būtis kilusi iš △ 53
 visa ko savininkas 35
 visa žinantis 28
 visada padeda tyriems bhaktoms
 72
 visagalis 80
 visatos globėjas 69
 viskas visatoje priklauso △ 4
 visų energijų šaltinis 19
 visų gyvų esybių pradžia 72
 visų priežasčių priežastis 54
žr. taip pat Bhaktos; Kṛṣṇa
 Aukščiausiojo Viešpaties garbinimas
 garbinantys vien Viešpatį pasiekia
 dvasinį dangų 52
 klausytis pasakojimų apie Viešpa-
 tį 56
 △ rezultatas 51

šlovinti Viešpatį 56

žr. *taip pat* Atsidavimo tarnystė

Avyakta 60

Avidyā 43, 60

žr. *taip pat* Neišmanymas

B

Baka, demonas

buvo užmuštas Śrī Kṛṣṇos 64

Baladeva

vienas iš Viešpaties pavidalų 29

Baladeva Vidyābhūṣaṇa

„Govinda-bhāṣyos“ autorius *xiii*

Bali Mahārāja

pasiekė tobulumą, paaukojęs Viešpačiui viską, kas jam priklausė 77

„Bhagavad-gītā“

apie amžiną gyvos esybės prigimtį 73

apie augalinio maisto aukojimą Viešpačiui 7

apie beprasmišką impersonalistų veiklą 77

apie bhaktos tyrumą 31, 76

apie *brahmajyoti* 63, 66

apie Brahmos gyvenimo trukmę 42, 60

apie dvasinio dangaus tolumą 18

apie galimybę iškilti aukščiau gamtos dėsnių 26

apie galimybę pažinti Viešpatį 15

apie galimybę priartėti prie Viešpaties 61

apie galimybę tęsti savęs pažinimą kitą gyvenimą 13, 81

apie gyvas esybes, kaip Viešpaties paribio energiją 25

apie *karmos*, *akarmos* ir *vikarmos* principus 9

apie kitų siekių atmetimą ir atsidavimą Viešpačiui 62

apie materialų pasaulį, kaip kančių kraštą 48

apie mokinių seką 50, 52

apie *mūḍhas* 34, 54

apie pavydžių demonų likimą 50

apie protėvių garbinimą 51

apie pusdievių garbinimą 47–49

apie sąmonės būvį, paliekant kūną 76

apie tai, kaip nugalėti materialią gamtą 62

apie tai, kaip plėtoti žinias 37

apie tris transcendentalistų tipus 68

apie *varṇāśramā viii*

apie *veda-vāda-ratas* ir *māyayāpahṛta-jñānas* 34

apie Vedų tikslą — pažinti Dievo Asmenį 35

apie Vedų tyrinėjimo tikslą *xi*

apie veiksmus, atliekamus Dievo vardan 10

apie Viešpatį, kaip galutinę Absoliučios Tiesos išraišką 64

apie Viešpatį, kaip jaučiančią būtybę 78

apie Viešpatį, kaip pusdievių ir išminčių pradžią 47

apie Viešpatį, kaip visų pasaulių pradžią 53

apie Viešpatį, pažįstantį praeitį, dabartį ir ateitį 55

apie Viešpaties atėjimo tikslus 20

apie Viešpaties dėkingumą bhaktai 19

apie Viešpaties ekspansiją Paramātma 64–65

apie Viešpaties garbinimą 51

apie Viešpaties nužengimą žmogaus pavidalu 30

apie Viešpaties rūpinimąsi Savo bhakta 81

apie žmogaus tobulumą 75

atskleidžia Upaniṣadų esmę 9, 16, 56

buvo papasakota Viešpaties 23

buvo užrašyta Vyāsadevos 23

geriausiai atskleidžia Vedų mokslo esmę *xiii*

△ interpretuotojai 53, 62

išgirdęs △, Arjuna tapo *budha* 55

išklausė Arjuna 52–53, 55

klausantis △, apsivalo sąmonė 56

komentaras, prieštaraujantis △, nėra autoritetingas 23

- nagrinėja *parā* ir *aparā prakṛti* 5
 patvirtina, kad Vedų žinios pertei-
 kiamos per mokinių seką *ix*
 pažinti Absoliučią Tiesą, laikantis
 Δ principų 45
 suprasti Δ tegalima, einant Arju-
 nos pėdomis 53
 tiesiogiai nurodo į Śrī Kṛṣṇą 56
 Δ tikslas — pasiekti atsidavimo tar-
 nystę 45
- „Bhagavad-gītā, kokia ji yra“
 Δ tikslas — tiesiogiai perteikti
 Kṛṣṇos žodžius *x*
- Bhagavānas
 apibūdinimas 71
 vienas Absoliučiosios Tiesos as-
 pektų 64
žr. taip pat Kṛṣṇa; Aukščiausiasis
 Viešpats
- Bhāgavato
 pripažįsta nesuvokiamas Dievo ga-
 lias 18
- „Bhagavat-sandarbha“
 apie Absoliučios Tiesos pažinimą
 71
- Bhakta
 apvalo gyvos esybės širdį 57
 Arjuna, artimiausias Viešpaties Δ
 52
 Δ ir spekuliatyvūs mąstytojai 56
 iš Δ galima lengvai sužinoti apie
 Viešpatį *xii*
 išsiugdo *brāhmaṇos* ypatybės 82–
 83
 kaip Arjuna tapo tyras Viešpaties
 Δ 55
kaniṣṭha-adhikārio lygio Δ 21
madhyama-adhikārio lygio Δ 22
 nuoširdiems Δ Viešpats nurodo
 teisingą kelią 82
 reikia tapti Viešpaties Δ 7
 šlovina transcendentinius Viešpa-
 ties žygius 72
 tariami Δ „netobulumai“ 31, 76
 tobuliausias iš visų *yogų* mistikų 68
uttama-adhikārio lygio Δ 22
 vengia ateistų bendrijos 22
 Viešpaties santykiai su Δ 76
 Viešpats pasirodo Δ Dievybės pa-
 vidalu 19
- Viešpats priima maistą iš tyro Δ
 rankų 7
 Viešpats — galutinis Δ tikslas 69,
 71, 79
 visiškai suvokia Absoliučiąją Tie-
 są 71
- Bhakti-yoga*
žr. Atsidavimo tarnystė
 „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“
 Śrīlos Rūpos Gosvāmio veika-
 las 45
- Bhaktivinoda Ṭhākura
 apie bhaktos „netobulu-
 mus“ 76
 apie materialaus mokslo
 formas 38
- Brahmā
 Δ dienos trukmė 60
 gyvena milijonus metų 59
 Hiraṇyakaśipu ir Δ 41
 Kṛṣṇa sukūrė Δ 53
 materialaus pasaulio kūrė-
 jas 42
 perdavė Vedų žinias Nāradaui 23
 pirmasis gavo Vedų žinias *ix*, 5
 pirmoji sukurta gyva būty-
 bė 5
- Brahma-bhūta*
 tikslai 26
- Brahmacarya*
 netaikoma šiuolaikiniuose univer-
 sitetuose 39
- Brahmajyoti*
 empirinė filosofija padeda patirti
 Δ 66
 Δ erdvėje plauko Vaikuṇṭhalokų
 planetos 48
 filosofus impersonalistus akina Δ
 70
 Δ pažinimas 70
 puolimas iš Δ 75
 slepia tikrąjį Viešpaties pavidalą
 63, 69, 70
 Δ šaltinis 66, 75
žr. taip pat Brahmanas
- Brahmaloka
 kaip pasiekti Δ 48, 61
- Brāhmaṇa*
 apibūdinimas *viii*
 ypatybės 57, 81, 82

Brahmanas

dvasinis mokytojas turi būti įsitvirtinęs Δ *xi*

iš Δ kyla *jīva-śakti* 72

kaip Absoliuti Tiesa *xiii*

lyginamas su saulės spinduliais 19

Δ pažinimas 1, 64, 70

spekuliatyvūs mąstytojai patiria Δ 47

Δ šaltinis 19, 47, 63, 66, 68, 72

žr. *taip pat Brahmajyoti*

Brahma-randhra 74

„Brahma-saṁhitos“ teigimu, *brahmajyoti* skleidžia Goloka Vṛndāvana 70

dvasinis dangus beribis *xi*

Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Viešpats 54

Kṛṣṇa reiškiasi begaline daugybe pavidalų *xi*

milijonuose visatų yra daugybė planetų 66

neatsidavęs filosofas negali prisitarti prie Absoliučios Tiesos 14

Viešpaties buveinėse auga milijonai troškimų medžių 70

Viešpats įeina į kiekvieną visatos atomą 20

Viešpats yra *sac-cid-ānanda-vigraha* 29

Budha 54

C

Caitanya, Viešpats

šlovino *gopių* ir Kṛṣṇos santykius 31

Cit 1

Civilizacija, šiuolaikinė

Δ ir jausmų tenkinimas 34, 44

kaip žudanti sielą 12

lyginama su laidotuviemis 34

Δ pamatas 26

Δ švietimo sistema 33

veikla 33–34, 78

D

Darvino teorija

negali būti tobula *ix*

Dāśya 65

Demonai

Viešpats nukovė daugybę Δ 31

žr. *taip pat Asuros*

Devaki

Kṛṣṇos motina *x*, 54

Dhīra 40

Dievas

žr. Kṛṣṇa; Aukščiausiasis Viešpats

Dievybės

Viešpats gali apsireikšti Δ pavidalu 18

Dorybės *guṇa*

pasiekti Δ — tobulo *brāhmaṇos* požymis 56

Dvāpara-yuga

vienas iš keturių amžių 60

Dvasinė gamta

kūnas, pritaikytas Δ 74

patekti į Δ 61

Δ plauko daugybė dvasinių planetų 61

Δ viešpatauja Viešpats Kṛṣṇa 61

žr. *taip pat Brahmanas*

Dvasinis dangus

amžinas *x*

yra be galo toli nuo materialios visatos 18

kaip vidinė Dievo galia 15

Viešpaties buveinė 18

Dvasinis mokytojas (*ācārya*)

Δ ypatybės *xi*, 40, 51, 54

netikri Δ 50, 55

paaiškina Vedas 35

padeda ugdyti *brāhmaṇos* ypatybes 56

perteikia Vedų žinias 5, 51, 83

reikia kreiptis į Δ *xi*, 37

vadinamieji Vedų tyrinėtojai nenori paklusti Δ 35

veda-vāda-ratos turi savo Δ 35

žr. *taip pat* Mokinių seka

Dvija-bandhu *xii*

E

Energijos

- Viešpaties aukštesnioji Δ 5, 61
- Viešpaties paribio Δ 15, 25
- Viešpaties vidinė Δ 15, 71
- Viešpaties žemesnioji Δ 5, 60
- Viešpats — visų energijų šaltinis ir valdovas 19

Evoliucija

- Δ metu gyva esybė keičia kūnus 74
- žmogaus kūno forma įgyjama po ilgos Δ 11

G

Gamtos dėsniai

- atsakomybė už Δ laužymą 6–8
- Δ ir mirtis 41
- kas atsiduoda Viešpačiui, įveikia Δ 26
- lemia materialios būties proble-
mas 13
- pagal Δ gyva būtybė turi dirbti 8
- Viešpats neturi paklusti materia-
liams Δ 19
- žmogui suteikia sąlygas patogiai
gyventi 12

Gandhi

- klysta net tokios asmenybės, kaip
Δ *vii*

Garbhodakaśayī Viṣṇu

- antroji šios visatos *viṣṇu-tattva* 66

Gimimo ir mirties ratas

- gyva būtybė nuolat patiria kan-
čias, kurias sukelia Δ 55
- iśāvāsyos* veikla ir Δ 10
- jausminis pasitenkinimas sąlygoja
Δ 43, 75
- kaip įveikti Δ 41, 50, 61
- karma-yoga* ir Δ 10
- mahātmoms* daugiau nebeegzist-
tuoja Δ 27
- mokslo pažanga neišvaduoja žmo-
gaus iš Δ 58–59
- priežastys 8, 39, 43, 61

„Gitopaniṣada“

žr. „Bhagavad-gītā“

Gyvybė

- Δ oras 73–74
- 8 400 000 Δ rūšių 2, 42, 81

Gyvoji esybė (būtybė)

- atkakliai kovoja dėl būvio 8
- atsakomybė už gamtos dėsnių lau-
žymą 6–8

Brahmā — pirmoji sukurta Δ 5

būdingi keturi trūkumai *vii*, 4

dvasinės prigimties 24, 43

gali tapti tyra, jeigu jai vadovauja

bhakta 57

gyvenančios Mėnulyje 60

gyvenančios Saulėje 60

Δ intelektas 30

iš prigimties amžina 8

kaip atskira Viešpaties ekspansija

71

kaip aukštesnioji energija 5

kokybiškai tapati Viešpačiui 24

lyginama su druska vandens laše

25

lyginama su laužo kibirkštėmis 24

lyginama su ranka 2

lyginama su saule 69

materialaus kūno drabužis sveti-
mas Δ 73

neatsiejama Viešpaties dalelė 2,

15, 21, 25, 39, 43

nėra beasmenė ar neturinti pavi-
dalo 73

Paramātmā palaiko Δ 26

pasiduoda iliuzijai 4

patiria materialias gimimo, senat-
vės, ligų ir mirties kančias 55

pilnavertė absoliučios visumos da-
lis 2

Δ prigimtis — su meile tarnauti

Viešpačiui 30

priklauso *parā prakṛti* 5

priskiriama Viešpaties paribio

energijai 15

8 400 000 Δ rūšių 2, 42, 81

sukurta džiaugtis 25

tarpo Δ ir Supersielos egzistuoja

milžiniškas skirtumas 72

Viešpats dovanoja Δ laimės tiek,

kiek jos vertos 30

- Viešpats yra Δ šaltinis 72
 Viešpats patenkina Δ troškimus
 28, 30–31
- Gyvuliai
 atsakomybė už Δ žudymą 6, 55
 lyginamas žmonių ir Δ gyvenimas
 6, 11–12, 76
- Goloka Vṛndāvana
 Viešpats gyvena Δ xi, 70
- Gopės
 Δ ir Kṛṣṇos santykiai 31
- Govardhanos kalnas
 Viešpats lengvai pakėlė Δ 31
- Govinda
 Kṛṣṇa kaip xi
 „Govinda-bhāṣya“
 autorius Baladeva Vidyābhūṣaṇa
 xiii
- Guru
 žr. Dvasinis mokytojas

H

- Hanumānas
 pasiekė tobulumą, asmeniškai tar-
 naudamas Viešpačiui 77
- „Hari-bhakti-sudhodaya“
 apie mokslo pažangą ateistinėje
 visuomenėje 34
- Haṭha-yoga
 praktikuojantys vadinamąją
 Δ 64
- Hiraṇyakaśipu
 demonas 41–42
- Hiraṇmaya-pātra 65
- Humanizmas
 patraukli karma-bandhanos forma
 10

I

- „Yajur Veda“ xii
- Ikonoklastai
 Dievybių kulto priešininkai 18

- Iliuzija
 bhaktai negresia pavojus vėl pulti
 į Δ 83
- Dievas negali pakliūti į Δ spąstus
 36
- gimdo bedievišką civilizaciją 26
 Δ reiškia matyti tai, ko nėra vii
 siekti laimės per jausmų tenkini-
 mą yra Δ 2
- vienas iš keturių gyvos būtybės
 trūkumų 4
- Impersonalistai
 apakinti brahmajyoti, nemato Vieš-
 paties pavidalo 70
- atmeta Viešpaties, kaip asmeny-
 bės, bruožus 17
- Δ daugiausiai domina žaidimas žo-
 džiais 77
- eina į tamsiausias neišmanymo sri-
 tis 46, 49
- Δ išivaizduojamas išsivadavimas
 yra mitas 31
- klaidina kvailus pseudotikinčiuo-
 sius 49
- neigia atsidavimo tarnystės
 privalumus 77
- nemato Viešpaties buveinės 70
- palaiiko ateistus 49
- Šaṅkarācāryos pasekėjai x
- Indija
 didieji Δ išminčiai stengiasi plėto-
 ti dvasinį pažinimą 44
- laikomasi papročio eiti laidotuvių
 procesijoje 34
- Indra
 Nārāyaṇa sukūrė Δ 54
- Induizmas
 žodžiai „induistas, indas“ svetimos
 kilmės viii
- Intelektas
 gamtos pradas 5
 yra virš proto 34
 siela yra virš Δ 34
- Yoga
 apibūdinimas 61
 tikslas 66
- Yoga-bhraṣṭa 81
- Yogai
 gali pasiekti dar aukštesnes plane-
 tas 61

mokosi valdyti kūne judančias oro
sroves 74
tobuliausias iš Δ 68
vienas iš trijų transcendentalistų
tipų 68

Īśāvāsya

apibūdinimas 10
asuros neturi žinių apie Δ 13

Išminčiai

draudžia siekti jausminių malonu-
mų 44

kilo iš Viešpaties 47

žr. *taip pat* Bhaktos

„Īsopaniṣada“

turinys 5, 70

Išsivadavimas

Dievo mokslas padeda pasiekti Δ
57

impersonalistų įsivaizduojamas Δ
yra mitas 31

pagrįstas žiniomis ir atsizadėjimu
50

tikrasis Δ — sugrįžimas atgal pas
Dievą 31

J

Jausmai (jutimai)

netobuli *vii, ix, xi*, 4, 10

Jausmų tenkinimas (jutiminiai malo-
numai)

ekonomikos raida būtina Δ ten-
kinti 44

gimimų ir mirčių priežastis 43, 74–
75

gyvenimo tikslas — ne siekti Δ 44

yra reguliuojamas Vedų 44

klaidina žmogų ir skatina jo de-
gradavimą 62

lyginamas su karštlyge 44

manyti, kad gyvenimo esmė Δ,
iliuzija 2

materialus kūnas kuriamas pagal
Δ polinkį 74

netikri tikintieji siekia Δ 50

sąlygota siela veikia dėl Δ 9

Δ šiuolaikinėje civilizacijoje 34

veda-vāda-ratas žavi Δ 35

vikarma — veikla dėl Δ 81

žmonės garbina pusdievius dėl Δ
47

Jīva 67

Jīva Gosvāmīs

apie Absoliučią Tiesą 71

Jīva-śakti 72

Jñāna 61

Jñāna-kāṇḍa 82

Jñānīai

gali pasiekti aukštesnes planetas 61

yogai tobulesni už Δ 68

Jutiminiai malonumai

žr. Jausmų tenkinimas

K

Kali-yuga

vienas iš keturių amžių 60

Kaniṣṭha-adhikāris 21

Kapitalistai

Δ ir komunistai 6

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu

visų visatų kūrėjas 66

Karma

apibūdinimas 9, 55

Δ dėsnių veikimas 8

kaip išvengti Δ dėsnių 8–9

pagal Δ dėsnių generuojami įvairūs
kūnai 55

žr. *taip pat* Veikla

Karma-bandhana 8

Karma-yoga 10

Karma-kāṇḍa 81

Karma-phala 20

Karmīai 34, 61

Karvės mėšlas

Vedos Δ laiko švairiu *viii*

Kaśipu 42

„Kaṭha Upaniṣada“

apie Viešpaties prielankumą 72

Kennedy

klysta net tokios asmenybės, kaip
Δ *vii*

Komunistai

Δ ir kapitalistai 6

Komunizmas

patraukli *karma-bandhanos* forma

9

Kosminės kelionės 48

Kṛṣṇa

apie Δ galima lengvai sužinoti iš

Jo bhaktos *xii*

apsireiškia žmogaus pavidalu 47

Arjuna garbino Δ 55

Arjuna, klausydamasis Δ , tapo
dhīra 40

atėjo į žemę kaip Devaki ir Vasu-
devos sūnus *x*

atkurė mokinių seką 52

atsiduoti Δ 27, 38

„Bhagavad-gītā“ tiesiogiai nurodo
į Δ 56

bhaktos laiko Δ Aukščiausiuoju
Dievo Asmeniu 65

bhaktos su meile tarnauja Δ 47

brahmajyoti šaltinis 64, 66

Brahmano švytėjimo šaltinis 47, 67

dvasinių ir materialijų pasaulių

pradžia 53

egzistavo prieš Brahmos sukūrimą

53

gopių meilė Δ 31

iki galo pažinti tiesą — tai suvok-

ti Δ 67

imdavosi sviesto vagiliaus vaid-

mens 64

ypatinga Δ bhaktų galia *xii*

yra Brahmanas, Paramātmā ir

Bhagavānas 68

jñāniai suvokia kaip Brahmano

šaltinį 65

kaip galutinės žinios *xii*

kaip Nārāyaṇa *x*, 54

kaip vežėjas *xi*

kartu su ekspansijomis gyvena dva-
sinėse planetose 61

kas pasiekia Δ buveinę, daugiau

nebegimsta 48

klausymasis apie Δ atkreipia Jo

dėmesį 56

kupinas transcendentinės palaimos

64

mūḍhos išjuokia Δ 54

niekada nepalieka Kṛṣṇalokos 48

niekada nesensta *xi*

niekas negali primesti savo valios

Δ 62

pakėlė Govardhanos kalną 31

Paramātmos šaltinis 64

pažinti Δ vien studijuojant Vedas
labai sunku *xii*

pažįsta praeitį, dabartį ir ateitį 55

perteikė Brahmai Vedų išmintį 54

pirminis Viešpaties pavidalas 29

prie Δ galima priartėti tiksliai su at-
sidavimu tarnaujant Jam 61

prieš 5 000 metų nužengė į žemę

31, 64

pusdievių ir išminčių pradžia 47

reikia gerai pažinti Δ 58

reikia pripažinti viską, ką sa-
ko Δ *x*

reiškiasi daugybe pavidalų *xi*, 29

spekuliatyvūs mąstytojai nenori

klausytis pasakojimų apie Δ

56

spekuliatyvūs mąstytojai nežino,

kad Δ yra Dievas 47

sukūrė Brahmą, Višnų ir Šivą 53

sukūrė *prajāpācius* ir Rudras 54

sumanė Kurukšetros mūšį 55

Šaṅkarācārya pripažįsta Δ *x*

Šaṅkara-sampradāya pripažįsta Δ

Aukščiausiuoju Dievu *x*

„Śrīmad-Bhāgavatam“ pateikia iš-

samių žinių apie Δ 67

transcendentalistai pripažįsta Δ

Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Die-
vu *x*

Upaniṣados netiesiogiai kreipia

dėmesį į Δ 56

Vaiṣṇava-sampradāya pripažįsta Δ

Aukščiausiuoju Dievu *x*

„Vedānta-sūtros“ sudarytojas *xii*

Vedų tyrinėjimo tikslas — pažinti

Δ *xi-xii*

Vedų žinių šaltinis *ix*

Vedų žinovas *xii*

vienu metu yra visur *xi*

Viešpats Caitanya šlovino Δ 31

visų kategorijų žmonės pripažįsta

Δ autoritetu *x*

visų patraukliausias 48

visų priežasčių priežastis 54

visų pusdievių galių šaltinis 47

žinomas Vāsudevos vardu 67
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats
Kr̥ṣṇaloka
 aukščiausia planeta *brahmajyoti*
 švytėjime 48
 dar vadinama Goloka Vṛndāvana
 48
 Kr̥ṣṇa gyvena Δ su amžiniais
 Savo palydovais 49
Kr̥ṣṇos sąmonės judėjimas
 autoritetingas ir atitinka Vedų
 principus *xi*
 gauna žinias iš Kr̥ṣṇos *x*
Kṣatriyos viii
Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu
 yra visa aprėpianti Paramātmā 66
Kurukṣetros mūšis
 buvo sumanytas Kr̥ṣṇos 55

L

Laidotuvės
 nūdienė civilizacija lyginama su Δ
 34
Lakṣmī
 pasiekė tobulumą, tarnaudama
 Viešpaties lotoso pėdoms 77
 sėkmės deivė 70
Ligoninės
 naujų Δ steigimas neišgelbės nuo
 gamtos jėgų 62

M

Madhyama-adhikāris 22
Mādhurya 65
Madhvācārya
vaiṣṇava x
Mahā-bhāgavata 21
 „Mahābhārata“
 vadinama Indijos istorija *xii*
Maharloka
 kaip pasiekti Δ 61
Mahātmos 27

Māyā
 žr. Iliuzija; Materiali gamta
Māyayāpahṛta-jñānīai 36
Māyāvāda
 Δ filosofai impersonalistai 17
Martyaloka
 planetų sistema 60
Materiali gamta
 aštuoni Δ pradaai 5
 Δ dėsniai Viešpaties neveikia 5
 sąlygota siela priversta paklusti Δ
 dėsniams 62
 sudaryta iš dvidešimt keturių pra-
 dų 2, 65
 vadinama mirties kraštu 59
 valdoma pusdievių 14
 Viešpats nėra Δ kūrinys 18
 žr. *taip pat* Materialus pasaulis
Materialus kūnas
 gyva esybė egzistuoja ir išnykus Δ
 73
 kuriamas pagal polinkį tenkinti
 jausmus 74
 laikinas 73
 sukuriamas pagal *karmos* dėsni 55
 svetimas gyvai esybei 73
 tapatinimas savęs su Δ 38
 Viešpats neturi Δ 29
Materialus pasaulis
ācāryos netrikdo Δ 54
Brahmā — Δ kūrėjas 42
 Δ būdingos amžinos kančios 34
 du Δ pažinimo metodai *x*
 Δ gyvosios būtybės būdingi ke-
 turi trūkumai 4
 lyginamas su vandenynu 11
 Δ naikinimas 60–61
 negyvas 40
 Δ nuolat kartojasi gimimas ir mir-
 tis 48
 Δ palaiko Paramātmā 64
 Δ paplito nacionalizmas ir
 šovinizmas 39
 Δ sukūrė išorinė Viešpaties galia 15
 tikrieji žmogaus namai ne Δ 43
 tobula visuma 1–2
 varomoji Δ jėga yra gyvosios sie-
 los 40
 Viešpats ateina į Δ sunaikinti be-
 dievių ir apginti tikinčiųjų 20

Δ vyksta nuolatiniai konfliktai 26
 žr. *taip pat* Materiali gamta

Mėnulis
 gyvos būtybės Δ 60
 kelionė į Δ 48

Mirtis
 niekas negali pabėgti iš Δ nagų 41
 žr. *taip pat* Gimimo ir mirties ratas

Mokiny
 ypatybės 40

Mokinių seka
 Δ pradėjo Pats Viešpats 4
 Vedų žinios perteikiamos per Δ
ix, 4, 23, 52

Mokslininkai
 kuria mirtinus ginklus 39
 ryžtasi keliauti į Mėnulį 48
 visiškai nepažįsta materialios gamtos 59

Mṛtyuloka
 mirties kraštas 59

Mūḍhos 34

N

Nacionalizmas
 patraukli *karma-bandhanos* forma
 10

Nārada Muni
 Brahmos mokiny *ix*, 23
 Vedų žinias perdavė savo mokiniams *ix*

Narādhama 43

Nārāyaṇa
 Aukščiausiasis Dievo Asmuo *x*, 54
 egzistuoja anapus šio kosminio pasaulio *x*
 yra visiškas Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas 54

Neišmanymas
 abhaktos yra Δ *guṇos* valdžioje 56
 apibūdinimas 33
 impersonalistai eina į Δ sritis 46, 49
 Δ ir vadinamasis pažinimas 33
 puoselėjant Δ, plinta nacionalizmas ir šovinizmas 39

pusdievių garbintojai eina į Δ sritis 46
 skatina jausmų tenkinimą 34
 universitetai kaip Δ centrai 39

Nemirtingumas
 ypatybės, reikalingos pasiekti Δ 41

Nirguṇa 19

Nṛsimha
 nužudė karalių Hiraṇyakašipu 20, 42
 vienas iš Viešpaties pavidalų 29

P

Parā prakṛti 5

Parabrahmanas 26

Paramātmā
 žr. Supersiela

Paramparā
 žr. Mokinių seka

Paribhūḥ 31

Parikṣitas Mahārāja
 išklausė visą „Srimad-Bhāgavatam“ 78
 pasiekė tobulumą, klausydamasis pasakojimų apie Viešpatį 77

Paśyati 22

Pažinimas
 žr. Žinios

Planetos
 lyginamos su erdvėlaiviais 39

Politikai
 mūsų planetą mėgina padaryti nemirtingųjų pasauliu 59
 tuščiai kalba apie pasaulio pražūtį 44
 veikla 78

Prahāda Mahārāja
 Δ ir jo bedievis tėvas 19
 pasiekė tobulumą, atsimindamas Viešpatį 77

Prajāpačai
 buvo sukurti Viešpaties 54

Prakṛti 5

Pralamba, demonas
 buvo užmuštas Śri Kṛṣṇos 64

Prāṇa-vāyu 74

Prasāda 7

Pratyakṣa ix

Protas

yra virš jausmų 34

kad suvoktų *vidyā*, žmogus turi

būti blaivaus Δ 45

perneša gyvos būtybės polinkius į

kitą gyvenimą 76

virš Δ yra intelektas 34

Protėviai

Δ garbinimas atveda į Δ plane-
tas 51

Pṛthu Mahārāja

pasiekė tobulumą, garbindamas

Viešpatį 77

Pseudotikintieji

eina į tamsiausias sritis 49

Purāṇos

priklauso Vedų literatūrai xii

Pūrṇam 5

Pusdieviai

Δ garbinimas 46, 47, 49

Δ garbintojai 48, 53

yra valdomi Viešpaties 14

priskiriami Viešpaties paribio ener-
gijai 15

Δ suteikta galia valdyti gamtos

stichijas 15

Viešpats yra Δ šaltinis 47

Viešpats nepasiekiamas net

Δ 14

Pūṣan 70

Pūtanā, demonė

buvo užmušta Śrī Kṛṣṇos 64

R

Rāma

vienas iš Viešpaties pavidalų 29

Rāmānujācārya

vaiṣṇava x

Rāsos šokis

Viešpats — Δ centrinė figūra 26

Reguliatyvieji principai

dhīros laikosi Δ 40

Δ laikymasis padeda pakilti iki
transcendentinio žinojimo 81

Reinkarnacija

žr. Gimimo ir mirties ratas; Sielos
persikūnijimas

Religija

tikrasis Δ tikslas 35, 45

vadinamieji Δ veikėjai 49

žr. *taip pat* Atsidavimo tarnystė

„Rg Veda“ xii

Rudros 54

Rūpa Gosvāmis 45

S

Sac-cid-ānanda-vigraha 1, 29

Saḡuṇa 19

„Sāma Veda“ xii

Sambhavāt 57

Sambhūta 55

Sat 1

Satya-yuga

vienas iš keturių amžių 60

Saulė

Aukščiausiasis Dievo Asmuo ly-
ginamas su Δ 32, 69

gyva būtybė lyginama su Δ 69

Savęs pažinimas

atsidavimas Viešpačiui padeda
siekti Δ 80

gamtos dėsniai baudžia už Δ ne-
paisyimą 12

nuoširdžios pastangos padeda siek-
ti Δ 13

religijos kelias turi vesti į Δ 45

siekiant Δ, laikytis reguliatyviųjų
principų 38

švietimo tikslas turi būti Δ 34

Siela

yra virš intelekto 34

lyginama su šaknimis 55

sąlygota *viii*

Δ žudikas 11

žr. *taip pat* Sielos persikūnijimas

Sielų persikūnijimas 8

Skerdyklos 55

Socializmas

gyvenimas dėl Dievo vertingesnis
už bedievišką Δ 10

patraukli *karma-bandhanos* forma
9

Spekulyatyvūs mąstytojai
Aukščiausiasis Viešpats Δ nesu-
vokiamas 14, 30
įsivaizduoja Absoliutą, neturintį
nei pavidalo, nei ypatybių 47
pasikliauna vien tik savo jėgomis
72
tegalį patirti beasmenį Dievo spin-
dėjimą 47
vengia klausytis pasakojimų apie
Viešpatį 56

Su-durācāra 31

Supersiela (Paramātmā)
Aukščiausiojo Viešpaties pavidal-
as 26, 47, 64, 71, 78
Kširodakašāyī Viṣṇu 66
palaiko materialią kosmoso kūri-
niją 64
palaiko visas gyvas būtybes 26
 Δ pažinimas 1, 64, 70
pirminis materialios gamtos val-
dovas 71
tarp gyvosios esybės ir Δ yra mil-
žiniškas skirtumas 72

Suros 11

Š

Śabda-pramāna ix
Śaṅkarācārya x, xiii, 54
Śaṅkara-sampradāya x
Śānta 65
Śiva 53
Šovinizmas

plinta dėl neišmanymo įtakos 39
„Śrīmad-Bhāgavatam“
apie Absoliučią Tiesą xiii
apie tikrąjį gyvenimo tikslą 30
autorius Vyāsadeva xiii, 23
brandus Vedų išminties medžio
vaisius 78
dėsto mokslą apie Kṛṣṇą 55, 67
išklaušė Mahārāja Parikṣitas 77–78
kalba apie Viešpaties ir piemenu-
kų žaidimus 64

mokytis reikia iš Δ 42
persakė Śukadeva Gosvāmī 77–
78
prasideda žodžiais *janmādy asya
yataḥ xiii*
skatina patirti Absoliučią Tiesą 45
„Vedānta-sūtros“ komentaras 23,
55
„Śrīmad-Bhāgavatam“ teigimu,
klausydamasis bhakta atkreipia
Viešpaties dėmesį 56
Viešpaties šlovinimas yra pamaldus
darbas 83
Viešpats padeda bhaktai, atitinka-
mai jį pamokydamas 56
Viešpats tučiuojau ištaiso bhaktos
klaidas 82

Śrīmat 13

Śruti ix

Śuci 13

Śuddham 31

Śūdro xii, 76

Śukadeva Gosvāmī

apie Viešpaties ir piemenukų žai-
dimus 64

pasiekė tobulumą, šlovindamas
Viešpatį 77

persakė „Śrīmad-Bhāgavatam“ 77–
78

Śukram 29

Švietimas

„Śrī Īsopaniṣada“ išpėja apie ne-
teisingo Δ pavojų 40
vadinamojo Δ žala 34

T

Tapoloka

kaip pasiekti Δ 61

Transcendentalistai x, 68

Transcendentinės žinios

apibūdinimas x

padeda įveikti gimimą ir mirtį 41

reguliatyvių principų laikymasis
padeda pakilti iki Δ 81

Tretā-yuga

vienas iš keturių amžių 60

U

Ugnis

Δ ypatybės 25
vienas iš gamtos pradų 5
Viešpats lyginamas su Δ, 5, 15, 24,
80

Universitetai 39

Upaniṣados

„Bhagavad-gītā“ atskleidžia Δ es-
mę 9, 16, 56
Vedų dalis *xii*
Uttama-adhikāris 22

V

Vaikunṭhalokos 48, 61

Vaiśya *viii*, 13, 76

Vaiṣṇava-sampradāya *x*

žr. *taip pat* Mokinių seka

Varāha

vienas iš Viešpaties pavidalų 29

„Varāha Purāṇa“ 54

Varṇāśrama *viii*

Vasu 54

Vasudeva *x*

Vāsudeva 68, 75

Vātsalya 65

Veda *vii*

Vedānta *xii*

„Vedānta-sūtra“

apibendrina visas Vedų žinias *xii*

„Śrīmad-Bhāgavatam“ — Δ ko-
mentaras *xiii*, 55

užsimena, kas yra Brahmanas *xiii*

Vedāntistai

Śaṅkarācāryos pasekėjai *x*

Vedos

dvasinis mokytojas paaiškina Δ 35

keturios Δ dalys *xii*

Kṛṣṇa — Δ žinovas *xii*

lyginamos su motina *ix*

pirminės žinios *vii*, 35

reguliuoja jausmų tenkinimą 44

tikslas 35

užrašė Vyāsadeva *xii*

vadinasi *śruti* *ix*

*veda-vāda-rato*s nuklydo nuo Δ
tikslu 35

žr. *taip pat* Vedų raštai

Vedų raštai

„Mahābhārata“, kaip Δ dalis *xii*
moko kaip sugrįžti pas Dievą 42
Purāṇos, kaip Δ dalis *xii*

skirti žmonėms 7
suprasti Δ galima tikrai per mo-
kinių seką 35

Upaniṣados, kaip Δ dalis *xii*
užrašė Vyāsadeva *xii*

žr. *taip pat* Vedos

Vedų žinios

Brahmā pirmasis gavo Δ *ix*, 5
buvo perteiktos Nārada*i* *ix*, 23

yra grynos *x*

Kṛṣṇa yra Δ šaltinis *ix*

neklaidingos 4

pasiekė mus mokinių seka *ix*, 5,
23, 51

Δ reikia išgirsti iš dvasinio moky-
tojo 51

„Vedānta-sūtra“ apibendrina Δ *xii*

Vegetarizmas 6–7

Veikla

Δ dėl jutiminių malonumų 9
išvaduojanti nuo *karmos* dėsniu 8
laiduojanti žmogaus gyvybės for-
mą kitą gyvenimą 10
neįstumianti žmogaus į gimimo ir
mirties ciklą 9

turi būti grindžiama dievacentrine
samprata 10

Vedos nukreipia žmogaus Δ 9

žr. *taip pat* *Akarma*; *Karma*; *Vi-
karma*

Vyāsadeva

Nārados mokinys *xii*, 23

parašė „Śrīmad-Bhāgavatam“ *xiii*,
23, 67

parašė „Vedānta-sūtra“ *xii*

sudėjo „Mahābhārata“ *xii*

užrašė „Bhagavad-gītā“ 23

užrašė Vedas Kali-yugos žmonėms
xii

Vidyā 35

Vidyāyām ratāḥ 35

Vikarma 9, 81

Vināśa 62

Visata

naikinimas 60

sandara 48

žr. *taip pat* Materialus pasaulis

Višņu

ekspansijos 66

energijos 59

Kṛṣṇa — Δ šaltinis 53

„Višņu Purāṇa“ 15, 59

Višņusvāmīś *x*

Višņu-tattva 66

Vṛndāvana 64

Ž

Žemė

keturi Δ amžiai 60

Žinios (pažinimas)

aštuoniolika punktų, kurie veda į tikrąjį Δ 38

„Atsidavimo nektaras“ pateikia Δ 45

„Bhagavad-gītā“ moko, kaip plėtoti tikrąjį Δ 40

dedukcijos metodas *x*

indukcijos metodas *x*

yra aprašytos „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 45

išsivadavimas iš materijos pagrįstas Δ 50

kaip pakilti iki transcendentinio Δ lygio 81

pavojingos, kai klaidina arba yra neteisingai suprantamos **33**

Δ plėtojimo rezultatas **37–38, 45**

Δ reikia semtis iš *dhīros* 40

taikyti Δ , laikantis reguliatyviųjų principų 40

tobulas Δ — tai Viešpaties pažinimas 16

Vedos yra visų Δ pradžia 35

Vedų išmintis nėra žmonių sukaupotos Δ *ix*

visatos ribose gaunamos Δ yra materialios *x*

žmogus, kuris turi dvasinių Δ 74

žr. *taip pat* Transcendentinės žinios; Vedų žinios

Žmogaus gyvenimas

gyvulių gyvenimas lyginamas su Δ 6, 11–12, 76

palankiausia galimybė plėtoti dvasinį pažinimą 43

Δ pasiekiamas po ilgos evoliucijos 2, 10, 74

suteikia galimybę dvasiškai tobulėti 10

suteikia galimybę sutraukti *karmos* dėsnio grandines 9

Δ tikslas 2, 7, 13, 30, 55, 81

trunka apie šimtą metų 39

Žmogus

apdovanotas tobula šamone 2

atsako už savo veiksmus 6

gamtos dėsniai Δ suteikia patogesnius sąlygas 12

Δ kūnas lyginamas su tvirtu laivu 12

mirties metu Δ atsimenta praeities darbus 76

Δ tikslas — pažinti savąjį „aš“ 12 turi imti tik tai, kas skirta Viešpaties 5

Vedų raštai skirti Δ 6

vegetaras 6

žr. *taip pat* Žmogaus gyvenimas

Karai, badas, tautinė nesantaika ir ekonomikos krizės... „Śrī Īsopaniṣada“ teigia, kad visas šias problemas sąlygoja visuomenės vadovų nenoras pripažinti egzistuojant Aukščiausiąją Asmenybę, kuri yra visa ko savininkas ir būties valdovas.

Parašyta prieš tūkstančius metų senąja sanskrito kalba, „Śrī Īsopaniṣada“ padeda pažinti aukščiausiąjį protą, kuris valdo visatą. Be šių žinių žmonija negalės išeiti iš aklavietės, į kurią ją įstūmė lyderiai materialistai.

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST